הצופה

ב"ה, יום שישי ט"ו באב תשנ"ה (11.8.1995) • שנה נ"ח • גליון 16905 • המחיר: 5.60 ש"ח, כולל מע"מ

מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

היום — פרשת **ואתחנן**

	שישי	שבת
הפרק	איוב יא–יב	איוב יג–יד
המשנה	נזיר ד, ו–ז	נזיר ה, א–ב
הדף - בבלי	מכות יא	מכות יב
ירושלמי	כתובות כ	כתובות כו
ההלכה	שו"ע ריט–כ, ט–ב	שו"ע רכא–ב, א–א
רמב"ם	חמץ ומצה ב–ד	חמץ ומצה ה–ז
זריחה	5.57	5.57
שקיעה	7.31	7.30
סוף זמן ק"ש	8.30	8.30

בס"ד **מתחתנים בקרוב?**

צללו ונערוך לכם את החתונה

האוכל והשרות של "אולמי ניסל"

גלאט כשר בלבד

מה שטוב למלון הכי יוקרתי בארץ טוב גם לכם

והמחיר – הפתעה נעימה גלאט כשר לוקחים

מ־"אולמי ניסל"

ר' טרפון 1 בני־ברק בבית המוהמ"ז טלפון – 03־5707276

תחזית מזג האוויר

חם ויבש בפנים הארץ. הביל במישור החוף

טמפרטורות:	
ירושלים	31־21
הגליל	30־19 גולן 19־31
עפולה	34־24 חיפה 29־19
שכם	35־23 תל אביב 31־24
נתב"ג	31־21 אריאל 31־21
באר שבע	34־23 עזה 30־24
מעלה	34־21 אילת 43־27
אדומים	34־23 סדום 41־30

יום שיחות רביעי נערך אתמול בין פרס לערפאת בטאבה

המשלחות יחתמו על חלק מן ההסכמות וטיוטה מלאה תושלם לאחר כשבועיים

חברון במרכז המחלוקת בין המשלחות ★ הפגנות המחאה נגד הממשלה האיצו את המו"מ מחשש להשפעתן על דעת הקהל ★ חלק מהסיכומים שהביא פרס לא היו מקובלים על רבין

מאת מערכת המדיני בירושלים ועתיים

בדיונים בין פרס לערפאת בטאבה, נעצרו כמה מקיפים קשים, בראשם הסעיף על השליטה בחברון, ואיך תטפל המשטרה הפלשתינאית באיזור הכפרים.

דובר על משלחת אש"ף אמר כי הסכם יפול או יקום על נושא חברון. הפלשתינאים דורשים שצה"ל יצא מחברון כמו שהוא יצא משש ערים גדולות אחרות ביו"ש. ישראל מוכנה לצמצם את השליטה, אך לא לצאת. אש"ף טוען שהמתנחלים בחברון צריכים להשאר תחת שליטה של אש"ף ובחסות המשטרה הפלשתינאית.

כן דורשים הפלשתינאים לקבל מראש את מפת הפריסה העתידית של צה"ל, ואף זהו סעיף קשה למו"מ.

סבורים שגם אם יגיעו להסכם, יעבור עוד ימים רבים עד שיתנן יהיה לחתום עליו, בגלל הצורך בניסוח של ההבנות. הניסוח הוא מלאכה קשה. יש הבדל בין הסיכום בעל פה לבין הסיכום בכתב והתוצאה מזה עוד יבואו משברים.

אחד השיקולים שהאיצו את המו"מ בימים האחרונים הוא הפגנות המתנחלים. שני הצדדים חוששים מהשפעה על דעת הקהל בישראל של ההפגנות הללו.

יו"ר אש"ף יאסר ערפאת ושר החוץ שמעון פרס חידשו את שיחותיהם אתמול בטאבה, בתקווה לחתום בראשי תיבות על הזלשות בנקודות העיקריות הנוגעות להרחבת האוטונומיה הפלשתינית בגדה המערבית.

השניים, הנמצאים בעיצומו של יום הדיונים הרביעי בטאבה, "מתקרבים לסיום ההסכם", אמרו בכירים במקום. "קיימת אפשרות להסכמה בכמה נושאים מרכזיים שיקדמו את המשא ומתן", אמר בכיר ישראלי שביקש להישאר בעילום שם.

"ייתכן גם שנקודות אלה ייחתמו בראשי תיבות ואז נזדקק לשבועיים נוספים כדי להכין טיוטה להסכם הכולל", אמר הבכיר לסוכנות רויטרס.

דוברו של ערפאת מרואן כנפאני אמר, כי שני האישים דנים בנקודות העיקריות של הסכם הרחבת האוטונומיה.

שר החוץ האמריקני וורן כריסטופר התקשר אתמול לפרס ולערפאת כדי לעודדם, אמר פקיד אמריקני בישראל. "הוא דוחק בהם להמשיך, ואמר כי ככל שתהליך ההגעה להסכם יתארך, הוא יהיה גם קשה יותר", אמר הפקיד.

בינתיים נודע כי הצמרת המדינית בירושלים סירבה לקבל את כל

(סוף בעמוד 2)

תאונה אוירית בשמי מרכז הנגב

טייס ונווט חיל־האויר נהרגו אתמול בתאונה במרכז הנגב

מטוס קרב דו־מושבי מסוג F־15 אותו הטיסו חלף בגובה נמוך והתרסק, ככל הנראה, מפגיעה של להקת חסידות

מאת דני שלום
כתבר "הצופה"

טייס חיל־האויר ונווט נהרגו אתמול בתאונה אוירית במרכז הנגב.

הטייס, סרן רונן לב והנווט (שמו לא הותר לפרסום עד למגירת העיתון) היו במבנה של ארבעה מטוסי F־15 שהיו בטיסת אימונים. המטוסים טסו בשעה 10:30 בבוקר בגובה של כ־300 מטרים, באיזור אימונים במרכז הנגב. תוך כדי טיסה בגובה נמוך נכנס אחד המטוסים לתוך להקת חסידות. אחת החסידות פגעה במנוע המטוס והשביתה אותו. המנוע עלה באש.

אנשי המבנה שטסו ליד המטוס, אשר הבחינו באש שפרצה מן המנוע, קראו לצוות לנטוש, אולם הצוות לא הספיק להפעיל את כסאות המפלט של המטוס.

מיד לאחר הפגיעה המטוס התגלגל ונתבט על צלע הר בשמורת תא הטייס הפוכה.

שני אנשי הצוות, סרן רונן לב והנווט שהיה עמו, לא הספיקו להיחלץ, ונהרגו.

צוותים של חיל האויר יצאו לבחון שברי המטוס, בנסיון לגלות את סיבת התאונה, ומצאו בין שרידי המטוס ובין חלקי המנוע שאריות של ציפורים.

מפקד חיל־האויר הודיע אתמול כי תוקם ועדת חקירה אשר תבדוק את נסיבות התאונה.

ושינגטון, (עתים־סטאא) – סנטור אלפונס ד'אמאטו (רפובליקני מניו־יורק) הביא לסנאט הצעת חוק לגירוש כל הבר בארגון החמאס מארה"ב.

החוק של ד'אמאטו, ידוע בשם "חוק גירוש החמאס של 1995",

סרן רונן לב

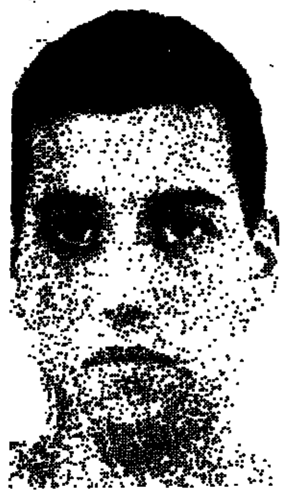

אבל כבד ירד על משפחת לב, המתגוררת ברחוב קימה 11 בכרמל בחיפה, בהגיע בשורת השכול על מותו של סרן רונן לב, בן 24, בתאונת מטוס F־15.

קרובי משפחה וידידים התקבצו ובאו לבית המשפחה.

סרן רונן לב נולד בחיפה, וסיים בשנת 1989 את לימודיו בבית הספר הריאלי בעיר. היה פעיל בחברת התלמידים בבית הספר והצטיין בפעילות ספורטיבית. לאחר גיוסו לצה"ל סיים בהצלחה קורס טיס.

סרן רונן לב הניח אחריו הורים, יוסף ודיאן לב, ושני אחים, עופר (22) שסיים את שירותו בצה"ל, ורמי בן 16.5.

לפני 9 חודשים נשא רונן לאשה את רונית, ובני הזוג רכשו לאחרונה דירה בתל אביב. הוא תיכנן לסיים את שירותו בצה"ל בעוד כשנתיים.

בעודו המיותם בבית הורי התיר אחריו רגמי מטוסים, שאותם פיסה מילדותו לקראת הגשמת חלום חייו להיות טייס בחיל האויר.

צילומו ופרטיו של איש הצוות השני שנספה אתמול, לא הותרו לפרסום עד שעת סגירת הגליון

מטה מבצע "זו ארצנו": המבצע נמשך כמתוכנן

מתיישבים מאפרת עלו אתמול שוב להתנחל על גבעת הדגן

מזכ"ל מועצת יש"ע אורי אריאל: אני יודע שנמשיך לעלות לגבעות, כך התייחסו אלינו ב־77 וב־75. העובדה היא שיש כיום 44 ישובים ביהודה ושומרון, ובהם 150 אלף תושבים

אנשי אפרת עלו אתמול בערב אל גבעת הדגן הסמוכה לישובם. זאת, כחלק מהמבצע של ארגון "זו ארצנו", ושבמסגרתו מתבקשים המתנחלים לתפוס גבעות הסמוכות לישוביהם ולהשתו בהם.

בשעות הערב המוקדמות יצאו מאות מאנשי אפרת מפארק העשור שבישוב לכיוון גבעת הדגן. שעה קלה קודם לכן קיבלו תדריך של הרבע האחרון מפי מתנסי המקום, וכהם גם יו"ר המועצה ינון אחימן. רבים נשאו עימם ציוד ללינה בלילה, כולל שקי שינה, גזיות, מזון, שמיכות ומים. אחרים טרחו לקחת עימם גם ציוד רפואי למקרה הצורך.

בתוך הקבוצה הגדולה היו גם מזכ"ל מועצת יש"ע אורי אריאל ורבה של אפרת הרב שלמה ריסקין.

בסביבות השעה 19:30 החלו המתנחלים לטפס על הגבעה. במקום היו כבר מרוכזים כמה עשרות שוטרים וחיילים שקיבלו מידע על המיבצע.

כוחות הביטחון לא הפריעו למתנחלים לעלות על הגבעה, חוץ קצר לאחר שהחלו עלו לשם החלו

(סוף בעמוד 2)

משבר בשלטון סאדם חוסיין בעיראק:

הגנרל כמאל חסאן ואחיו סדאם שהודחו בעיראק, ערקו לירדן

בנו של סדאם נועד אתמול בדחיפות עם המלך חוסיין ושב לארצו ★ שני העורקים הגיעו אתמול לירדן עם בנותיו של סאדם חוסיין

עודאי, בנו של נשיא עיראק סדאם חוסיין, הגיע אתמול לרבת עמון וביקש להיפגש עם המלך חוסיין ששקט ספוקות קודם לכן הענק מקלט מדיני לשני עריקים עיראקים רמי־דרג, אמר שר החוץ הירדני עבדול כאבים אל־כבאריתי.

"איני יודע בדיוק מה תוכן המסר שהביא איתו עודאי ומה הסיבה לביקור", אמר כבאריתי.

יחד עם עודאי הגיע לרבת עמון מי שהיה שר ההגנה של עיראק, עלי חסן מאג'יד.

שתיים מבנותיו של נשיא עיראק סדאם חוסיין ערקו לירדן לצד בעליהן, מסר שר החוץ הירדני, עבדול כאבים כבאריתי, בשיחה עם כתב סוכנות הידיעות הצרפתית.

כבאריתי, שידבר על "מחלוקת" בתוך המולת חוסיין, ציין כי שתי בנותיו של סדאם חוסיין באו עם בעליהן, הגנרל חוסיין כמאל חסאן, שר התעשיה והמוכבים, שהודח מתפקידיו ביום רביעי האחרון, הגנרל סדאם כמאל חסאן, קצין במשמר הרפובליקני, המוסיף כי כולם קיבלו מקלט מדיני בירדן.

השר ציין כי הקבוצה, שכללה כמה מבני המשפחה, בהם בן דודו של הגנרל חסאן, מייג'ור עזאדין מוחמד חסאן, קצין במשמר הרפובליקני, באו לירדן ביום שלישי.

"הגנרל חסאן וקרוביו נמלטו מעיראק בשל המצב במדינה, ועקב אי־יכולתם לשרוד בה. הסיבה העיקרית לעריקתם היא הידרדרות המצב בעיראק", אמר.

הגנרל חוסיין כמאל חסאן היה

(סוף בעמוד 2)

מאחורי החדשות

משבר חמור ב"משפחה הלוחמת"

מאת מערכת המדיני בירושלים

בקשת המקלט בירדן של בכירים במשטר העיראקי של סדאם חוסיין, בראשם בני משפחתו, חתניו, שמלאו תפקידים בכירים במשטר, ביחוד תפקידי שרים, יש בה כדי להעיד על משבר חמור במשטר העיראקי, של סדאם, ביחוד בתוך "המשפחה הלוחמת".

בידי בכירים אלה יש מידע רב חשוב על הנשק שבידי המשטר העיראקי, שהסתיר מידי פקחי האו"ם, במיוחד נשק ביולוגי, הנשק אשר שהאו"ם ציוה להשמיד. אם הם יספרו לעולם על מה שקורה בעיראק, עלול הדבר לזעזע את המשטר העיראקי.

(סוף בעמוד 2)

מסוקי חיל האוויר תקפו יעד מחבלים בדרום לבנון

מסוקי חיל האוויר תקפו אמש יעדים של החיזבאללה בדרום לבנון, מסרו אתמול מקורות בטחוניים לבנוניים.

המקורות ציינו, כי שני מסוקים ירו, לאחר הצהרים, שלושה טילים לעבר סביבות הכפרים לוייזה ומליטה שבחבל תופאח.

לא נמסר על נפגעים בעקבות התקפה.

נעצרו 4 מחבלים חמושים באיזור חברון

4 מחבלים נעצרו אור ליום אתמול על־ידי כוחות הביטחון סמוך למגור בית עווא שבנפת חברון.

המעצר בוצע לאחר שהתברר, כי הרכב שבו נסעו היה גנוב וכן התגלו שלוש מחסניות.

בבדיקות שנערכו בסמוך לרכב, נמצא אקדח. החשודים נלקחו לחקירה.

בכירים בפת"ח בלבנון יוצאים לעזה

ביירות (עתים מהרון) – מקורות פלשתינים מסרו, לעיתון יואל בלאודי, כי גימאל כאוד, אחד מבכירי הפת"ח בלבנון לשעבר, יצא כאחד ממנהגות הפלשתינים הפלשתינים בדרום לבנון לעזה, כדי להצטרף לצה הרשת הפלשתינאי.

המקורות אמרו, כי מספר בכירים בפת"ח בלבנון מתכוננים לצאת מלבנון לעזה באופן שקט "ללא מהומה תקשורתית".

יוגוסלביה מבקשת סיוע המוניטרי מישראל

מאת מערכת המדיני בירושלים

המשלחת של שגרירות יוגוסלביה בישראל, פנה אתמול למשרד החוץ וביקש סיוע ההומניטרי ישראלי לפליטים הסרבים הנמלטים מקראוביה מפחד הקרואטים.

המשלחת הודיע כי זרם גדול של מאות אלפי פליטים בורח ויש לראות במצב זה משום אסון לאומי. כידוע ישראל שלחה סיוע לפליטים הבוסנים שברחו מפני הסרבים, בשיתוף עם ירדן.

בימי מלחמת העולם השניה, שיתפו פעולה עם הגרמנים, הקרואטים והבוסנים, ואילו הסרבים התארגנו למלחמה פרטיזנית נגד הגרמנים. המופתי הירושלמי חאג' אמין אל חוסייני, הקים בבוסניה צבא מוסלמי לעזרת הגרמנים.

ועדה משותפת לישראל ולותיקן לקראת 2000

ועדה משותפת של ישראל והותיקן למיסויים בנושא צליינות הוקמה בירושלים לקראת יובל שנת 2000, מסרה אתמול שגרירות ישראל בקרית הותיקן.

ההסכם נחתם ב־14 ביולי על ידי הנונציוס האפוסטולי בישראל ונציג משרד החוץ.

האפיפיור מעריך כי יובל שנת 2000, בו יחגגו את תחילת האלף השלישי יהיה רגע מתאים לקידום שיחות בין הדתות. בשיחות אלה יוכלו היהודים והמוסלמים להשתתף אם ירצו בכך. בהקשר זה הודיע האפיפיור בנובמבר שעבר, כי בכוונתו לבחון את האפשרות לערוך פגישות היסטוריות בבית לחם, בירושלים ועל הר סיני, "כדי לעודד את הדיאלוג עם היהודים ועם המוסלמים".

הדלקת נרות

	הדלקה	מוצ"ש
ירושלים	6.51	8.06
תל־אביב	7.09	8.08
חיפה	7.03	8.09
באר־שבע	7.06	8.03
אילת	7.02	8.03

קשרים יופי של מזכרות

120 מוצרים מרהיבים לשמחות ולאירועים עם הטבעות זהב וכסף

02־377767

התפנה חזן לימים הנוראים בעל נסיון בארץ ובחו"ל

טל' 09־493426

דרוש בעל תפילה לימים הנוראים בבית הכנסת באיזור תל־אביב

להתקשר לטלפון 03־5342769 בין השעות 4.00 אחה"צ ל־8.00 בערב

שמיר־לביא SHAMIR – LAVI Vacation & Tour Operators Ltd.

מבצעי נופש לחגים במלונות מפוארים ובמחירים מיוחדים

ראש השנה בירושלים במלון הולידיי אין

פנסיון מלא, אוירת חג בית כנסת, בעל תפילה ובעל תוקע

סוכות במלון דניאל הרצליה

אוירת חג, סוכה כשרה, במגוון תוכניות וטיולים. חוף ים צמוד

נותרו מספר מקומות לנופשוני קיץ:

20 – 24.8.95 אילת מלון שלום פאלאס (אפשרות ל־2 לילות)

27 – 31.8.95 טבריה מלון קיסר (אפשרות ל־2 לילות)

פרטים והרשמה: שמיר־לביא מרכז כלל יפו 97 ירושלים טלפונים ביום: 02־259433 בערב 02־352582

מכללת אמונה

אמונה - תנועת האשה הדתית־לאומית
EMUNAH OF AMERICA

הנהלת מכללת אמונה בירושלים מברכת את תלמידותיה אשר זכו בכל שלושת הפרסים בתחרות לעיצוב מטבע יום העצמאות התשנ"ו שנערכה על־ידי בנק ישראל

נושא התחרות: 3000 שנה לירושלים עיר דוד והשתתפו בה תלמידי 14 מכללות לעיצוב ואמנות בארץ

פרס ראשון - צד הנושא: אילנה קקון (ירושלים)
צדי הערך: יהודית דרייפוס (ירושלים)
פרס שני - צד הנושא: צביה רובינשטיין (כרמי צור, גוש עציון)
צדי הערך: כרמית סידו (מ. רחוב, ע. בית שאן)
פרס שלישי - צד הנושא: עפרה פנטון (ירושלים)
צדי הערך: נעה שלמון (כפר מימון, הנגב)

טקס הענקת הפרסים התקיים ביום ג', י"ב מנ"א (8.8.95) בבנק ישראל, בנוכחות נגיד הבנק וחברי ועדת הפרסים

בית המדרש הגדול קוממיות אברהם

לשופטת **תחיה**
ולבעלה הדגול ד"ר **אהוד שפירא**
לעינת וליוסף ישפה

ברכת מזל טוב מקרב לב
להולדת הנכדה־הבת
מוריה

נינה למרן עט"ר הגאון
רבי **שלמה גורן** זצוק"ל
ולאשת חבר עסקנית הדגולה
הרבנית **צביה גורן** תחי'

יזכו לגדלה על מבואי התורה והחכמה
מורשת מורנו הדגל נ"ע

ההנהלה והגבאים

מועצה אזורית שפיר
בית הספר האזורי יסודי שפיר
מוסד חינוך ממלכתי דתי

־דרוש/ה־
סגן/ית מנהל
לבית הספר היסודי

מר שלום נגר
08־508911 (משרד) 815154 07 (בית)
גב' אסתר בוכריס:
08־501644 (ביה"ס) 08־886816 (בית)

מועצה איזורית שפיר

מורים

1) **למגמות חשמל רכב** - משרה מלאה
לפנות ליצחק בדיקה. טלפון: 08-416560

2) **לביולוגיה** - חצי משרה
לפנות ליוסף וילציק. טלפון: 08-453138

טיולי גשר - נופש וטיולים בע"מ

נופש למשפחה הדתית

אנו שמחים להודיע לציבור הדתי על חופשות במחירים מוזלים

ראש השנה תשנ"ו ירושלים

מלון אריאל - ירושלים
מלון מוריה - ירושלים

סוכות תשנ"ו

מלונות "מקסים" - "גליל" - "רזידנט" - נתניה - פנסיון מלא
מלון "מוריה" - ירושלים - חצי פנסיון
מלון "דן פנורמה" - חיפה - חצי פנסיון

החלה הרשמה למלווי קבוצות לחו"ל

פרטים והרשמה: בימים ב' -ה' בין השעות 17.00-19.00 בטל' 03-5256811 - לפנות למנחם

קראוס נופש בע"מ **קראוס נופש** בע"מ

בס"ד

נמשכת ההרשמה – הצעה אטרקטיבית!!!

ראש השנה – מלון קונקורד ירושלים
גלאט – למהדרין, בית כנסת וחדר אוכל נפרד לקבוצה,
בעלי תפילה ובעל תוקע טובים.

לרום ירושלים | שרתון פלאז'ה ירושלים

סוכות במלונות

חיפה | ת"א | נתניה | שפיים | צפת

נופש קיץ

בית הארחה – קיבוץ לביא
גלאט – 4 לילות – 27–31.8.95

במלון גני שלומית – אילת
בתאריכים 20–24.8.85 ו־26–31.8

מחירים ופרטים נוספים במשרדנו!!!

ההסתדרות 13 פתח תקוה טל. 9־03-9348788
פקס. 03-9307818 מען 03-9334383, חיפה 04-239069 (רבקה)

04081098

על הצופה

ערפאת ממשיך את מלחמת הג'יהאד נגד ישראל

הקלטות שנתגלו מנאומי יאסר ערפאת, יש בהן כדי ללמד על הלך מחשבותיו של יו"ר אש"ף. בדבריו הוא אומר שמלחמת הג'יהאד נגד ישראל תימשך, בין שיש הסכם ובין שאין הסכם. שר החוץ, שמעון פרס, הגיב על כך באמרו כי ייתכן שהקלטות הן מזוייפות, אבל עד עתה לא שמענו מן הצד של אש"ף גרסה כזו. מתברר שהקלטות הן מקוריות. שגריר ישראל בארה"ב, איתמר רבינוביץ, שנתבקש על ידי כלי התקשורת בארה"ב להגיב על הדברים, אמר שמשפטים מסויימים הכלולים בנאומים שנשא היו"ר ערפאת ביוני 1995 הינם מיותרים, אינם תורמים לתהליך השלום ומוטב היה אלמלא נאמרו. חשוב גם שהרטוריקה הפלשתינאית תמותן ותתאם למדיניות כפי שהיא מנוהלת בתקופה האחרונה - דברי השגריר.

זוהי תגובה בנוסח דיפלומטי. אבל דברי ערפאת מעמידים את השאלה, מתי הוא דובר אמת - כאשר הוא מצהיר בפני ישראלים על שאיפתו לשלום, או כאשר הוא מדבר בפני בני עמו ושם הוא מצהיר שהוא רוצה להמשיך את מלחמת הג'יהאד? ההסכם אמנם חתום על ידו, אבל לפי מנהגי המזרח הידועים, הסכם מקיימים רק כשכדאי לקיים אותו, ואילו כאשר מתברר שאין בו תועלת, אין מקיימים אותו. ערפאת עצמו חתום על עשרות הסכמים עם מדינות ועם ארגונים, שנשארו על הנייר בלבד. בשעתו הזהירו את יוזמי הסכם אוסלו, שלפניהם עומד פרטנר המוכר בציבור כמי שאינו מקיים הסכמים, אבל הם העדיפו להתעלם מן האזהרות.

ערפאת מדבר באמצעות שני רמקולים. באחד מהם הוא מדבר גבוהה־גבוהה על השלום, ובשני הוא מטיף להמשך המלחמה. הכל לפי המצב ולפי הכדאיות. זהו משחק דו־פרצופי ידוע. בימים אלה אנו עומדים לקראת סיום המו"מ על הסכם הביניים, תוך כדי דיונים קדחתניים הנערכים באילת ובטאבה, בנסיון להגיע למעין "עסקת חבילה", כדי שאפשר יהיה לנסח את ההסכם, לאחר שכל תאריכי היעד נעלמו מזמן. אך ברקע עומדת השאלה על קיום ההסכם על ידי הצד הערבי שיש לו "מסורת" של התכחשות להסכמים. מי יערוב לנו שיאסר ערפאת ישמור על ההסכם? והאם יש לנו אמצעים כדי להכריחו לשמור על ההסכמים? הסכם ניתן גם לפירושים, אם רוצים, וכך יכול הצד השני לפרש את ההסכם כרצונו באמצעות ניסוחים מעורפלים.

בזירה הכלכלית בישראל נערכים בימים אלה, ימי סוף העונה, מבצעי מכירה זולים. גם בזירה המדינית, נערכים בימים אלה מבצעים דומים. מוכרים לערפאת את ארץ ישראל, במחיר זול, באמצעות פעלולים, כבישים עוקפים, נסיגות של צה"ל, ניסוחים פסרניים, מבצעי הורדת מתנחלים מן הגבעות. הכל כחלק מ"עסקת החבילה" של מכירה כללית בסוף העונה. אבל במקרה זה מוכרים אדמה ששייכת לעם ישראל, שייכות היסטורית מקדמת דנא, ואיננה רכוש פרטי של המוכרים. אין להם זכות למכור אדמה זו לאויבים, ביחוד כאשר אלה ממשיכים לדבר בפומבי על מלחמת הג'יהאד.

הבקשה של משלחת מהמתנחלים לראש הממשלה, להפסיק את "המכירה הכללית", כדי לבדוק מחדש את ההסכמים, לא נתקבלה. אבל מן הראוי לעיין מחדש בבקשה זו ולעשות הפסקה קצרה במו"מ, כדי לבדוק את תנאי ההסכם מנקודות ראות חדשות.

חמישים שנה לפצצה האטומית על הירושימה

בימים אלה נערכים ביפאן טקסים לציון מלאת חמישים שנה להטלת הפצצה האטומית הראשונה על הירושימה ונגסאקי. כלי התקשורת הבינלאומיים דנים מחדש בשאלה ההיסטורית, האם היה מוצדק להטיל את הפצצה האטומית, והאם אי אפשר היה להגיע להפסקת המלחמה עם יפאן באמצעים דיפלומטיים? לפי ידיעות שהגיעו לחוקרים היסטוריים, מתברר שממשלת יפאן העבירה שדרים לממשלת ברית המועצות, שעמה לא היה מצב של מלחמה, תוך בקשה לתווך במו"מ על שלום בין יפאן לבין מעצמות המערב. ברית המועצות, מתוך שיקולים משלה, התחמקה מלמלא את התפקיד של מתווך. היא היתה מעוניינת בהמשך המלחמה בין ארה"ב לבין יפאן, כדי לרסק את הצבאות של שני הצדדים.

השיקולים של הנשיא טרומן להחליט על הטלת הפצצה היו קשורים לא רק להכנעת יפאן, אלא גם ליחסים עם ברית המועצות שקיבלה נתחים גדולים של אירופה בתום המלחמה עם גרמניה, כדי להוכיח לה מיהי המעצמה האמיתית בעולם שלאחר המלחמה. הטלת הפצצה על הירושימה הוכיחה שארה"ב היא המעצמה החזקה בעולם. יש לזכור שבאותו זמן היה ליפאן צבא של ארבעה מיליוני חיילים וכדי להתמודד עם צבא כזה ולהכניע אותו, היה צורך במאמצים צבאיים גדולים, תוך חשש שבמלחמה כזו יפלו מאות אלפי חיילים אמריקניים. הנשיא טרומן רצה באמצעות הפצצה להחיש את סיום המלחמה, כדי למנוע קרבנות אמריקנים. הפצצה הראשונה על הירושימה עדיין לא השפיעה על הקיסר היפאני להחליט על סיום המלחמה. רק הפצצה השנייה שהוטלה על נגסאקי, היא שהכריעה אצל הקיסר, להחליט על כניעת ארצו. היפאנים היו באותו זמן אויב אכזרי ביותר, שהיו לו שאיפות גדולות להשתלט על ארצות ועמים ולבנות אימפריה, תוך כדי שימוש באמצעים אכזריים ביותר נגד האוכלוסיה המקומית.

בימינו פועלת ארה"ב להגבלת הייצור של נשק אטומי, כדי למנוע ממדינות בעלות משטר בלתי אחראי, לקבל נשק זה. בין המדינות האלה נמנות אירן ועיראק. עם מדינות אלה יש לנו בישראל חשבון מיוחד, משום שפצצה אטומית בידיהן, תאיים על קיום מדינת ישראל ועל האיזור כולו. מצרים דורשת שישראל תחתום על האמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני. ישראל מתנגדת לכך וטוענת שכל עוד אין שלום בינה לבין כל מדינות ערב, אין היא יכולה להתחייב לחתום על אמנה כזו, משום שעליה לשמור על בטחונה ועל השימוש בנשק מרתיע נגד כל נסיון למחוק אותה מעל פני האדמה, כפי שמדינות ערב הקיצוניות מאיימות מדי פעם.

הטלת הפצצה האטומית על הירושימה לפני חמישים שנה והנזק שהיא גרמה למאות אלפי אזרחים, יש בהם משום אזהרה גם בימינו, נגד מדינות תוקפניות, כפי שיפאן היתה בימים ההם. נשק אטומי צריך להיות נשק מרתיע, אך לא לשימוש.

משבר חמור

(המשך מעמוד ראשון)

יש להניח שסוכני הביון האמריקאי ינסו לפגוש אותם ברבת עמון.

מנקודת מבט ישראלית, כל משבר במשטר העיראקי הוא לטובה. לאחרונה החל המשטר העיראקי במו"מ עם המשטר האיראני לשם שיתוף פעולה, למרות האיבות שביניהם, וגם זה אינו לטובת העניין הישראלי. כתוצאה מהסכם בין עיראק לאיראן, שילחה עיראק את גורמי האופוזיציה האיראנים שהתבססו בעיראק, ואילו איראן הבטיחה לגרש את גורמי האופוזיציה נגד המשטר העיראקי הפועלים באיראן.

זהו סימן ראשון לזעזוע של המשטר העיראקי, נוכח סדאם חוסיין, לא על ידי גורמים בחוץ, אלא גם על ידי גורמים מבפנים. מן הסכנה הקרובה ביותר לסדאם חוסיין.

פיס חוק

להלן המספרים והפרסים שהועלו בגורל:

בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס מספר 600508

במשנית זכה כרטיס מספר 218639

בסך 5000 ש"ח כרטיסים מספר:
805048 376873 468923 644066
568362 579601 095121 454485

בסך 1000 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־6 הספרות: 33507
83182 41873 75997 80675 30726
48549 15618 61526 67802 71759
09420 43315 39705 96347 41743
77591 83803 85061

בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 ספרות: 598 219
781 335 572

בסך 24 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות 71 20 64 04
41

בסך 8 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרות 4 .7 .3

צה"ל: הסגר על עזה עד יום א' הפלשתינים: עצרנו פעילי חמאס

דובר צה"ל הודיע אתמול כי הסגר על עזה יימשך עד יום ראשון.

המשטרה הפלשתינית הודיעה כי אתמול לפנות בוקר עצרה 15 פעילי חמאס החשודים כי ניסו לבצע פיגוע המוני באמצעות שני מחבלים באיזור גוש קטיף.

מקורות פלשתינים בעזה מסרו, כי המידע שהגיע למשטרה הפלשתינית נמסר על־ידי מקורות צבאיים ישראלים רשמיים.

עם קבלת הידיעה זמן קצר לאחר שהוטל הסגר על הרצועה פשטו עשרות שוטרים של המשטרה הפלשתינית על בתי החשודים ומקומות מיסתור בהם שהו ועצרו אותם.

לא ברור עדיין אם נתפסו ברשותם כלי נשק וחומרי חבלה.

בכירים בחמאס מזהירים את הרשות הפלשתינית, כי אם תמשיך לשתף פעולה עם ישראל, נגד הארגונים הקיצוניים האיסלאמים, בארץ ובעולם, יבצע הארגון פיגועים נגד מטרות ברשות הפלשתינית ויעביר את הפיגועים נגד ישראל. "הסגר לא יוכל לעצור מאנשינו לפגוע באויב הציוני בכל אשר הוא", אמר הבכיר. "יש לנו פעילים גם בתוך ישראל, והראייה לכך היא המחבל שביצע את ההתאבדות בקו 20 ברמת גן".

ארה"ב מאיצה בבעלות בריתה לגבש תכנית לחלוקת בוסניה

התוכנית גובשה ב־'94 ומעניקה 51% לפדרציה המוסלמית־קרואטית ו־49% לסרבים ★ מנהיגים אירופאים העלו הסגות על התוכנית

ארה"ב מאיצה בבעלות בריתה המערביות לתמוך בתוכנית חדשה לחלוקתה של בוסניה בין מוסלמים, קרואטים וסרבים, ומציעה לבצע שינויים בתוכנית שגובשה ביוני 1994 קבוצת הקשר של המעצמות- דיווח אתמול העיתון וושינגטון פוסט.

העיתון ציטט פקידים אמריקנים ודיפלומטים מערביים שאמרו, כי מנהיגים אירופאים העלו הסגות בקשר לתוכנית, בשיחות שקיימו השבוע עם הנשיא ביל קלינטון, ושהממשל האמריקני אינו אופטימי באשר להשגת תמיכה רחבה להצעותיו.

בקבוצת הקשר של המעצמות חברות צרפת, בריטניה, גרמניה, רוסיה וארה"ב.

היועץ לבטחון לאומי, אנטוני לייק המריא ביום רביעי לאירופה, כדי לדון בלונדון, בפאריס ובבון בהצעות החדשות של ארה"ב.

העיתון ציין, כי הצעותיה החדשות של ארה"ב עשויות להביא לנטישתה של גורז'דה, היחיד מבין ה"איזורים הבטוחים" של האו"ם שנותר במזרח בוסניה.

התוכנית מ־1994 העניקה לסרבים 49 אחוז מהמדינה, ו־51 אחוז לפדרציה המוסלמית־קרואטית.

הוושינגטון פוסט ציטט פקיד במחלקת המדינה, שאמר כי חלקם של המוסלמים והקרואטים לא יהיה קטן מ־50 אחוז, אולם פקיד בכיר אחר העלה את האפשרות של הפעלת לחצים על המוסלמים בבוסניה, כדי שיסכימו לצימצום השטח שישאר בידם, לעומת מה שהוצע בתוכניתה של קבוצת הקשר.

הפקיד הבכיר אמר כי המוסלמים "יצטרכו להסכים לתוכנית, התואמת לדבריו את המציאות הצבאית, אך לא את משאלות הלב.

הנשיא ילצין מדגיש התנגדותו להסרת אמברגו הנשק מעל בוסניה

נשיא רוסיה, בוריס ילצין שב והדגיש את התנגדותו להסרת אמברגו הנשק שהוטל על בוסניה, בראיון שהעניק לעיתון היפאני "ניהון קייזאי", שקטעים ממנו ציטטה סוכנות הידיעות איטר־טאס ודיווחה הבי.בי.סי.

"אם תקבל ארה"ב החלטה כזו באופן חד־צדדי, היא תהווה הפרה ללא תקדים של עקרונות האו"ם והקהילה הבינלאומית", אמר ילצין, שרמז, על פי הסוכנות, כי דבר לא ימנע אז מרוסיה לספק נשק לצד זה או אחר מהמעורבים בסכסוך ביוגוסלביה לשעבר.

סוכנות טאס ציינה, כי הנשיא הביע גם נכונות לפנות לאו"ם בנושא.

כוחות האו"ם יתחילו לסגת בקרוב מהטריטוריות שהיו בשליטת הסרבים בקרואטיה, אשר נכבשו השבוע בידי כוחות ממשלת קרואטיה, הודיע אתמול שליח האו"ם יאסושי אקאשי. נשיא סרביה, סלובודאן מילושביץ' בא ביום רביעי בערב למוסקווה, לביקור של יממה, על פי הזמנה של עמיתו הרוסי בוריס ילצין, דיווחה סוכנות הידיעות איטר־טאס.

ילצין הזמין גם את נשיא קרואטיה פראניו טודג'מן, לפגישת פיסגה שתוקדש למצב ביוגוסלביה לשעבר, אולם זה התנה את בואו למוסקווה בהזמנתו של נשיא בוסניה עליה איזטבגוביץ', והחליט לבסוף שלא לבוא.

הנשיא מילושביץ' יוועד עם עמיתו בוריס ילצין ועם שר החוץ הרוסי אנדריי קוזירב, וידון עמו בנושא הבלקנים.

סוכנות טאס ציינה, כי במהלך ביקורו, ייפגש נשיא הסרבי גם עם ראש הממשלה ויקטור צ'רנומירדין ועם יו"ר הדומה - הבית התחתון של הפרלמנט, איוואן ריבקין.

ישראלי כלוא בארה"ב ל־60 שנה על הכאת אשתו

משקם האסירים, חרות לפיד מקיבוץ איילת השחר, ביקש אתמול מבית המשפט המחוזי בתל אביב, לעכב מראש יציאתו מהארץ של האסיר משה אלקיים, המרצה עונש מאסר של 70 שנה בכלא במדינת טקסס, ארצות הברית, במטענה שצו זה הוא תנאי לשיחרורו של אלקיים מהכלא.

לפיד טוען, שעל פי מיטב ידיעתו, נידון אלקיים ל־10 שנות מאסר בבית המשפט הפדרלי בארצות הברית, בשל הצתת חנות פרחים ו־60 שנה בשל פריצה לבית גרושתו והכאתה, זאת בבית משפט של מדינת טקסס בארצות הברית.

אלקיים סיים לדבריו, לרצות את 10 שנות המאסר הפדרלי וכעת מרצה את תקופת המאסר ל־60 שנה בכלא רשמון טקסס, ארצות הברית.

בבקשתו, טען לפיד, כי הועדה לשחרורים מטעם מדינת טקסס בארצות הברית, קיימה מספר ישיבות בעניין שחרורו המוקדם של אלקיים ובסופו של דבר, החליטה לשחררו מוקדם, בכפוף לכך, שהוא יושקם בהשגחתו האישית של לפיד.

המשלחות יחתמו

(המשך מעמוד ראשון)

שורת הסיכומים שהביא בפניה פרס. פרס עצמו נראה לאחר הפגישה עם קבינט הבטחון רציני ומתוח, אפילו עצבני. הוחלט כי המו"מ יימשך עד אשר יושגו סיכומים לשביעות רצונו של ראש הממשלה יצחק רבין.

יו"ר אש"ף יאסר ערפאת ושר החוץ שמעון פרס הגיעו ביום חמישי להסכם פשרה על נושא חברון שהיה שנוי עד עתה במחלוקת, מסר בכיר באש"ף. ההסכם, שהושג ביום הרביעי לשיחות, מסלק את אחת מאבני הנגף העיקריות להסכם על הרחבת האוטונומיה הפלשתינית בגדה המערבית.

הבכיר הפלשתיני, שביקש להישאר בעילום שם, אמר כי פרס יצא מהשיחות לזמן קצר כדי לטלפן לראש הממשלה יצחק רבין.

הוא לא גילה על מה התייעץ פרס עם רבין, אלא אמר: "הם יחתמו בראשי תיבות על הסכם ביום למספר נקודות בנושא חברון, שבהן גם ישראל וגם הפלשתינים התפשרו".

ערפאת ופרס יצאו לאחר מכן להפסקה עד 7.30 בערב. פרס אמר, כי בכירים משני הצדדים ינסו בינתיים להכין טיוטה להסכם.

"אנחנו מתקדמים. יש לנו עט, יש לנו נייר, מה שנחוץ לנו זה ההסכם", אמר פרס שסירב לפרט על איזה נושאים הוסכם ומה עדיין נשאר שנוי במחלוקת.

מקורות ישראלים אמרו קודם לכן, כי הוסכם בשיחה טלפונית עם שר החוץ האמריקני וורן כריסטופר שישראל, אש"ף וושינגטון יקימו ועדה משולשת לדון בנושא. לא התקבלה תגובה לידיעה זו גם מהצד הפלשתיני וגם מהצד הישראלי.

בכיר ישראלי אמר קודם לכן, כי עשוי להתקבל הסכם על "מספר" נושאים מרכזיים שניתן יהיה לחתום עליו בראשי תיבות, ולאחר מכן יעברו כשבועיים עד להשלמת הכנת הטיוטה להסכם המלא.

בהתאם להוראתו של יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו פנתה סיעת הליכוד ליו"ר הכנסת שבח וייס, והודיעה לו, כי הליכוד תובע כינוס מיוחד של הכנסת בפגרה, בדיון ביוזמת סיכומים בין פרס וערפאת.

הליכוד תובע כינוס של הכנסת כבר ביום ראשון הקרוב.

סיעת הליכוד טרם הגישה את 30 החתימות הדרושות מאחר והיא ממתינה לסיכום שבין פרס לערפאת. החתימות הדרושות יוגשו באופן פורמלי אם יוודעו הפרטים הסופיים על פגישת פרס וערפאת.

הגנרל כמאל

(המשך מעמוד ראשון)

מעמודי התווך במשטרו של סדאם חוסיין. הוא נשוי לבתו ראגאד, והיה זמן רב אחד ממקורביו הנאמנים ביותר. אחיו, הגנרל סדאם כאמל חסאן, נשוי לראנה, בתו השניה של סדאם חוסיין. בת שלישית נשארה בעיראק.

הגנרל חסאן, שכיהן בעבר כשר ההגנה, עמד מאז אמצע יולי בראש התעשיה הצבאית של עיראק, במהלך חילופי גברי בממשלה.

מומחה ירדני בענייני עיראק ציין, כי רבים מבני המשפחה מגנים את עמדותיו ואת השפעתו הבלתי מוגבלת של עודאי סדאם חוסיין, בנו הבכור של הנשיא.

המקור הוסיף כי חוסיין כמאל חסאן ובני משפחתו התקבלו בברכה על ידי המלך חוסיין.

קלינטון יתמוך במלך חוסיין במקרה של סכסוך עם עיראק

נשיא ארה"ב ביל קלינטון אמר למלך חוסיין, כי הוא יכול לסמוך על תמיכתה הצבאית של ארה"ב אם עיראק תפעל נגדו משום שנתן מקלט לבני משפחתו של הנשיא העיראקי, מסרו בכירים אמריקניים ביום חמישי.

קלינטון הבטיח סיוע זה בשיחה טלפונית שנערכה בשעה מאוחרת בלילה, מסרו המקורות שביקשו להישאר בעילום שם.

האופוזיציה העיראקית: רק סדאם ושני בניו נותרו

עריקתו של הגנרל חוסיין כמאל חסאן החלישה באופן משמעותי את המשטר העיראקי, הנשען רק על הנשיא סדאם חוסיין ושני בניו, אמר אתמול גורם באופוזיציה.

"רק סדאם חוסיין ושני בניו נותרו", אמר נציגו בלונדון של האיחוד הפטריוטי של כורדיסתן, לאטיף ראשיד, ששוחח בטלפון עם כתב סוכנות הידיעות הצרפתית בדובאי.

"הבניין נסדק, וסדאם נחלש מאוד", הוסיף ראשיד, שציין כי בששת החודשים האחרונים הרחיק סדאם חוסיין את רוב מקורביו מעמדות בשלטון ובצבא.

הגנרל חוסיין כאמל, בן 37, שקיבל מקלט מדיני בירדן יחד עם אחיו, הגנרל סדאם קאמל, היה הוגה תכניות החימוש של עיראק.

הגנרל חוסיין כאמל האסן, שערק לירדן יחד עם בני משפחה אחרים של נשיא עיראק סדאם חוסיין, נחשב מאז ומתמיד לאבי תוכנית החימוש העיראקית.

חוסיין, חתנו של סדאם חוסיין הנשוי לבתו הבכורה, הוא בן 37, ונחשב לאחד מעמודי התווך של השלטון, שהיה מרוכז רובו בידי בני משפחת הנשיא, מאז תבוסתה של עיראק במלחמת המפרץ ב־1991. עד יום רביעי היה חוסיין שר התעשייה, שאירגן ופיקח על שיקומה המהיר של התשתית העיראקית לאחר מלחמת המפרץ.

ברבת עמון, שם זכה למקלט מדיני, אמר חוסיין לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית כי עריקתו מוכיחה "עד כמה הידרדר המצב בעיראק".

אחיו, הגנרל סדאם כאמל חאסן, הנשוי לבתו השנייה של סדאם חוסיין, ערק אף הוא. גם הוא מילא תפקידי מפתח, אולם מעולם לא היה באור הזרקורים, וחסרים פרטים רבים לגבי הביוגרפיה שלו.

סוכנות הידיעות העיראקית הודיעה אתמול כי סדאם חוסיין הדיח את הגנרל חוסיין חאסן משרותו, אולם העובדה כי ירדן הודיעה בו זמנית על הענקת מקלט לגנרל ומשפחתו, נותנת מקום להשערה כי הגנרל ברח מבגדאד עוד לפני הדחתו.

לפני פלישת עיראק לכוויית באוגוסט 1990, היה כבר הגנרל חוסיין שר התעשייה ובתוקף תפקיד זה האחראי לתוכנית החימוש הבקטריולוגית, הכימית, הבליסטית והגרעינית של עיראק.

הגנרל חוסיין, הנחשב לאיש בעל תפיסה יוצאת מן הכלל ומבריק ביותר, היה בעבר איש שירותי הביון.

חוסיין כיהן כמנכ"ל ה"משרד הביצועי", אחד ממעוזי הכוח של השירות החשאי העיראקי, שפיקח על חברות הקש בחו"ל אשר עסקו ברכישות חשאיות של טכנולוגיות שונות.

מקורות מערביים טוענים כי הוא פעל בנוסף גם במסגרת "המשרד המיוחד" המסתורי, הגוף העליון של השלטון העיראקי. מלבד הנשיא סדאם חוסיין היו חברים ב"משרד המיוחד" בכירי השירות החשאי, הגנרל חוסיין, ואחיו סדאם, שהיה באפריל 1991 מפקד יחידות שיגור הטילים לפני שהועבר למשמר הרפובליקני, יחידת העילית של המשטר הבגדאדי.

לאחר מלחמת המפרץ, מונה הגנרל חוסיין, באפריל 1991, למשרת שר ההגנה.

בפברואר 1992 התפטר ממשרתו והפך ליועץ מיוחד לנשיא.

פיס צ'אנס

הגרלה מיום 10.8.95

♣	♦	♥	♠
Q	Q	7	K

צומת: בעד פעולות מחאה ללא הפרות סדר

מועצת תנועת צומת, התכנסה אתמול בבאפורי כדי לדון בדרך שבה תינקט המפלגה במחאות נגד הממשלה.

יו"ר צומת ח"כ רפאל איתן אמר, כי יש להמשיך ולהביע מחאות נגד הממשלה, אולם לא ליצור הפרות סדר ולא להתעמת עם כוחות הביטחון ולהפריע לחיים הסדירים.

כתב עתים מוסר, כי מועצת צומת קיבלה החלטה לפיה "מכיון שממשלת ישראל מסרבת להידבר ולשמוע את רחשי ליבם של מחצית מציבורה ושמה קץ לחזון הציוני, תיקח צומת חלק בפעולות המחאה של המחנה הלאומי מבלי להפר חוק. בהחלטות נאמר, כי צומת מחזקת ידי המתיישבים ביש"ע ורמת הגולן. צומת רואה בהקדמת הבחירות המוצא היחיד שיתן את הביטוי לרחשי ליבו של הציבור ולהפחתת הסיכוי למלחמת אחים. עוד קיבלה צומת החלטה לפיה לא תכבד הסכמים הנוגדים את האינטרס הלאומי הציוני שלא הובאו קודם לכן להכרעת העם.

צומת קוראת לכל המחנה הלאומי לתאם את כל דרכי הפעילות נגד הממשלה בכנסת ובציבור, וכל זאת מבלי להפריע למהלך החיים התקין של הציבור. מועצת צומת דורשת משר הביטחון שלא לערב את צה"ל בעימות עם האזרחים.

צור: לשתף ראשי יו"ש בדיון על סידורי הביטחון

יבקר בשבוע הבא ביישובי גוש עציון

יש לשתף את ראשי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות ביהודה ושומרון בדיונים על הדרכים למימוש הסדרי הביטחון במסגרת הסכם האוטונומיה- כך אמר שר החקלאות, יעקב צור, בישיבת שרי מפלגת העבודה.

לדבריו, ראשי היישובים נבחרו בצורה חוקית הם המייצגים האמיתיים של האוכלוסיה הגרה ביהודה ושומרון. הם בעלי היכרות מעמיקה עם השטח ויכולים לתרום לדיונים.

השר צור נועד בימים האחרונים עם שניים מראשי הרשויות: ראש המועצה המקומית אריאל, ח"כ רון נחמן וראש המועצה האזורית הר חברון, רון שכנר. צור הביע תמיכה בדרישת ראשי היישובים ליישב את יחידות הדיור שבנייתם הושלמה. צור העלה את הצעתו בפני ראש הממשלה ושרי מפלגת העבודה בישיבת שרינו.

שר החקלאות אמר שהחלטת הממשלה להותיר בשלב הביניים את כל היישובים במקומם מחייבת אותה לדאוג להמשך החיים הסדירים. "עלינו להבטיח שהמתיישבים לא ירגישו תחושת מצור וחנק ביישוביהם", אמר צור.

בשבוע הבא ייצא השר יעקב צור לביקור ביישובי גוש עציון, כאורחו של ראש המועצה, שילה גל. צור ייפגש עם ראשי המתיישבים ויסייר ביישובים.

מתיישבים מאפרת

(המשך מעמוד ראשון)

בהכנות לקראת הלילה המתקרב עזבו השוטרים והחיילים את המקום.

מנכ"ל מועצת יש"ע אורי אריאל אמר אח"כ בראיון ל"קול ישראל": "אני יודע שנמשיך לעלות לגבעות. כך התייחסו אלינו ב־77 וב־75. העובדה היא שיש כיום 44 ישובים ביהודה ושומרון, ובהם 150 אלף תושבים. אני מאמין שיהיו יותר".

אריאל קרא שוב באותה הזדמנות ליצחק רבין ללכת למשאל עם בכל הנוגע ליישום השלב השני של הסדר הביניים.

מאות מתנחלים עלו על גבעה סמוך לגבעת החרסינה שבקרית ארבע, ועסקו אתמול בביצור המאחז. "ההתנגדות לפינוי תהיה פסיבית בצורה אקטיבית", אמר צבי קצובר, ראש המועצה המקומית קרית ארבע.

ביום שלישי בערב עלו המתנחלים על הגבעה השתלטו על בית נטוש, במסגרת המבצע של תנועת "זו ארצנו". כוחות הביטחון הודיעו, כי המאחז אינו חוקי והציגו צו בפני המתנחלים אשר הורה להם להתפנות עד אתמול בשעה 12 בצהריים. בשעות הצהריים התקינו המתנחלים סורגים בחלונות המיבנה, משחו בגריז את הדלתות והציבו צמיגים בכניסה לבית, כדי להקשות על פנויים. "אנחנו צריכים לעשות הכל כדי למנוע את הפינוי הזה", אמר קצובר. לדבריו, המאחז הוקם בתחום השטח המוניציפלי של קרית ארבע.

סמוך לשעה 6 בערב החל דחפור בהכשרת שטח למיתקן שידורים. שוטרים מתחנת המשטרה בחברון, שהגיעו למקום, ביקשו לעצור את נהג הדחפור על שעסק בעבודות ללא האישורים הנדרשים. המתנחלים במקום התעמתו עם השוטרים בנסיון למנוע מהם להתקרב אל הדחפור. נהג הדחפור נמלט מהמקום. במהלך העימות נדחף אחד המתנחלים ונחבל בידו, ויש חשש לשבר.

מתנחל אחר, אשר שוטרים מאשימים אותו ב"תקיפת שוטרים", נעצר. ונלקח לניידת המשטרה. אחריהם רדפו ילדים, שבעטו בהם וקראו להם פשיסטים. שניים מהקטינים נעצרו ושוחררו מיד אחר כך.

לאחר המהומה החלו ההכנות לחנוכת המאחז הנקרא "גבעת לפיד" ע"ש מרדכי ושלום לפיד, שנרצחו בפיגוע סמוך לגבעה. למקום הגיע הרב דב ליאור, רבה של קרית ארבע, כדי לחנך את הבית ולקבוע מזוזה. למקום הגיעה גם מרים לפיד, אשר המאחז קרוי על שם בנה ובעלה.

כוחות הביטחון פינו אתמול בבוקר מאחז של מתנחלים שהוקם סמוך לישוב יצהר באיזור שכם. צה"ל הכריז על האתר שטח צבאי סגור ושוטרי מרחב השומרון פינו את המתנחלים. 4 מהמתנחלים שסירבו להתפנות וגילו התנגדות נעצרו ונלקחו לתחנת המשטרה בעיר שכם.

המאחז הוקם ביום שלישי בערב במסגרת מבצע של תנועת "זו ארצנו", במהלכו הוקמו 15 מאחזים ברחבי יהודה ושומרון.

מטה מבצע "זו ארצנו": המבצע נמשך כמתוכנן

מטה מבצע "זו ארצנו" פירסם אמש הודעה, כי המבצע נמשך כמתוכנן.

בהודעה נאמר, כי רוב המאחזים נשארו על כנם, וחלק מהמאחזים פונו על ידי הצבא, וחלקם תוך הסכמה למניעת ויכוח לעיני הערבים. נכון לשעה זו עומדים על תילם 15 מאחזים וביניהם: נווה צוף, עטרת, נחליאל, גבים, ברים, קרית ארבע, קדמי שומרון, מעלה לבונה, חלב, טלמון, מכמש, שבות רחל, סוסיה, בית יתיר, ועוד. חלק מן המאחזים מתפתחים במהירות רבה, כולל טרקטורים המיישרים את השטח, גנרטורים וכדומה.

לבית ספר תיכון חרדי לבנות בחדרה

דרושים:

מזכירה - נדרשת ידיעה בהפעלת מחשב

מורה למקצועות עברית ולשון

מורות למקצועות מנהל:

כתבנות - תכתובת עסקית הנה"ח

06-6208222 - 06-6208472 בשעות העבודה

בתמונה: סכר ענק ברוסיה מתוך "אנציקלופדיה לבית ישראל"

מאחורי החדשות

ציפורים שפגיעתם רעה

מאת דני שלום

מטוס ה־F15 הוא מטוס הקרב מן הטובים בעולם. הוא נכנס לשרות חיל־האויר בדצמבר 1976. חיל־האויר מפעיל לפחות ארבעה דגמים של המטוס, שניים מתוכם, F15A/C הם מטוסים חד־מושביים, ושניים אחרים F15B/D הם מטוסים דו־מושביים.

המטוסים הדו־מושביים משמשים בחיל־האויר כמטוסי קרב לכל דבר, וכן למשימות תקיפה־ארוכות טווח.

חיל־האויר מגביל את הטיסות בגובה נמוך לתקופה של אוגוסט־אוקטובר, עת מתחילה הנדידה המאסיבית של הציפורים בשמי הנגב. לפי ההנחיה זו, טס אתמול המבנה בין ארבעת המטוסים בגובה נמוך, כ־310 מטרים מעל גובה פני הים, האחד המטוסים ינק חסידה או ציפור אחרת. היתה זו כנראה להקה שהקדימה את הסטטיסטיקה ואת המידע שנצבר.

משקלה של חסידה הוא כ־500 גרם. אם נעריך כי מהירות המטוס היתה כ־400 קמ"ש, הרי האנרגיה הקינטית של הציפור היתה כ־8 טון. פגיעה בעוצמה זו במניפה הנמצאת בקדמת המנוע, היא פגיעה חמורה ביותר, וגורמת לריסוק. החלקים שהתפוררו פגעו בשאר חלקי המנוע, היות ומשאבות הדלק המשיכו לפעול, נזרקה כמות גדולה של דלק והיא נצתה והמנוע עלה באש.

הפסקת פעולת המנוע האחר שנפגע, הביאה לסטיית המטוס לכיוון שלו. המטוס התהפך מיד ופגע בצלע הר. בעקבות של גובה הטיסה הנמוך יחסית, לא הצליחו הטייסים לנטוש, ונהרגו.

יהי זכרם ברוך.

מסוק פלשתיני טס מעל כפר דרום בצורה מתגרה

מסוק פלשתיני של הרשות הפלשתינית, מסוג מיל 8, אשר היה עמוס בדגלי פלשתין, חג אתמול אחה"צ בגובה נמוך ובצורה מתגרה מעל בתי הישוב כפר דרום בגוש קטיף.

סמוך לשעה 1830 חג המסוק בגובה של כ־10 מטרים מעל בתי הישוב ועורר זעם בקרב תושבי המקום. תושבים במקום אף ניסו לירות לעבר המסוק.

נשים בישוב סיפרו, כי המסוק עורר בהלה בקרב הילדים שפרצו בבכי. יו"ר המועצה האיזורית חוף עזה צבי הנדל מסר בתגובה, כי המסוק טס בכוונה בכדי להרגיז את המתיישבים במקום. הוא אמר, כי המסוק אף חג מעל הישוב פעם נוספת בכוונה לעורר בהלה ולהרגיז את התושבים.

הנדל אמר כי שיגר מכתב חריף לגורמים צבאיים ומדיניים וביקש להגיש תלונה נגד הרשות הפלשתינית.

יש לציין, שאין זו הפעם הראשונה שמסוק של הרשות הפלשתינית המשמש את יאסר ערפאת בטיסותיו מעופף מעל ישובי גוש קטיף.

לפני כחודשיים אירע אירוע דומה בישוב נצרים, כשמסוק של הרשות הפלשתינית טס בגובה נמוך וגרם לבהלה. מקורות פלשתינים מסרו אז, כי לעבר המסוק נורו יריות על ידי תושבי המקום.

טרם ניתן היה להשיג את תגובת הרשות הפלשתינית, אך מקור בכיר ברשות הפלשתינית מסר, כי העניין ייבדק ואם יימצא, שהטייס טס בכוונה לעורר בהלה הוא "יודח" מתפקידו.

בינתיים, אמר הבכיר, ממתינים לחזרתו של יאסר ערפאת לעזה.

ייחודו של פרוייקט קדמת מודיעין

פרוייקט קדמת מודיעין של האחים שרבט שונה מהותית מפרוייקטים אחרים במודיעין. מיקומו המיוחד - בפרברי העיר, אל מול פארק גדול ובמרחק הליכה קצר מכל שירותי הקהילה הנדרשים - מקוות, בתי כנסת ובתי ספר ממ"ד, הופכים אותו לאטרקטיבי במיוחד עבור הציבור הדתי.

לרוכשים דירה בפרוייקט, מבטיח הקבלן אפשרות קבלת כיורים כפולים, שעון שבת ומרפסת סוכה - ללא תוספת תשלום. בפרוייקט דירות 3, 4 ו־5 חדרים, ודופלקסים וקוטג'ים 6 חדרים.

מתוך מחשבה למנוע צפיפות נבנו בנייני האבן הירושלמית עד לגובה 4 קומות לכל היותר (6 עד 8 דירות בבניין). לחלק מהדירות מרפסות וחצרות צמודות בגודל עד 300 מ"ר.

שיווק בלעדי: "שפר נכסים" טל' 02-388802 או באתר: 050-363103

דרכי מיגון וטיפול לאחר התקפת מדוזות או נחשים ועקרבים - בכרכים החדשים של "האנציקלופדיה לבית ישראל"

2 הכרכים החדשים יישלחו השבוע לאלפי המנויים

מדוע הן באות תמיד בתקופה שבה כל בני הישיבות צריכים את הים? - שאלה המנקרת מזה שנים לרבים מהרוחצים בים, כמו שעה, בימי "בין המצרים" מציפות להקות של מדוזות את חופי הרחצה של ישראל וגורמות לאי־נעימויות, במקרה הטוב, לאלפי הרוחצים שכשרים נעשה הזדווין הזדווין? כתוצאה מקרבותיה של המדוזה הפסיפיקתית.

כל העונה, ואפילו בתחילת עונת הרחצה, הן העדיפנה לישון במנוחה. רק לאחר תשעה באב, קצת לפני או אחרי, נראים יצורי הים הללו כשקיות ניילון מפוזרות המשייטות על פני המים ומשמשות גם ל...שעשוע מיוחד עבור הילדים הנהנים לעמוד בחוף ולהתבונן כיצד המציל "מחסל" את המדוזות. מאידך, גם תחנות מד"א שעל חופי הרחצה מתמלאות במתרחצים שנדקרו או נפגעו על ידי המדוזה וכיוון שלא ידעו כיצד לטפל בפגיעה, שיפשפו את מקום הפגיעה והזיקו לעצמם עוד יותר.

לא נעים, אבל בהחלט לא נורא אם מתבוננים ב..."אנציקלופדיה לבית ישראל" של הרב רפאל הלפרין, היודע לתת עצות והדרכות גם בנושא כזה שאינו מוכר לרוב רובו של הציבור הדתי והחרדי. ואם תרצו, ערך זה של ה"גבובים" בו מתוארת המדוזה בצירוף תמונות מרהיבות, מוכיח לכל מי שעדיין לא השתכנע על מידת חשיבותה ותועלתה הכבירה של היצירה לבית ישראל בעריכת הרב הלפרין. מה היינו עושים עד היום הזה, לפני שבאה אינציקלופדיה זו לעולם? - ללא ספק, היינו תרים אחר הדרכות בחוברות של קופת חולים או באנציקלופדיות אחרות המשופעות באינספור של תמונות לא צנועות ודברי כפירה חמורים.

היום, לאחר שהרב הלפרין ראה והכיר בצורך הדחוף להביא לדפוס אנציקלופדיה על טהרת הקודש וההשקפה הנבונה, יש באפשרותו של כל יהודי דתי ליטול את הכרך החדש של "האנציקלופדיה לבית ישראל", לפתוח בערך "גבובים" וללמוד על אופיה של המדוזה, צורת ההתקפה שהיא מפתחת על אויביה הקמים עליה, להתערכן באופי הטיפול שצריך לתת לנפגעים והרבה פרטים נוספים.

הגבובים הם מערכת של יצורי ים חסרי חוליות, האם ידעתם שהם כוללים יותר מ־9,000 מינים של בעלי חיים? באיזה ספר הייתם יכולים ללמוד שכמעט - רובבה זו מצויה באוקיינוס, בימים המים מתוקים, מהאיזורים הסמוכים לחוף ועד למעמקי האוקינוס בעומק של אלפי מטרים? מי חושב עד היום שהפתרון לא לשוות לעומק הים ולא לשחות ליד החוף בעת התקפת מדוזות, ילמד עתה לדעת שהמדוזות מצויות גם בעומק של אלפי מטרים באוקיינוס...

המדוזות, כך מצוטט בערך "גבובים", ויותר בעלי הדים, הגבובים, מורכבים ממבנה גוף פשוט ביותר הכולל 2 שכבות תאים: חיצונית ופנימית, המקיפות את חלל המעיים שלהם. רוב המינים הללו נמנים עם מחלקת הצורבים, הקרויים על שם התאים הצורבים המבליטים חומרים רעילים, להם נעשה שימוש להגנה או ללכידת טרף, והרי לפניכם עוד כלל ברוך ומנוסה: לא כדאי להתחיל עם מדוזה. אם חביבה לנפשך, סביר להניח שהיא לא תתקוף אתכם...

בכרכים החדשים שיישלחו לאלפי המנויים מיד לאחר תשעה באב אפשר יהיה להתערכן גם בנוגע הנחשים והעקרבים השונים, המהווים את הסכנה העיקרית בעונת הטיולים שנפתחה השבוע. בני הישיבות והבנות "בית יעקב" אינם יודעים ואינם מודעים למאות סוגי הנחשים. מי מהם ארסי וממי צריך לברוח כמטחווי קשת, וגם לאחר הכשה צריך סיעתא דשמיא מרובה כדי להתמצא בסוג הטיפול שיש להעניק, ובדחיפות, לנפגע. בכרכים המטפלים בנחשים ועקרבים ב"אנציקלופדיה לבית ישראל" תלמדו לדעת מתי יש לחשוש לסכנת דם או לסכנה מפני פגיעה מזוית, ובכלל - מתי המוכש עומד בסכנת חיים ומתי לא. מידע זה שלא הייתם משיגים באף מקום אחר, עשוי לתרום במקרים רבים להצלת חיי אדם בפועל.

תמונות הצבע המרהיבות של הנחשים, תמחשנה לציבור הקוראים את צבעיהם האמיתיים של הנחשים הארסיים ועל ידי כך תהיה להם השיפה מדויקת ומהירה יותר בשטח, מה שיוכל להציל חיי אדם, ומאידך ילמדו הקוראים שאין צורך להבהל מכל נחש ומכל הכשה.

ערכים אלה הופכים את האנציקלופדיה כספר־עזר בכל בית יהודי, לא רק בהעברת ערכים תורניים ובמסירתם לדורות הבאים על ידי המחשה מפלאה, אלא גם בערכים רפואיים ומדעיים שלא "יזיקו" לאף אחד.

הערכים הנ"ל מצטיינים לצד סקירות נרחבות על פיוטי עבר בית ישראל, מנהגים שונים המקובלים מקדמת דנא בגלויות ובקהילות העם היהודי, ספרים נדירים שאינם ידועים גם למומחים הגדולים, תמונות מגדולי ישראל ואישים נודעים של אומות העולם, קורותיהם ותולדותיהם. ה"אנציקלופדיה לבית ישראל", שהפליאה את כל הרואה במקצועיותה ובמיוחבת ערכיה וצורת כתיבתה, מפליאה עוד יותר בקצב הופעתה המהיר והמדויק כמו שקבע העורך, הרב רפאל הלפרין עם הופעתו של הכרך הראשון.

כיום אפשר כבר להבטיח שתוך לאחר תקופת הזמן הקרובה תגיע כל הסידרה המתוכננת לידי אלפי מנויים.

هكذا من الاصل

הצופה
★ ★ ★ ★ ★ מוסף של שבת

המו"מ הוא על מדינה פלשתינית

מאת יעקב אדלשטיין

הדיונים שהתנהלו השבוע בטאבה ובאילת בין שר החוץ, שמעון פרס, לבין יאסר ערפאת, ובין משלחת ישראל לבין משלחת אש"ף, על ביצוע שלב הביניים של הסכם אוסלו, נסבו על פרטים, סעיפים וסעיפי סעיפים. אבל הנושא היה: מדינה פלשתינאית בעתיד הקרוב! זהו מאבק שנמשך מאז חתימת הסכם אוסלו וימשך עד השלב האחרון של המו"מ על הסדר הקבע. כל סעיף בהסכם, המכיל 200 עמודים, הוא שלב בדרך למדינה הפלשתינאית. נציגי ישראל מנסים לבלום, על ידי כבישים עוקפים, פשרות, אבל זה היה ברור מראש שהסכם אוסלו מוביל למדינה פלשתינאית, וכיום מנהלים נציגי ישראל רק את קרב הנסיגה.

המו"מ שהתנהל השבוע נסב על דרישה מרכזית של נציגי אש"ף, שבהסכם הביניים ייכללו סעיפים עתידיים של הסדר הקבע. שאם תקום לאחר הבחירות ממשלה חדשה, היא לא תוכל להתנער מן ההסכמים הללו, ולא תהיה דרך חזרה.

במו"מ על ההסכם של עזה-יריחו לא הגיעו הצדדים לידי הסכמה במספר סעיפים חשובים. ביניהם השאלה של שוטר פלשתינאי על הגשר. אש"ף דרש שבכבישי אלנבי במעבר הגבול ברפיח יוצבו שוטרים פלשתינאים, כחלק מסממני הריבונות שדרשו הפלשתינאים. ישראל התנגדה, אבל היתה מוכנה להגיע לפשרות. שאלה אחרת שלא סוכמה היתה גודל המובלעת ביריחו. הפלשתינאים דרשו להגדיל את המובלעת של יריחו על פני שטח שישתרע מסביב לכפרים. ישראל התנגדה. סוכם שהמו"מ על בעיות אלה יימשך, וכשיסוכם, הוא יצורף להסכם בנספח. אבל עד היום אין הסכם עליהם. לכן מתנגד אש"ף להצעה ישראלית לחתום בינתיים על הסכם ולהמשיך את הדיון בסעיפים השנויים במחלוקת אחר כך.

בין 32 הסמכויות שישראל עומדת להעביר לאש"ף יש שתיים שמעוררות מחלוקת עקרונית: מים וחשמל. הפלשתינאים רוצים את כל מי המקורות שבגדה המערבית. ישראל אינה מוכנה לדון על דרישה כזו, אך מוכנה להגדיל את כמות המים שמקבלים היום תושבי יו"ש באחוזים מסויימים, ולהעביר את ההכרעה בנושא זה לדיונים על הסדר הקבע. בנושא החשמל רוצים הפלשתינאים להקים חברת חשמל משלהם, ולספק בעצמם את כל החשמל ליו"ש. כיום קיימת חברת חשמל ערבית אחת במזרח ירושלים, המספקת חשמל למזרח העיר ולכפרים שמסביב. ישראל הכירה בזכיון של חברה זו שקיבלה עוד מממשלת ירדן לפני 1967. ישראל הציעה הצעת פשרה להקים חברה משותפת לאספקת חשמל ליו"ש. אש"ף דחה את ההצעה. ברור שגם לאחר הנסיגה יקבלו היישובים היהודיים ומחנות צה"ל את אספקת החשמל מהחברה הישראלית. על רקע זה יש להבין גם את המאבק סביב לסעיף, מי ישלוט באדמות מדינה.

כל העמדות הללו הן חלק מהמגמה המדינית לעצמאות של האוטונומיה, עצמאות בכל השטחים, ללא תלות בישראל, לקראת המו"מ על הסדר הקבע. שלב בהצבת היסודות למדינה הפלשתינאית העצמאית. זהו התוכן האמיתי של המו"מ המתנהל בימים אלה. הסעיפים הקטנים הם רק מהלכים במשחק השחמט המדיני, אשר החל בהסכם אוסלו, שהפלשתינאים ראו בו שלב ראשון לקראת הקמת המדינה, והישראלים טענו שהוא רק הסכם לאוטונומיה. הסכם אוסלו הוא מסוג ההסכמים שכל צד ידע מראש, שהצד השני יפרש אותו אחרת. זו היתה מעין הסכמה חשאית בין הצדדים. בשוק הרגיל קראו לכך: רמאות הדדית.

הם לא ממהרים

במו"מ שהתנהל השבוע בין ישראל לאש"ף התברר שנציגי אש"ף אינם ממהרים לחתום על הסכם. התאריכים שנקבעו מוכן נשכחו. אין תאריכי יעד. אין הם ממהרים לערוך בחירות. אין הם ממהרים לחתום על ההסכם המוצע.

מדוע הם לא ממהרים? שיקול שלהם הוא, שלאחר הבחירות לכנסת בישראל ייתכן שתקום ממשלה חדשה, וממשלה כזו עשויה לשנות את המדיניות. לכן כדאי להם לעמוד עכשיו על נקודות חשובות במו"מ, גם אם הוא יתארך. אף אם תהיה חתימה על הסכם הביניים, יידרשו ארבעה חודשים מרגע החתימה על ההסכם ועד לקיום הבחירות בשטחים. קודם מדובר היה על חודש ספטמבר כחודש הבחירות לרשות הפלשתינאית. עכשיו מדברים על תאריך יעד חדש: ינואר 1996.

יש להניח שהפלשתינאים מבינים כי בניגוד להסכם "עזה-יריחו", מדובר הפעם בהסכם לטווח רחוק. הסכם זה צריך להחזיק מעמד לפחות שלוש וחצי שנים. השיחות על הסדר הקבע יתחילו בחודש מאי 1996, וצריכות להסתיים במאי 1999, זאת בתנאי שלא יהיו תקלות בדרך, כמו מעשי טרור שיכולים לפגוע בהסכמים. השבוע התברר שראש הזרוע המדינית של החמאס, אבו מרזוק, שנעצר בארה"ב, היה איש שהכשיל הסכם בין אש"ף לבין חמאס להפסקת פעולות הטרור נגד ישראל. החמאס והג'יהאד הם ארגונים שאינם נמצאים בשליטת אש"ף. לכן השיקול של אש"ף הוא, שיש לקבוע את היסודות של ההסכם העתידי עכשיו ולא לחכות עד להסדר הקבע. וזוהי הסיבה שאש"ף אינו ממהר לחתום על ההסכמים ולא לקבל מיד את הסמכויות. הוא מעדיף להתמקח ולחכות עד שיקבל את המנה הגדולה והחשובה.

במעגל זה יש שיקולים של מדיניות פנים ומדיניות חוץ. אש"ף מעריך שהממשלה הזו מעוניינת לסיים את ההסכם זמן ניכר לפני הבחירות לכנסת, משום שסמוך לבחירות יקשה עליה לחתום על הסכמים מדיניים. לכן הוא מתעקש עכשיו על סעיפים, מתוך הנחה שיזכה בוויתורים נוספים. בוגמה, יציאת צה"ל מן הערים הגדולות בתקופת הבחירות תהיה בעייתית בשביל הממשלה ובשביל מפלגת העבודה. המהות הללו לא יתמיאו לה. במערכת שיקולים זו חזרו בהם נציגי אש"ף מסיכומים שהושגו בשלב מוקדם יותר בסעיפים שנויים במחלוקת. אחד הסעיפים הללו היה סעיף היערכות צה"ל בחברון. קודם הסכימו להיערכות חלקית של צה"ל בשכונות היהודיות ויציאה מהשכונות הערביות. אחר כך חזרו בהם מן הסיכום ודרשו שצה"ל ייצא מחברון, להוציא שכונות המתנחלים וממערת המכפלה.

כך נכנסים שיקולי בחירות לתוך שיקולים מדיניים ועניינים. יש גם שיקולי בחירות של הצד הפלשתינאי. ערפאת רוצה לזכות בבחירות לרשות הפלשתינאית, והוא זקוק להישגים של ממש, למרות שאין לו מתחרים כיום בהנהגה הפלשתינאית. אולם בבחירות שנערכו למשרות פנימיות, כגון אוניברסיטאות ואגודות למיניהן, זכו נציגי החמאס לתמיכה גדולה.

משטר של מובלעות

בשלב הראשון של הסכם הביניים ייווצרו מובלעות ערביות ביו"ש תחת שלטון פלשתינאי. בשלב האחרון ייווצר מצב הפוך: מובלעות ישראליות בתוך שטח שלטון פלשתינאי. משטר של מובלעות התגלה בזירה הבינלאומית כמתכון לעתיד. בייחוד באיזור רווי מתיחות ומלחמות. המובלעות סמוכות זו אל זו ונושקות זו לזו, וזהו סממן בטוח למתיחות מתמדת. מי יתערב בעימות בין ההתנחלויות לבין הכפרים הערביים שמסביב? המשטרה הפלשתינאית שתשלוט בכפרים, או צה"ל?

הבחירות למועצת הרשות הפלשתינאית יעניקו לרשות הכרה בינלאומית. הכרה כזו יש לרשות כבר עכשיו על ידי מדינות רבות. מדינות אלה אף פתחו משרדי אינטרסים בעזה. בעידן הנוכחי, לאחר מותו של הקולוניאליזם, שינוי מעמדה של ישות אוטונומית למדינה ריבונית הוא צעד קל יחסית. אם יתברר לרשות הפלשתינאית שהמו"מ עם ישראל מתארך ונמצא במבוי סתום, יכולה המועצה הפלשתינאית הנבחרת לעקוף את המו"מ על הסדר הקבע ולהכריז על עצמאותה. אמנם זה לא יהיה בדיוק מתואם עם הצהרת העקרונות של אוסלו, אבל הפלשתינאים יטענו שהמו"מ נתקע באמצע, ולכן הדרך היחידה היא להכריז על מדינה עצמאית. למדינת ישראל תישאר זכות המחאה בלבד. מדינות שונות תתערבנה להודיע מיד על הכרה במדינה הפלשתינאית.

על רקע זה חשובים ההישגים במו"מ הנוכחי על שלב הביניים, משום שהם יעניקו לרשות הפלשתינאית את היסודות למדינה עצמאית. הסמכויות יעניקו לרשות את הכלים להכרזת מדינה עצמאית. בהסכמתה או בלי הסכמתה של ישראל. נותרה רק שאלת הזמן, מתי תכריז המועצה הפלשתינאית על מדינה עצמאית. יאסר ערפאת הכריז פעמים רבות, שהוא מקווה בימיו לראות מדינה פלשתינאית ריבונית.

אם הבחירות הבאות לכנסת בישראל יביאו חילופי שלטון, והאלה שאחראים להסכם אוסלו ירדו מן השלטון, עשוי ערפאת להחליט שזהו הרגע המתאים למועצה הפלשתינאית להכריז על הקמת מדינה עצמאית כדי להעמיד את השלטון הישראלי החדש בפני עובדה, להביך אותו מיד בתחילתו, ליצור עימות אתו ולהכריח אותו לנהל מו"מ על הסדר הקבע. זו אחת האפשרויות. את הסיבות לצעד הדרסטי הזה ינמק ערפאת בהיעדר התקדמות של ממש במו"מ ובחוסר הנכונות מצד ישראל להתקדם לקראת הסדר הקבע. מדינה כזו תקבל הכרה של 100 מדינות שכבר הכירו בהכרזתה של המועצה הלאומית הפלשתינאית על מדינה בשנת 1988. ניסיון מצד ישראל לבטל את ההכרה והעצמאות עלול להביא אותה לעימות עם העולם הערבי.

ככל שהרשות הפלשתינאית תקבל יותר שטחים ויותר סמכויות במו"מ הנוכחי, כך זה יקל עליה להתקדם לקראת מדינה פלשתינאית, ובעיתוי הנכון להכריז על מדינה עצמאית.

חלום חרוך, עם שסוי

מאת יצחק מאיר

הכל מדברים בשם הרוב. הממשלה מאיצה, או מנסה להאיץ את הסכם אוסלו בשם הרוב. המתנחלים, תושבי יש"ע, עולים על הגבעות לעצור בעד הממשלה, בשם הרוב. חוסמים את הצמתים של המדינה בשם הרוב, ובשם אותו רוב, או רוב אחר, פותחת משטרת ישראל את עורקי הארץ תוך הפעלת כוח הנקרא סביר והנראה ברוטאלי עד עצבת נוראה. עדיין שובת משרד מלבב ימים בשם הרוב, ומשתיקים אותו באשדוד בשם הרוב. כל מי שמצמידים מיקרופון לפיו, אומר משהו לכלל ישראל, בשם עם ישראל, וכנגדו נבא מיד מרואיין אחר האומר גם הוא משהו אחר, לכלל ישראל אחר, בשם עם ישראל אחר!

אבל הכל גם מוקיעים את הכל כמיעוט. הממשלה היא ממשלת מיעוט יהודי, והכנסת היא כנסת התומכת במיעוט שלה ביד ראש הממשלה ושר חוצו הבלתי נלאה, המסגירים כביכול את עתידה של מדינת ישראל בידי הפלשתינאים בשם אידיאולוגיה שלום-עכשווית של מיעוט נמרץ. הממשלה, היא, מוקיעה את מוקיעיה שהם מיעוט המנסה לכוף את עמדותו על השמאל הדמוקראטי באמצעים אנטי דמוקראטיים. הרבנים הפוסקים כי אין לציית לפקודות היוצאות מסמכות המיעוט, נקראים להודות כי הסרים למשמעתם אינם אלא מיעוט זניח בשורות חיילי צה"ל, אך הם משיבים מיניה וביה, כי רק מיעוט ברבני ישראל פסקו כנגד. כי פיקוח נפש דוחה ארץ-ישראל השלמה.

★

מדינה בה כל גוף יציג, כל מוסד מוסמך, כל מפלגה וכל תנועה, הוא רוב בעיני עצמו ומיעוט בעיני זולתו, היא מדינה על פי אנרכיה או חלילה פוטנציאל להתקוממות. מדינה בה הכל טוענים לזכות לפעול ולדבר בשם האומה ובה שוללים הכל את הלגיטימיות הזאת מכל מי שחולק עליהם, היא מדינה עם הגה מחולק ועם בגלגלים משולשים. כל נותן הוא מכה, כל התקוממות היא תקועה, כל הסכמה בלתי אפשרית מפני שהיא נשענת על קודקודים המשתחווים זה כנגד זה! לאן אנו נוסעים? כל המסלולים שאנחנו מנתבים לנו בעצמנו מסלולי התנגשות! מי מוליך אותנו בדרך? כל מוקש המאיים על כינון מדינה ערפאתית הוא יציב, וכל מוקש המאיים על שלמות החברה הדמוקרטית הישראלית הוא מכמה, על פתיליו, באספלט השחור המכוסה על עיריות הסכסוך הפנימי, הבחוני, הבוטה, הבלתי אחראי, הסר המעוף ויתום החזון, הטראגי הנורא, שלא היה צריך לקרות, שאסור היה לו לקרות, שעכשיו שהוא קרה, תיפח רוחו של מי שלא יקום לבטלו בטרם יבטל את כולנו מעולמנו!

כולם צודקים.

האמנם? הרי הכל, הכל טועים...

כולם טועים!

הכיצד, הרי הכל הכל צודקים...

אויבי השלום הם רודפי השלום, ורודפי השלום הם אויבי השלום! הימין הוא כתב השמאל תעתועי. השמאל הוא מירמה, הימין היהוה הרכן, אלוקי הטוב. נמצאים האנשים שאינם צודקים כל כך ואינם טועים כל כך, שהם נבונים דיים לומר שלום בלי התפיקות מהוודאות טבעיות, והדורים דיים לומר עד כאן בלי לאבד את התבונה השומרת על התקוה הטובה. היכן יש נמצא עוד מי שאיננו לא שמאל ולא ימין, טוב מוח, היכן מסתתרים היהודים שהם גם שמאל וגם ימין, שליבם קרוע, שספקותם אינה מביישת אותם בעיני עצמם, היכן מתחבאים אחי ורעי שאינם יודעים עד הסוף מה טוב ומה רע לעם ישראל? כל הנחושים כולם עתידים להמיט עלינו אסון. הוא כבר מסתמן. הוא כבר יצא לדרך. איפה אתם שאינכם נחושים כל כך, שאתם נבונים לשמוע מה אומר כנגדכם מי שחולק עליכם.

אתם נכונים לשבור רוחו של כל אדם גם אם יריב דעות הוא לכם, איפה אתם? קולכם לא נשמע. הרעש גדול מדי. הוא אינו יכול להישמע! יכול להיות שאתם שותקים, שאתם אומרים לכולם שמצווה לומר דבר הנשמע, כן מצווה שלא לומר דבר שאיננו נשמע. יכול להיות, אבל, האם אתם קיימים עדיין, האם אתם צועקים ואינכם נשמעים, שותקים כי על כן אי אפשר שתישמעו, או שמא נעלמתם, שמא אינכם עוד, שמא אין בארץ אלא רוב בכל אחד, ומיעוט בכל מקום, וצעקה ובוזה, וצדק מוחלט ועוולה גמורה, ואיש באחיו ואשה ברעותה?

מי יודע...?

★

ראיתי אדם הכותב 'שמאל' באותיות המציירות צלב קרס...! התקשורת הרעבתנית לא הסתפקה במה שהוא כתב. היא קנתה גם את קולו, בפרסומת, הוא דיבר. הוא הסביר את צלב הקרס... שיזו ולהגו היו עגונים בבטחון צדקני טוטאלי, ממשלתי, אמר האיש, היא ממשלת יודנראט... העולם המטריף הזה לא מעלה אפילו על דעתו כמה אסורים הוא עובר, כמה גבולות הוא חוצה, כמה ניבול מלא פיו הפעור! הוא לא חוטא יחיד. טומי לפיד אמר זאת קודם. מי מותו? עכשיו קולו הד לפשוליים הזול, הנוזם, השיקרי, שתקע טומי לתוך הכבוד. היהודי מאנשים שקוראים להם יוסף והם מקפידים להיוודע בציבור בשם טומי! הפאמיליאריות הזאת איננה צריכה לסמא עיניים. אפילו תומס מאן נודע בשם תומס. לא בשם טומי. אם תומס איננו טומי, מדוע יוסף הוא טומי? מאז שיוסף לפיד קרא לממשלת ישראל יודנראט, הוא ירד בעיני מן הארץ, ותמיד הלועז שהוא אוהב, מוכיח מראשיתו את אחריתו. משהו איום עד למאוד יתרחש אם נתיר לחולשת דעתנו למצוא בממשלתנו צל דמיון לדמונים של הרייך. מי שחושב בליקוי מאורות שכזה, שדמיון פורק על מעין זה יפחיד את הממשלה, או יסיר הימנה את תום חוקיותה היהודית, הוא גם רפש מוח וגם חוטא, גם אם מישהו שאיננו רפש מוח מחטיא אותו.

שמעתי אב האומר כי הוא מיצר על שבנו לא "השכיב" שר בישראל... איני יודע אל נכון "השכיב" זה, מהו. אותו שר בישראל שהזעיק בפלאפונו את שוטרי ישראל כדי לאסור את ה"מתנקש" הפוטנציאלי בחייו, חשוב בעיני כנזכר צדקני והיסטרי-פרובוקציונאלי שלא חשש מקשר שכוחי דודי לאותו שהתגוררה בוולחו הגוליית שלו. אבל האב בא השמן עם בנו. האיש הצעיר התנצל. אביו הגשל, לא; הוא התרעם. האפשרה נהייתה מיד לטרגדיה. אבות כאלה, כשהם מרבים, מפחידים. הם צודקים בעיני עצמם כנביאי ישראל. לפחות! וזרמנות הכרייתם חשובים בעיניהם כחכמה. הם הופכים בטיפלותם את ממשלת ישראל, המהססת בחובותינו, לממשלה הסירה. היא לא ראויה לכך. לא אב קשה יום כך הצטער על חולשת המעשה של בנו. לא אב שנוסק העיתים מנעו הימנו השכלה. אב דוקטור אמר כך, אב נשוא פנים, שופט בישראל! מה קרה לנו?...

ממשלה אפשר להחליף. עם לא! אין לנו ארץ אחרת ואין לנו עם אחר, אבל יש גם יש ראש ממשלה במקום זה שבחרנו בו, יש שר חוץ חליפת זה שמציע לנו להיות בממשלה פלשתינה מוחצת אריאל, יש שר משטרה תמורת זה המיישר קו עם כל מה שנראה לו משקים ייחשב כראש ממשלה עתידי. לכל איש מאישי השלטון שמורה לנו כפרה. לעם ישראל, שהכל מדברים בשלותו, אין. אם מקיימים אותו, או חלילה, מאבדים אותו. אין בעולם מי שיכולים לומר עליו כי הוא החליפה והוא התמורה והוא יילך למיתה והעם יילך לחיים ארוכים. אם נעצור, גם אם הממשלה לא תעצור, יילך העם לחיים. אם לא נעצור, גם אם הממשלה תיכבע ותעצור, נלך אל הלילה ואל התוהו!!

...ולא יהיה בעולם מי שישלה לנו!

מיטב הנוער יאבד לנו. על דרך התורה והעבודה יפול צל עבה ומהמר. חטאת הממשלה לא תספיק כדי למצוא לנו צד זכות. דרך המזרחי, שנתנה למדינת ציונות החול גישה אל כותל המזרח, של יהדות מגשימה הבונה, תיסתם. פרנסי הציונות הדתית שנסחפו עם זרם המגמה ולא העזו להתנות לה עודקים נרעים, יישטפו במים האדירים שהם לא העזו לתעל. הם יצעקו כי הם צודקים, אך שלום שאבד כבר לא יעשה עוד כל ודשם. הממשלה תבה במתנגדיה, תנבח, ותאבד בבצעוצה. מי יישאר כאן? חלום חרוך. עם שסוי. רוב שהוא מיעוט. מיעוט שהוא רוב. די!!!

המטרה הסופית...

נכסי נדל"ן מול ניירות

מאת ד"ר מרדכי ורטהיימר
(ואשינגטון)

בלהט הוויכוחים והמאבקים הציבוריים על שלל הנושאים שבמחלוקת הקשורים ב"תהליך השלום" אותו יזמה ממשלת השמאל, נדחקה לפינה נידחת השאלה לאן מוביל תהליך זה? מהן המטרות שיוזמי תהליך זה הציבו לעצמם? והשאלה המרכזית בקשר לכך היא, האם מבשר "תהליך השלום" הזה עתיד טוב יותר ובטוח יותר למדינת ישראל ולאזרחיה או שמא חלילה המצב הבטחוני של המדינה ובטחונם האישי ורווחת תושביה יורעו ולא יוטבו בכל שתהליך זה יתקדם ויתבצע? שאלות אלה נשאלו ונטענו בהרחבה בתחילת "תהליך השלום" בעת שהתגלה ברבים, לפני שנתיים, דבר ההסכם שהשיגו בחשאי פרס וארגון הטרור אש"ף, הסכם הידוע בכינוי "הסכם אוסלו" ואשר חלק גדול בעם ראה בו מן ההתחלה את "תוכנית ההונאה הגדולה" שתכננו בחשאי פרס וערפאת, תוכנית שמטרתה מסירת חלקים גדולים נוספים של ארץ ישראל לשליטת אש"ף.

עתה, שנתיים לאחר חתימת "הסכם אוסלו" ו"הצהרת העקרונות" על מדשאות הבית הלבן, ברור כבר דבר אחד והוא, שלמעשה העיסקה שעשו פרס וערפאת באוסלו התמקדה מסביב לעקרון אחד בלבד והיא העברת "נכסי נדל"ן" רבים בארץ ישראל לידי אש"ף שתמורתם קיבלה ישראל מאש"ף "ניירות" בצורת "התחייבויות" בכתב לחסל את הטרור, להיות בשלום תוך התפייסות עם ישראל ולבטל את סעיפי האמנה הפלשתינית הקוראים להשמדת ישראל. המשמעות של "נכסי הנדל"ן" העומדים להיות מועברים לאש"ף היא חלוקתה של ארץ ישראל שבתווך בין הים והירדן לשתי מדינות יהודית וערבית.

"תן וקח"

בתקופה הראשונה, לאחר חתימת הסכם אוסלו, כאשר שמעון פרס בחזיונו ראה לנגד עיניו את "המזרח התיכון החדש" ההולך וקם יחד עם "השלום" שהושג בין אש"ף וממשלת השמאל בישראל, הוא ויצחק רבין הירבו לדבר גם על הטכניקה של "תן וקח" שלדעתם יש להפעיל בתהליך "השלום" הזה. גירסת פרס-רבין היתה שהנוסחה "שלום תמורת שלום" של מפלגות הימין אינה ריאלית, ואם עם ישראל רוצה בשלום אזי הוא צריך להגיע לפשרה עם אלה שהיו אויביו עד עתה ומעכשיו הם יהיו השותפים לשלום שיביא לדעת פרס ורבין לרווחה ושגשוג לכל עמי המזרח התיכון ובראש וראשונה בטחון למדינת ישראל. לפי נוסחת "תן וקח" זו אמורה היתה ישראל לקבל מאש"ף בטחון ואש"ף שהוכר כמייצג הבלעדי של "העם הפלשתינאי" יקבל "שלטון עצמי" באזורי עזה, יהודה ושומרון, והיינו ניהול חיי היומיום של הערבים באזורים אלה. מאחר שגם יצחק רבין, בניגוד לשמעון פרס, לא היה מוכן לקבל את "התחייבויות" של ערפאת תמורת העברת יש"ע לשלטון אש"ף הרי הסכם אוסלו הוגדר כ"הסדר ביניים" לתקופה של חמש שנים. תקופה זו אמורה היתה לשמש כתקופת מבחן לגבי רצינות הערבים להגיע לשלום אמת ולהתפייסות בין הערבים והיהודים.

שנתיים לאחר שהסכם אוסלו נחתם והועמד במבחן הנסיון, מתברר כי התחייבויות של אש"ף נשארו התחייבויות על הנייר בעוד שהערבים קיבלו נכסי נדל"ן רבים אף הרבה מעבר למה שהובטח להם בהסכם אוסלו הגלוי. הנוסחה של "תן וקח" הפכה למעשה לנוסחה היסטורית של מתן ומתן ועוד מתן לאש"ף. האירוניה היא שערפאת אינו מסתפק בכל מה שהוא קיבל עד כה והוא תובע בתקיפות יתר לקבל עוד, כך שמטרות שהציב לעצמו להשגה ב"הסדר הקבע" ישיג כבר עתה. בראש מטרות אלה הקמתה של "מדינת פלשתין" בשטחי יהודה שומרון ועזה בגבולות 67' או במלים אחרות חלוקת ארץ ישראל לשתי מדינות יהודית וערבית.

תום פרידמן, פרשן ה"ניו יורק טיימס" לענייני המזרח התיכון, סיכם במאמר אותו הכתיר בכותרת "חלוקת פלשתינה", את ביצוע הסכם אוסלו עד כה. את מאמרו הוא פותח בקטע הבא: "כאשר תשומת הלב של העולם הופנתה למקומות אחרים היה זה קל לאבד את הקשר עם המסלול שהישראלים והפלשתינאים מתקדמים בו. זוהי טעות, משום שהם נכנסים בתהליך אריגת הסכם בעל חשיבות מהותית ביותר. זהו הסכם המתחיל את תהליך חלוקת פלשתינה ההיסטורית – חלוקת הטריטוריה בין הים התיכון והירדן לשתי מדינות אחת מדינה יהודית והשניה מדינה ערבית". לתום פרידמן אין מידע סודי שאינו ידוע לאחרים. הוא הגיע למסקנתו זו על בסיס המעקב אחר האירועים וההתפתחויות ב"תהליך השלום" מאז נחתם הסכם אוסלו ועד היום, תקופה של שנתיים. לתום פרידמן ברור גם השוני בין השלב הראשון של הסכם אוסלו לבין השלב השני הנדון עתה בין ממשלת ישראל ואש"ף, אומר תום פרידמן בקשר לכך: "אם ההבנות בין הישראלים וערפאת לגבי יישום השלב השני של ההסכם ביניהם יתממשו, לא יהיה בכך הפעם פתרון בעיה לישראל כפי שזה קרה עם עזה... הפעם המדובר בוויתור של ישראל על נכסים אסטרטגיים והיינו שטחים, אשר אפשרו לישראלים לנשום ביתר קלות, לאחר מלחמת ששת הימים. המדובר בוויתור של ישראל על שטחים בלב ארץ ישראל התנ"כית והיינו שטחי הגדה המערבית, מדובר עתה להעברה לשליטת יאסר ערפאת ערים ערביות קרוב לגבעות של תל-אביב ולא באופק הרחוק של עזה". פרשן ה"ניו יורק טיימס" רואה את פני ההסכם החדש "הסכם אוסלו ב'" ההולך ונרקם גם הפעם במסתרים בין שמעון פרס ויאסר ערפאת. לתום פרידמן אין מה להסתיר, כמו לפרס ולרבין, והוא רואה את פני הדברים כהווייתם ומציג אותם לפני מאות אלפי קוראי ה"ניו יורק טיימס". איש מבין חברי ממשלת ישראל, גם אלה שקוראים את התמונה האמיתית בכל הנוגע למו"מ המתנהל עתה בין פרס וערפאת, אינו פוצה פה ואינו מרים קולו נגד המזימה ההולכת ונרקמת בין שני השותפים המוכרים, שמטרתם אחת ויחידה, להעביר לידיהם של ארגון הטרור אש"ף ורב המרצחים ערפאת גם את יהודה ושומרון וזאת כדי לקבוע מהר עובדות בלתי הפיכות בשטח, ששום ממשלה בישראל לא תוכל בעתיד לשנותן. לצער אזרחי ישראל, שרי הממשלה אינם ממלאים את תפקידם וחובתם הדמוקרטית כחברים בגוף המבצעת וכולם הפכו ל"פודלים" של יצחק רבין ושמעון פרס.

ההגנה הטובה ביותר היא ההתקפה

בשבועות האחרונים אנו שומעים מפי שמעון פרס ויצחק רבין דברי תוכחה רבים המופנים כלפי הימין הישראלי ובמיוחד המתיישבים ביש"ע, זהו המשך המסע של דה-לגיטימציה שהחל בו ביוזמת שני האנשים הללו לפני חודשים רבים ומגיע לשיא בימים אלה. לראש הממשלה אין מענה לטענות ולשאלות ששואלים אותו המתיישבים ביהודה ושומרון ורבים מאזרחי ישראל. השאלות העיקריות הנשאלות הן, האם "הסכם אוסלו א'" שנחתם לפני שנתיים בוצע בהתאם למה שנקבע בו, או שמא היישום של הסכם זה הרע בהרבה מהמוסכם, לטובת הערבים ולרעת ולסכנת העם בישראל? אם אכן יישום "הסכם אוסלו א'" סלל את הדרך לחלוקתה של מדינת ישראל למדינה ערבית ומדינה יהודית, מדוע לא לשאול את פי העם בבחירות מוקדמות, האם הוא מסכים לשינוי זה. ושאלה קשה נוספת המוצגת לרבין, האם "הסכם אוסלו ב'" המתגבש והולך בין אש"ף וממשלת השמאל מבטיח את בטחונם של אזרחי ישראל ושל מאה וחמישים אלף היהודים הגרים מעבר לקו הירוק או שמא הוא מסכן את חייהם? האם הוסמכו רבין ופרס וחברי ממשלתם ע"י העם היהודי בארץ ובעולם למסור את קבר רחל, מערת המכפלה ועוד ועוד לידי הערבים, כפי ש"הסכם אוסלו ב'" קובע? רשימת השאלות הקשות שלרבין אין מענה להן היא ארוכה מאוד ובאין מענה מניח את הדעת בפיו, הוא נוקט טקטיקה של "ההגנה הטובה ביותר היא ההתקפה" ומתקיף ומשמיץ את מתיישבי יהודה ושומרון ועזה ומאשים אותם בהפרת החוק, בערעור יסודות הדמוקרטיה בישראל והבהירות מרי אזרחי שהוא לדעת רבין לא לגיטימי במסגר הדמוקרטי.

שר החוץ, כדרכו במצח נחושה וללא ניד עפעף, העז להעלות את הטיעון כי כל מה שממשלת ישראל עושה במו"מ על הסכם אוסלו ב' הוא לדאוג להבטחת בטחונם של היהודים תושבי יהודה ושומרון. אצל שמעון פרס שריון האוטובוסים הנוסעים בדרכי הארץ הוא אות לבטחון השורר בין היהודים והערבים. אבלו גם העובדה שכל יהודי הנוסע בדרכים באזורי יהודה ושומרון יהיה חייב להיות מלווה בחיילי צה"ל כדי לשמור שלא ייפגע. אצל שמעון פרס האנשים שיאבטחו את היהודים שיהיו תחת שלטונו של אש"ף ביו"ש הם אנשי ג'יבריל רג'וב הידוע לשמצה כרב מחבלים.

סקירה קצרה של הנושאים שכבר סוכמו במו"מ על "הסכם אוסלו ב'" מצביעה בבירור כי מגמת המשא ומתן הזה היא ברורה, והיינו להעניק לאש"ף את כל הסמכויות ואת כל הכלים ונכסי הנדל"ן כדי להחיש את הקמתה דה-פאקטו של "מדינת פלשתין". הסכמות המסומנות בימים אלה על שולחנות המו"מ בטאבה מצביעות על כך כי להוציא שטחים קטנים בבקעת הירדן, שטחי יהודה ושומרון יימסרו לשליטת אש"ף והמשטרה הפלשתינית לפי לוח זמנים קבוע מראש.

(סוף בעמוד 4)

בלימת המחטף

מאת יצחק דויטש

המערכה על ארץ-ישראל ובטחון היהודים היושבים בה נכנסת לשלב הקריטי. מצד אחד, נותרו פחות מחמישה-עשר חודש עד לבחירות. אנו בפתח הפריימריס ולאחר מכן מערכת הבחירות עצמה, כך שבאופן הגיוני פרק הזמן שנותר לשנות מצב מדיני ובטחוני באופן מרחיק לכת הולך ומצטמצם. מצד שני, הממשלה פועלת כמי שמבקשת בכל כוחה ליצור עובדות קיימות, ולו בדרך של מחטף.

באותו זמן התגברה הפעילות של המתיישבים ביש"ע, במסגרת המאורגנת ומעבר לה, כדי לבלום את הממשלה, המאבק אמור להבטיח את בטחונם ושלומם של היהודים בחבלי ארץ אלה. מנגד יש המזהירים מפני תוצאות של הקצנה בפעילות זו והם אומרים כי היא עלולה להביא לתוצאות הפוכות מאלה שלהן מייחלים.

ואכן, דווקא בשלב זה מה שיקבע הוא מי יהיה מחושב ושקול יותר ויעשה פחות שגיאות.

★

מכל בחינה עניינית אין הצדקה לבצע הסדרים פוליטיים בלתי הפיכים בתקופה של פחות מחמישה עשר חודש לפני בחירות במועדן. הרי הממשלה הנוכחית פועלת בניגוד להתחייבותיה ערב הבחירות הן בנושא הגולן ("מי שירד מהגולן יפקיר את בטחון ישראל") הן בנושא יהודה ושומרון ("לאו למדינה פלשתינית", "לאו לחזרה לגבולות 1967", "לאו למו"מ עם אש"ף"). אילו היתה הממשלה רוצה באמת לפעול בהגינות ולהיות נאמנה לדמוקרטיה אמיתית, היא היתה מקדימה את הבחירות. כדאי להזכיר שכהונתה של הכנסת הנוכחית, אם הבחירות יתקיימו במועדן, תהיה ארוכה יותר בחצי שנה מקדנציה רגילה, משום שהבחירות לכנסת הקודמת הוקדמו ונערכו בטרם מועדן. נוכח הצורך בהכרעות גורליות ובהתחשב בכך שהממשלה לא קיבלה מנדט למדיניותה הנוכחית, מה יכול להיות נכון יותר מאשר בחירות עכשיו.

משום כך יש הצדקה מלאה לפעולות ויוזמות למניעת המחטף הזה. אלא שלמטבע צד שני. דברים חשובים והגיוניים נאמרו באוזנות כדי להצביע על הצד השני של המטבע: יפנו גבעה. הארץ תרעש. היא תמהה על פינוי נשים בידי חיילות צעירות שלא גוייסו כדי למלא משימות שיטור מביכות ומפרידות. היא תוקיע את השרים המגינים על צו הפינוי מפני שהוא חוקי ולבם נותר אטום לקול דמי הנעלמים שנשפכו בכביש הארץ הנעורת עתה לפינוי. אבל הציבור יתרגל. הוא יתרגל שהממשלה הלכה למעשה מנצחת, שהמתנחלים מפסידים, שהחיילות הן מסכנות, אבל מה לעשות, זה צו הזמן, שהשרים אטומים, אבל שהמוצצים להחליף אותם הם לא יצליחו (ראה מאמרו של יצחק מאיר "בקצה מתינה מצרה" ב"הצופה" בשבת שעברה).

אם המסקנה של דברים אלה היא הורדת פרופיל, כדאי לראות מה קורה במצב כזה. מה הפירושים שניתנים לתגובה מתונה. לאחר הפיצוץ באוטובוס מס' 20 ברמת-גן, שבו נהרגו "רק" שישה יהודים, השתדלו לשמור על אווירה שקטה יחסית. אפילו האופוזיציה נהגה באיפוק מסויים כדי לעמוד על כוונותיה של הממשלה הנבונותה להסיק את המסקנות הנבונות.

ואיזה פירוש ניתן לדברים? הפרשנים מטעם, הן מצד הממשלה והן בתקשורת, פיתחו תיאוריה שהנה זו משהו בציבור. לראשונה מאז תחילת גל הפיגועים המתנחים בנותוני הקו הירוק, שמאפיינים את התקופה שמאז אוסלו, שמרה ישראל על איפוק וקור רוח מדיניים. הוולך להסביר לנו כי רבין ופרס הולכים עכשיו יד ביד, בטוחים מאוד בעצמם. להתפתחות הזאת, כך אמרו, יהיו פירות מדיניים חיוביים, וגם במישור האלקטורלי יירשם הדבר לזכות השניים. למרות הפיגוע האחרוני הם מבצעים הפרדה מוחלטת בין הטרור לתהליך המדיני. זה מבטיח שכך יהיה גם בעתיד: איומת התעמקות המדיניות של האוטובוס הבא לא צריכה לישול עלינו כמו מקודם. ימים אחדים לאחר אותו פיגוע סיכם את התפישה הזו גדעון לוי במאמר "לא עוד קשר גורדי" ("הארץ" 30.7), השבוע הוללו רבין ופרס מפנה. הם שחררו אותנו מהתגובה ההאבלוגית לכל פיגוע: בפיגוע הבא, שלבטח יבוא לצערנו, יידעו הפרשנים שהם יכולים לזרוע אבל וכאב, אבל לא לגרום לשיבוש מדיני. המישור הפנימי צריך להסיק מתפרנים: הטרור לא ישפיע על אופן ניהול המדיניות של הממשלה. מאמרים ופרשנויות דומים הופיעו בעיתונים נוספים, וכך גם בתקשורת האלקטרונית.

★

איננו פועלים בחלל ריק, כאשר מורידים פרופיל ודומה כאילו יש ירידה במתח ונוצר שקט יחסי, מיד מתפרשים הדברים כחולשה. מה שקורה בתגובה על פיגוע זה או אחר, תופס גם לגבי התגובה על המהלכים המדיניים. כאשר יניח משה את ידו וגבר עמלק, אפשר לומר בהשאלה בנסיבות מסויים. באין עשייה ופעילות בשטח, הצמד רבין-פרס מרגישים כאילו יש להם ידיים חופשיות והם יכולים להמשיך בהידרדרות. וזה אומנם מה שהם עושים בפועל.

אסור להירדם. אסור לחשות. הבעיה היא במינון ובתבון של הפעילות ובבחירת האמצעים הנבונים. ברור שהפעילות צריכה להיות מכוונת לכך שבנובמבר 1996, אם לא לפני כן, תיפול הממשלה הרעה הזאת. אסור שייעשו צעדים הפסולים לעצמם ומזיקים גם ליעד של הבחירות הבאות. אבל במקביל האמצעים הנבונים חייבים להיות חריפים וחזקים דיים כדי למנוע את המחטף ויצירת עובדות בלתי הפיכות. עליות על הקרקע, תפיסת גבעות והפגנות בצמתים, כל עוד הן בגבולות החוק, משרתות את המטרה. יש בהן, בעיקר כאשר הן נעשות בהיקף גדול ובעוצמה רבה, כדי לתקוע מקלות בגלגלים. כל דחייה, כל עיכוב, לטובה הם. יש בהם ערובה מסויימת שהממשלה הנוכחית תספיק ליצור מה שפחות עובדות בלתי הפיכות ולגרום נזקים שאינם ניתנים לתיקון. לכן יש לעודד אותם בלי לפגוע ביעד עצמו.

דברים כדרבנות

מאת דוד תמר

מלאך המוות ברשות הרבים

בימי בין המצרים, שנסתיימו ביום א' זה, עשרה באב (תשעה באב נדחה), אירעו מאורעות קשים למדינת ישראל. רציחות של יהודים ברמת גן ובוואדי קלט בידי מחבלים רוצחים, האסונות של פסטיבאל ערד ושל הריגת שני טייסים בתאונת־מטוס, תאונות־עבודה, שבהן נהרגו כמה עובדים, וקשה מכולם הקטל־הרצח בדרכים, מלאך המוות והמולך, הבולע במעט כל שבוע בחודשים האחרונים עשרות נפשות ומן התושבים הערבים.

הדם הנקי של הנרצחים ושל ההרוגים צועק אלינו מן האדמה, רותח ואינו שוקט כמו דמו של זכריה, ששפך נבוזראדן רב הטבחים יחד עם ריבואות – ריבואות נפשות מישראל (גיטין נז ע"ב). ואתה קורא מנהמת הלב – ריבונו של עולם, עד מתי, עד מתי? הלנצח תאכל סכין רוצחינו וישתוללו מלאכי המוות בכבישים?

הפרסומת ששודרה במשך חודש ימים בתקשורת האלקטרונית הייתה לאוזכמה ולארצועקה. היא הוסיפה שתיינים אבל לא הפחיתה תאונות. סכרה של פרסומת זו יצא בהפסדה, בייחוד בגלל ש"כיכבו" בה אנשים המשמשים מודל לחיקוי, אנשי צבא בכירים וכוכבי ספורט וטלוויזיה. כל "הכוכבים" הללו העידו על עצמם שהם שתיינים (ואולי גם שתויים). שתייה הותרה בציבור והיכרות נעשתה לגיטימית ואפילו חיובית, כמו באומות העולם "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" במובן השלילי. הסטאטיסטיקה הוכיחה, שרק שני אחוזים מן התאונות נגרמו בגלל שתייה מופרזת. הפרסומת הנזכרת הביאה כנראה לתיכנונו של "פסטיבאל בירה" במחצית חודש זה (בהצופה ' מנ"א – 6.8). יודעים אנו מספר בראשית מה אירע לנח שהשתכר וללוט, שבנותיו השקוהו יין.

ולעניין קרוב. אתה המה שבני ישיבה מן המחנה הדתי־לאומי ומן המחנה החרדי, וכן יהודים דתיים וחרדים בכלל, דשים בעקביהם (תרתי משמע) את הצו האלוקי "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (דברים ד, טו). בני ישיבה מטיילים במקומות מסוכנים גם מצד הבטיחות וגם מצד הביטחון בלא לנקוט באמצעים הדרושים והנחוצים. אנשים ונשים, צעירים, מבוגרים וזקנים, ביניהם הרבה דתיים וחרדים, המזדקקים בקלה כבחמורה, עוברים באמצע הכבישים הסואנים וכן ברמזור אדום. לא בכדי נהרגים כל שבוע הולכי רגל, פעמים הרבה באשמתם שלהם.

אינו יודעים אם האסונות שניתחו עלינו בימי בין המצרים באו להתריע ולהזהיר אותנו בבחי' כבשי דרחמנא למה לך ומי יודע דעת עליון. בליל תשעה באב (נדחה) קראנו את מגילת איכה. אנו מרכים ישובות נגד עינינו את הפסוקים האחרונים של המגילה: "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם. כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד". ולחזור שנית על הפסוק "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם", כמו שנוהגים בשעת קריאת המגילה.

הוגמתו בספרות העברית, חששו כל מוכרי הספרים להציגו בחלונות הראווה של חנויותיהם, ורבים מהם אף הסתירוהו במקומות סתר בחנויותיהם מרוב בושה.

אחד מגיבורי התקשורת הוא הפסל יגאל תומרקין, אולם הפעם הלשון שבדבריו על תרבות נוקט לשון גסה וולגארית של תת־תרבות.

ברשימה "במקום שישנו האדם", שנתפרסמה ב"הארץ", ביום ה' כ"ט בתמוז (27.7) במדור "בימה", מחרף ומגדף תומרקין מערכות אלוקים חיים. לצערנו, העיתונות הדתית והחרדית המוחה ומגינה על פגיעה באישי התנ"ך ובגיבורי ישראל, אינה מוחה ואינה מגינה על פגיעה באלוקי ישראל. ועל כך כבר אמרו חז"ל, על כבוד בשר ודם מחיתם, על כבודי לא מחיתם. לפיכך יש להעלות על נס רשימה שנתפרסמה באותו עיתון באותו מקום ביום ה' שלאחריו, מעין תשובת המשקל, שנאמר עליה – באותו מקום ובאותה שעה. אני מתכוון לרשימתו המצויינת של יגאל כנען, "התום מסתתרת כאן", שנתפרסמה ב"הארץ" ד' באב (3.8), שמן הראוי להעתיקה בעיתונות הדתית והחרדית. נביא להלן כמה קטעים ממנה: "שלושה הצעירים שנהרגו בערד הם אותו קטן מול הנפגעים בתאונות הדרכים, אך פעמון האזעקה צילצל – כי הם נהרגו על לא כלום – – – הם מתו על הזכות להתענג על שירים בני ארבע מלים, ומלים בנות ארבע אותיות, במסגרת מופקרת שבה הכל מותר. כל זאת במסווה של חופש, אהבה וארץ ישראל היפה – – – אם לא היה חוק מספיק, בא הסרט המצמרר של הערוץ הראשון "תאונה בערבה" (30.7), על ארבעת הצעירים שנהרגו בתאונה בנובמבר 93 – – – כל מי שעיניו בראשו ראה שהכוכב הראשי בסרט הוא הניהליזם המוחלט. החיים כאורגיה, כמיצוי תענוגות – ולא החיים כערך – – לאינטואיציה זו קלע נשיא המדינה בהתייחסו ל"אמריקניזציה" מול "הערכים שלנו" – – – הבעיה היא באימוץ ערכי חברה ותרבות מערבית מתפוררת, תרבות שבה שולטים החומר, המין, האלימות, מתן הלגיטימיות לכל פרוורסיה. "התרבות שלנו", שהזכיר הנשיא, העמידה מעל לכל את הרוח, את המוסר, את ערכיות החיים, את האיפוק המיני, את החסד, את אהבת הרעים ושנאת הרדע, את אהבת הארץ והעם. אמת זו לא מופיעה בטכנסקריפט ואינה מסתתרת בטיבם. היא נובעת מהמסקנות הנורמטיביות של התנ"ך, הגמרא וספרי החכמים – – בניו של עם זה עסוקים ביצירת תרבות הקרובה יותר לערכיה של התרבות הכנענית האלילית, שגורשה מן הארץ – – – הבעיה כללית יותר: טשטוש הזהות שנוצר במדינה יבטל את מהות קיומנו כאן – – – טשטוש הזהות התרבותית חמור יותר משאלת רמת הגולן וגבעות יש"ע. בשמאל מקובל להתחמק מהבעיה על ידי ניכוד... הבעיה היא "הם": "הממסד הדתי", המתנחלים, "ימי הביניים", הפונדמנטליזם. אך הניכור הבריחה לא יעזור עוד. אנו ניצבים מול השאלה: ללא היהדות, מה לעזאזל אנו עושים כאן?" יישר כוחו של הכתב, שהוא כמדומני אדם לא דתי, ושנמסר עליו בשולי מאמרו, שהוא סטודנט לתואר שני בפילוסופיה באוניברסיטה העברית. אכן דברים כדרבנות ואכן זו השאלה המרכזית – ללא היהדות מה אנו עושים כאן?

יש לשבח גם את רשימתו של מנחם בן, משורר ומבקר שירה, שנתפרסמה במקומון "תל־אביב" א' באב (28.7). והרי כמה קטעים מרשימה זו, שכותרתה: "הצעת זוועה פרופסורית": קודם, לפני כמה שבועות, זה היה פרופ' מיכאל הרסגור, ב"מעריב". ובאחרונה, גם פרופסור נוסף, פרופ' עוזי אורנן במוסף הספרותי של "הארץ", ושניהם קראו ללטן את הכתב העברי. כלומר, להעביר את העברית לאותיות לטיניות, כדי שיהא "קל יותר לקרוא עברית" – – – בתהליך הדגנרטי הכללי שעובר, הלשון העברית רווית האמריקניזמים עוד עשוי מישהו לשקול ברצינות – – – את הצעת הזוועה של שני הפרופסורים, שאחד מהם (הרסגור) פועל בעניין זה מתוך בערות עברית פשוטה, והשני (אורנן) מתוך ביקור רגשי נורא. יש דברים שקשה להסביר לאנשים ערלי עין ולב – – – אבל מה איכפת כל זה לפרופסורים הרסגור ואת אורנן. מה להם מדרשים ודברי חז"ל – – – מה איכפת להם "אורות עליונים" "כתב קודש" "כתיבה תמה", מה איכפת להם קוצי האותיות העבריות כשהן לעצמן. אין להם, לשני הפרופסורים המעשיים האלה, אלא מה שעיניהם רואות, ועיניהם אינן רואות כלום".

לא בכדי שני הפרופסורים הללו, המבקשים ללטן את לשון־הקודש, אחד מהם היה בשעתו מראשי הכנענים וכנעני עד היום, והשני הוא בור ביהדות ותוקף פעמים הרבה את הערכים הדתיים ואת היהודים הדתיים כחבריו להרע ולהשמצה יגאל תומרקין.

השואה בתפילות תשעה באב באה"ב, ומציין, שבין הקינות לזכר השואה בולטות הקינות שחוברו על־ידי האדמו"ר מבאבוב, הרב שלמה הלברשטאם, שעבר נוראות השואה, הרב אלחנן הלפרין מלונדון; הרב בער וייכנבורל ועוד רבים אחרים, רובם ניצולי השואה". יש להצטער, שבחוגים חרדים מתעלמים מקינתו של ר' יהודה ליב ביאלר ז"ל, המרגש ביותר ובעלת העוצמה הפיוטית הגדולה ביותר בין הקינות הללו, אולי בגלל שבסופה של הקינה נזכרים גיבורי מרד גיטו ואורשה.

★

בשער המסעדה הנמצאת בבניין המנהלה של האוניברסיטה העברית בגבעת רם, נתלתה מודעה, שהיא תהיה פתוחה ב־6.8, דהיינו בצום תשעה באב: העלימו את התאריך העברי. אם אינני טועה מעולם לא היתה מסעדה פתוחה באוניברסיטה העברית בתשעה באב.

מה סמלי הוא שיובל החמישים להטלת הפצצה על הירושימה חל ב־6.8, דהיינו בתשעה באב, יום מועד לפורענות.

★

במדורו "על סדר יומנו" (הצופה ח' באב – 4.8) מתאר יוסף שפירא את הרב נחום רבינוביץ' מישיבת ההסדר במעלה אדומים כ"אנגלוסכסי המתון", שהיה "בין קבוצת הרבנים, שהוציאה את "הפסק" הידוע". הרב רבינוביץ' קיצוני מאוד כבר שש שנים. בשידורים ברדיו כינה את הממשלה יודנרט ואפילו בביטויים חריפים יותר. נראה לי שהוא הקיצוני בין כל הרבנים, שחתמו על פסק ההלכה.

תרבות אנשים חטאים

לוח חיינו מלוהט כמו תרבותנו וחיינו בכללם. צום ת"ב (נדחה) ימי בין המצרים, בכללם השבוע שחל בו תשעה באב, אינם אומרים דבר לראשי רשות השידור ולממונים על מפעלי תרבות, בהופעות ובלי מרבאות. כמה ימים לפני תשעה באב עמד להיערך הפסטיבל של הנוער "חג האהבה" בצמח, שנדחה בגלל האסון בפסטיבל ערד: מן ה־29 ליולי עד ל־5 באוגוסט, דהיינו מן מוצ"ש ב' באב עד לשבת תשעה באב (ואולי גם במוצ"ש ליל תשעה באב) נערך פסטיבל מוסיקה בכפר בלום: כמה ימים לפני תשעה באב נערכה הצגת בכורה לגירסה מחודשת של הצגת "הקבצן" למוליך; התחילו הופעות של קרקס, שבא מחו"ל, ועוד. הוא הדין בתקשורת האלקטרונית והכתובה. פרט לתכניות דתיות ופרט לעיתונות הדתית והחרדית, רישומו של תשעה באב ניכר במקצת בתקשורת האלקטרונית, אבל פחות מאשר בשנים עברו. בייחוד קשים העיתונאים והצלמים כמוצאים שלל רב אם קורים אירועים כגון התנגשויות בין יהודים המבקשים להתפלל בהר הבית (ולא כאן המקום לדון בשאלה ההלכתית אם יש איסור לעלות לכל שטח הר הבית) לבין פלשתינאים ולבין שוטרים יהודיים. (ולפני כמה שבועות נמסר ב"קול ישראל", שנעצר יהודי בהר הבית מכיוון שנחשד שביקש להתפלל שם – מה נורא המשפט הזה, שיהודי נחשד שביקש להתפלל: כלום לברית המועצות בימיו האפלים של סטאלין חזרנו?!).

ב"קול ישראל" ובגלי צה"ל לא נמנעו לשדר בתשעה באב את תכניות המוסיקה סלוהם, בשעה 14.00 ובשעה 16.00. כרמית גיא אמרה בתכנית "בחצי היום" באותו יום בשעה 13.45 – אין היום בורסה בגלל תשעה באב. נשמע מוסיקה. ולא חשה השדרנית המוכשרת והסימפאטית בסתירה ובאירוניה שבדבריה.

עכשיו נבוא לבוא להעיר כמה הערות על כמה תכניות תרבות כביכול. "יומן תרבות" בהנחייתה של יעל דן מדגים בהרבה מתכניותיו את משמעה של "תרבות אנשים חטאים". היא מרבה שיחה על תת־תרבות, מראיינת סוטים וסוטות, המעלים על נס פורנוגרפיה ופרוורסיה, ומדברת עימם באהדה וסימפטיה על כתב־עת לסוטים, שהוציאו לאור. אחד המרואיינים בתכנית זו, שהקרינו בה כמה מציורי הזוועה הפורנוגראפיים והפרוורסיים שלו, סיפר שהוא משמש כגנן בגן, שמגדלים בו חשיש ושאר סמים, מסוכן ומזיק פחות מגנן פרוורסי זה. אני מקשיב ל"יומן תרבות" בסלידה ולעיתים קרובות, בגלל שאני מרגיש חובה להתריע ולהגיב עליה.

ראו מה בין בני לבין בן חמי, בין הנוער הנוהר לפסטיבל ערד ולשאר הפסטיבלים של רוק ופופ לבין נוער הכיפות הסרוגות, המסור לארץ ישראל ולתורת ישראל ולעם ישראל. מה יעשה הנוער ולא יחטא. נוער שהוא עקור ותלוש משורש. אין ספק, שבעיקר יש לתלות את הקולר בתקשורת הכתובה והאלקטרונית, שאינה מחנכת אלא מביאה תכניות, הפגנות מין ואלימות. אני תמהתי לקרוא את שבחי רשות השידור משאול שיף במדורו "בסוד שיח" (הצופה א' באב – 28.7). כלום שיעורו המצויין של הרב מרדכי אלון ל"סידרת דיונים בטלוויזיה בסוגיות מוסריות של משפט עברי", העומדת להיות מוקרנת בקרוב, שקולים כנגד תכניות המין והאלימות לאין מספר, הפלאות והגרויות הניבול פה. לצערנו בתקשורת מעט מן האור אינו יכול להוות הרבה מן החושך. לפיענ"ד סכנתה ונזקה של התקשורת האלקטרונית והכתובה לא פחותים מסכנתה ונזקה של הממשלה. לא הכנו מצביעת אצבעותיו המאשימות של יו"ר רשות השידור בקריה מריפה זו.

כן יש לי טרוניא על הגב' רות אלמגור־ראונן, איחה נציבה והרכותית, הממונה על הלשון העברית ברשות השידור, המלמדת את הקריינים לדבר ולכתוב עברית נכונה. מה לי לשון נקייה לעומת ליכוי פריצה וגסה ונבלות פה, שלא נשבעת במתנה בעולם בתקשורת האלקטרונית ואף לא בתקשורת הכתובה. [illegible]

שנת פטירתו של האר"י הקדוש

ב"הצופה" כ"ט בתמוז (27.7) נתפרסמה מודעה גדולה מטעם משרד הדתות, עיריית צפת והמועצה הדתית של צפת ועוד, המודיעה לציבור על "הילולת האר"י הקדוש זי"ע ביום שלישי ה' במנחם־אב התשנ"ה" לרגל "יום השנה הארבע מאות עשרים ואחת לפטירתו של רבי יצחק בר' שלמה לוריא אשכנזי (האר"י הקדוש זי"ע". האר"י הקדוש נסתלק בשנת של"ב (1572), דהיינו השנה מלאו ארבע מאות עשרים ושלוש שנים לפטירתו ולא עשרים ואחת. טעות זו חוזרת כמה שנים במודעות של הגופים הללו בימים הסמוכים ליום ההילולא של האר"י ז"ל. וכבר העירו על כך ב"הצופה" כותב שורות אלו והקורא הוותיק מר אברהם המינר במכתבו למערכת לפני שנתיים בדיוק. אמנם יש מקורות, שבהם נאמר בטעות שהאר"י נסתלק בשנת של"ג (1573) או בשנת של"ד (1574). אבל אין ספק שהוא נסתלק בשנת של"ב. ובכך מעיד רבי חיים ויטאל, גדול תלמידיו של האר"י: "...ואחר ימים הוכה [האר"י] במגפה, יום ערב שבת פרשת מטות ומסעי, יום ר"ח אב שנת השל"ב. וביום שלישי ה' לאב נפטר לחיי העולם הבא" (ספר החזיונות לרבי חיים ויטאל, הוצאת מוסד הרב קוק, תשי"ד, עמ' קל"ב. והשווה שם עמ' נו).

★

טעות אחרת טעו שנים מן המשתתפים בתכנית הרדיו המצויינת "הפרלמנט הירושלמי", המשודרת בימי שישי ברשת א' של קול ישראל. בתכנית ששודרה ביום א' באב (28.7) נאמר, שרבי שלמה אלקבץ, מחבר הפיוט הנשגב "לכה דודי", היה תלמידו של האר"י – ולא היא. ר"ש אלקבץ, שהיה כבר כבן שישים וחמש שנים כאשר הגיע האר"י לצפת, היה רבו וגיסו של רבי משה קורדובירו, שהיה גדול המקובלים בצפת לפני האר"י (בתכנית ששודרה בשבוע שעבר, ערב שבת חזון, נאמרו ע"י אחד המשתתפים שלוש טעויות במשפט אחד).

זוטות

בעל המדור "מבט לתפוצות ישראל" כתב בגליון "הצופה" ו' באב (2.8) בין היתר על הקינות לזכר

על רבין למנוע מלחמת אחים

מאת זבולון אורלב

אירועי הימים האחרונים מלמדים שרבין הביא את הקרע בעם לנקודת רתיחה מסוכנת. הטרור בחוצות עיר, האטימות לבטחון המתיישבים ביש"ע, ההתפרקות המהירה מנכסי המדינה במו"מ עם אש"ף, החרמת ציוד ערוץ 7 – כל אלו מובילים למצב מאיים של מלחמת אחים ממש. יש דינמיקה שקשה לעצור אותה. רבין מאיץ אותה מאוד. רבין השולט ברוב טכני, מכתיב החלטות החורצות גורל עם וארץ, במנדט שלא קיבל מעולם.

הדמגוגיה בפיהם של רבין, פרס וחבריהם בשם "הרוב" ו"הדמוקרטיה" אין להם יסוד. זו הטעיה.

הדמוקרטיה אינה רשאית לאפשר שדם יהודי יהיה הפקר, ומצב ששולמית אלוני תסגור את ערוץ 7 בטענות שקר, בעזות מצח ובחוצפה.

דמוקרטיה אמיתית ומהותית אינה מאפשרת לרוב המבוסס על חברי כנסת שאינם ציונים וחלקם נציגי אש"ף בכנסת, לשסע את העם, וללכת למהלכים מדיניים מהפכניים שלא הוצגו מראש בבחירות ולא ניתן להם מנדט אמיתי.

דמוקרטיה אינה שיטה טכנית מתמטית – היא מהותית, עניינית ובעלת תוכן.

רבין לא נבחר עפ"י מצע של מסירת יהודה ושומרון לריבונות מעשית לאש"ף. רבין לא נבחר כדי לאפשר לטרור להשתולל ברחובותינו. רבין לא נבחר כדי להוציא את צה"ל מערי יו"ש ולהפקיר את בטחון מתיישבי יש"ע. רבין לא נבחר להקים מדינה פלשתינאית בגבולות 48. רבין לא נבחר לאפשר לאש"ף לשלוט בירושלים המזרחית.

רבין הצליח לדחוק לפינה את חובשי הכיפות הסרוגות ונאמני ארץ ישראל. הם לא רוצים להיות בפינה זו.

רבין הצליח להצית אש גם בקרב המתונים שבקרב הציונות הדתית.

רבין הצליח להביא מחצית מהעם היהודי בישראל להרגשה שמתעלמים מאמונתו.

אני סובב רבות בסניפים ובישובים ואני חש לצערי תהליך בלתי נמנע של התנגשות אלימה כנגד הממשלה. זה עומד באוויר. זה קרוב ומוחשי מאוד. זה עומד להתפרץ.

לממשלה יש היכולת והסמכויות למנוע התנגשות זו. היא הגורמת העיקרית לכך. לא אנו עשינו מהפכים המהפכים בדעותינו. לא אנו הולכנו שולל את העם – נבחרנו עפ"י מצע אחד, ומקבלים החלטות מדיניות אחרות. לא אנו – קרבנות החלטות הממשלה – מסוגלים לעצור את ההתנגשות הבלתי נמנעת. אנו רק מסוגלים לקרוא לעם לשמור על אחדות, לא להרים יד על אחים, לא לנהוג באלימות, ולהתרחק כמפני אש ממלחמת אחים.

אם רבין מאמין בדרכו המדינית, יש לו רק מוצא אחד למנוע מלחמת אחים: להביא את הנושא להכרעת העם. משאל עם או הקדמת הבחירות. רק להם יש היכולת לעצור ולמנוע את ההתנגשות האלימה והקרע בעם. במהלך של בחירות מוקדמות או במשאל עם לא יצטרך הימין להשקיע את כוחו במחאות והפגנות, אלא בהסברה בשכנוע.

הצורך בהכרעת העם ינתב את הכוונות לדיבורים ולא למעשים שליליים.

רבין, ראה הוזהרת, מלחמת אחים בשערי! לך לבחירות. לך למשאל עם!

נכסי נדל"ן

(המשך מעמוד 8)

אדמות המדינה יועברו לשליטת הערבים, ורבין אף הסכים לדון במשותף עם הערבים על חלוקת מכסות מים לישראל וליו"ש לכשזו תועבר לשליטת אש"ף. גם בנושא סמכויות "מועצת הרשות הפלשתינית" שתיבחר לפי התוכנית בחודשים הקרובים, נכנע רבין והוא מסכים כבר להגדיל את מספר חברי המועצה המינהלית הרבה מעל לחמישה עשר ואף סמכויות החקיקה של מועצה זו תהיינה רחבות ביותר, ואף לגבי השתתפות ערביי ירושלים בבחירות הלך כבר ראש הממשלה כברת דרך ארוכה לקראת תביעות ערפאת. אך ראו זה פלא, ערפאת אינו מוכן לקבל את ויתורי רבין ופרס כסוף פסוק במו"מ זה. הוא רוצה שליטה מלאה על כל אדמות המדינה ביהודה ושומרון. הוא דורש לסמן את המפות שילוו את הסכם אוסלו ב' באופן ברור כך שתובטח שליטתו על רוב רובו של יהודה ושומרון בגבולות 67'. הוא אינו מסתפק במכסות מים נדיבות שהובטחו לו כבר ע"י פרס, אלא דורש שליטה על מקורות המים של ישראל ביו"ש, עם כל המשתמע מכך לגבי כלכלתה של ישראל ורווחת תושביה. אם מצרפים את הויתורים מרחיקי הלכת של ממשלת השמאל לערפאת בהסכם אוסלו א' ובשנתיים שחלפו מאז חתימת הסכם זה, הרי ברור כי מגמת פניהם של יצחק רבין ושמעון פרס היא ברורה וחד־משמעית, קרי חלוקתה דה פאקטו של ארץ ישראל לשתי מדינות ערבית ויהודית, מבלי שהוסכם לכך ע"י העם בישראל.

לאור זאת את הטענות על רמיסת עקרונות המשטר הדמוקרטי בישראל יש להפנות אך ורק לגוף אחד וזו ממשלת השמאל. לאור ה"צפצוף" שצפצף יצחק רבין על רצונו של רוב העם בישראל והחליט ללא סמכות לשנות כיוון במו"מ עם ערפאת וחבר מרעיו, אל יתפלא ראש הממשלה אם אותו רוב של תושבי ישראל ישפע ממנו וילמד אף הוא לצפצף על החלטות "הממשלה ההולכת ומאבדת את הלגיטימיות הדמוקרטית שלה בקצב מהיר. "מרי אזרחי" לא אלים הוא יותר מהמצופה במצב עניינים כזה שממשלת השמאל עיצבה אותו.

חדש הופיעו 16-15

אנציקלופדיה לבית ישראל

העורך הרב רפאל הלפרין

20 כרכים מהודרים במבצע ענק

המלצותיהם של גדולי התורה ומנהיגי הדור על ה"אנציקלופדיה לבית ישראל"

המלצתו של חבר נשיאות מועצת גדולי התורה
כ"ק האדמו"ר מערלויא

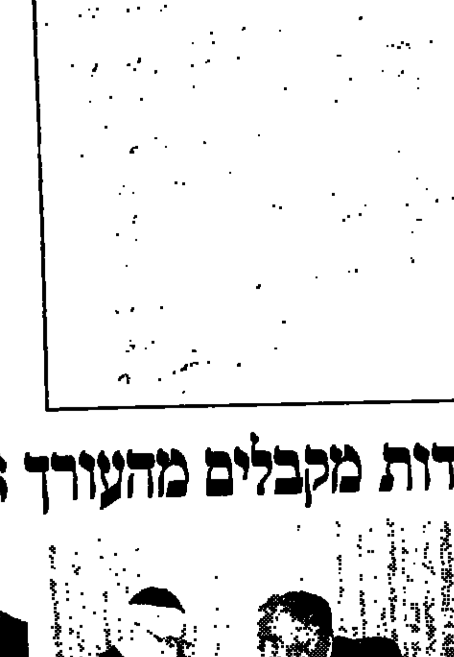

בס"ד ירושלים ת"ו ד' מסעי כ"ח תמוז תשנ"ה ל'
בין המצרים יזרח אור לישרים
ה"ה כבוד ידידנו הנכבד והיקר,
הרב מהו' רפאל הלפרין נ"י

אחדשה"ט ברגשי כבוד ויקר באתי בזה להביע לו תשוח"ח ויישר כח עבור פעלו החשוב ורב ערך להציבור של עם ישראל, וערך בכשרון רב אינציקלופדיה מקיפה וכבירת ממדים אשר בו ימצאו הקוראים דברי הימים אמיתי והכל ממקור נאמן, וינצלו מהזיופים והמינות אשר בספרי המשכילים למיניהם.
לכן אמינא לפעלא טבא ויזכה להיות תמיד מן מצדיקי הרבים וללמוד תוה"ק מתוך הרחבה אכיה"ר.

כ"ד המצפה לנחמת ציון וירושלים ת"ו ב"ב
ידידו מוקירו ומכבדו,
הק' יוחנן בהגמהר"ם סופר זצ"ל

המלצתו של חבר מועצת גדולי התורה
הרה"ג ר' בנימין יהושע זילבר (בנימין הצדיק)

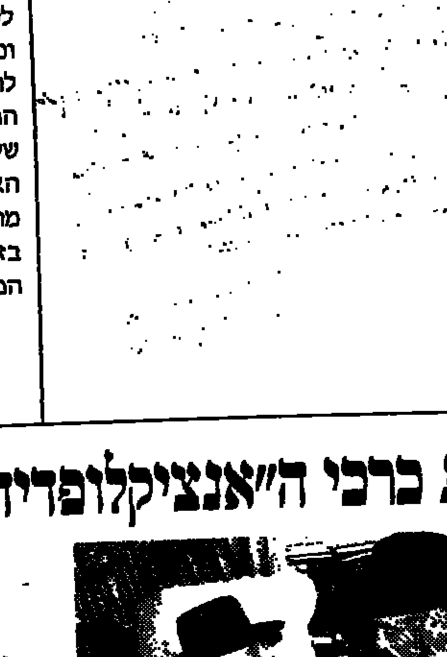

בס"ד
יום י"ח חודש תמוז תשנ"ה

הרב רפאל הלפרין שליט"א בנו של ידידי נעורי הרה"ח ר' יעקב הלפרין זצ"ל זכה לעידודו וברכתו של מרן החזון איש זצוק"ל ונתקיימה ברכתו כי זכה למפעל עולמי להוציא לאור אנציקלופדיה לזכות את הרבים ובעיקר צעירי צאן קדושים בכדי שלא ירעו בשדות אחרים אשר מלאים האפיקורסות והמינות. והנה חזיתי איש מהיר במלאכתו וגברא דרחמנא סייעיה בזכות אבותיו ורבותיו. יהי רצון שיברך על המוגמר בהרחבה ובהרחבת הדעת דקדושה.

הכו"ח לכבוד המפעל הקדוש
בנימין יהושע זילבר

גדולי התורה והחסידות מקבלים מהעורך את כרכי ה"אנציקלופדיה לבית ישראל"

הרב עובדיה יוסף

הרב שמחה זיסל ברוידא

האדמו"ר מזוטשקא

האדמו"ר מנארול

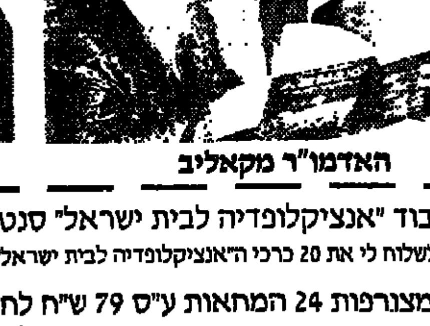
האדמו"ר מקאליב

האדמו"ר מספינקא

האדמו"ר מראדזין

האדמו"ר מקוידנוב

לכבוד "אנציקלופדיה לבית ישראל" סנטר 1, רח' ירמיהו 43 ירושלים, טל' 02-372356, 02-372069, בני־ברק, רבי עקיבא 92, טלפון 03-5791517

נא לשלוח לי את 20 כרכי ה"אנציקלופדיה לבית ישראל" בעריכת הרב רפאל הלפרין, בתנאים הבאים (נא לסמן את המשבצת המתאימה) (עפ"י היתר עיסקא מבית דינו של הרב וואזנר שליט"א זכרון מאיר־בני־ברק)

- ★ מצורפות 24 המחאות ע"ס 79 ש"ח לחודש במשך 24 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"
- ★ מצורפות 18 המחאות ע"ס 97 ש"ח לחודש במשך 18 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"
- ★ מצורפות 12 המחאות ע"ס 130 ש"ח לחודש במשך 12 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"
- ★ מצורפות 3 המחאות ע"ס 488 ש"ח לחודש במשך 3 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"
- ★ מצורפת המחאה במזומן ע"ס 1430 ש"ח לפקודת "הקדש רוח יעקב".

ניתן לשלם בכרטיס אשראי - קרדיט, ובהוראת קבע לבנק. התשלומים ללא תוספת ריבית והצמדה וכוללים דמי אריזה ומשלוח לבית הלקוח.

שם______ ת.ז.______
כתובת______ טל'______

هكذا عن الاصل

هكذا عن الاصل

על סדר יומנו / מאת יוסף (יוסקה) שפירא

קול דודי... מדלג על הגבעות

"קומץ של מתנחלים"...

החל ברפי רשף וכלה בשר החינוך, אנשים הנשמעים כ"תרבותיים", "הם" כולם "מנחמים" את עצמם, שהמפגינים בצמתים ועל הגבעות הם "קומץ קיצוני של המתנחלים", שאפילו בקרבם אין להם תמיכה... האין ראיה גדולה מהעובדה שח"כ בני בגין אינו מסכים אתם, ואם יש ראיה טובה ממנה? השם בגין משמש "להם", לאנשי השמאל כבר"צ לכל דבר. כאילו "הם" שותפים לדעותיהם של בגין האב המנוח ויבדל"א בגין הבן. השר רובינשטיין אמר הנה "עשינו" שלום עם מצרים...

השכם והערב אנו חייבים לומר ולחזור ולומר למלעיזים שפעי השנאה כלפינו ולהבהיר לכל הציבור שה"קיצוניים" שלנו הם 150 אלף מתיישבים ביש"ע ועוד 15 אלף בגולן! הם לא באים ליישוביהם, כמו שאנשי השמאל באו לכבר מלכי ישראל, לשעה קלה. הם פשוט "יושבים" מלשון התיישבות, על ההרים ועל הגבעות, נטועים על אדמתם! יישובים אלה, שהשמאל, כולל הפרופסור רענן וייץ רודי השנאה, קראו להם "ישובי דמה", הפכו ליישובים איתנים שגם יישובים ותיקים של השמאל מתקנאים בהם. מי זוכר מתי השמאל הקים יישוב חדש? האם "שלום עכשיו" של צלי רשף הקים שכונה, אפילו בית אחד בגליל? האם נודע "שלום עכשיו" דן פעם בהקמת יישוב? ומתי הנהלתם התכנסה לטכס עצה כיצד ליישב את הנגב? איזה דגל ישא צלי רשף בפריימריז של העבודה? הוא יתפאר שהוא לא הקים אף יישוב אחד!

"אמריקאים"

שר החינוך, אשר גם הוא דיבר על "קומץ המתנחלים", הוסיף להם עוד תו גנאי – אמריקאים! הציבור הדתי מהווה את הקבוצה הגדולה מבין העולים מהמערב ובמיוחד מארה"ב. כדי לעודד את העליה מארה"ב, הכירו ממשלות ישראל בקשיי בהיותנו על האזרחות האמריקאית ולכן אפשרו לאמריקאים שלא להפוך לאזרחי ישראל ולקבל מעמד תושב ארעי בלי הגבלה. יתירה מזאת, ממשלות ישראל פטרו את ה"אמריקאים" מלשרת בצה"ל, כל עוד שירות בצבא זר הפקיע את האזרחות האמריקאית. אבל "אמריקאים" אלה הם עולים־חלוצים לכל דבר, ראשונים לכל מעשה חסד, לכל היזמות לאומית, לכל מה שנדרש. הם תרומה ראשונה במעלה לתיחוזם של ישראל ולהתפתחותה הטכנולוגית, הם מקילים על חברות אמריקאיות להשקיע בישראל.

גם דן פטנקין היה "אמריקאי"

אחד מהחשובים שב"אמריקאים" נפטר השבוע, הלא הוא פרופ' דן פטנקין שהיה בוגר בני עקיבא בשיקגו והיה ממעצבי מחשבת הכלכלה בישראל, "המחנך" של הכלכלנים הבכירים ביותר של ישראל, בלכנר בעל שם עולמי, שתורתו וספריו נלמדים לא רק בישראל, חלוץ במהותו וציוני עד לעומק שורשיו. ב"מעריב" הוא צוטט כך: "ארץ ישראל בלי תורה כמו חלוץ בלי חלוצה ואיני יכול לחשוב על חלוצה אידיאלית יותר מאשתי רבוהה". אבל בלשונו של שר החינוך – "אמריקאי".

אילו שר החינוך היה מכיר את האוכלוסיה הזאת, לא היה מתבטא כלפיהם בזלזול שאינו מתאים למי שהוא שר החינוך ולא שר החינוך. מי שצריך לעצב את ההתייחסות של החברה לערכים ולמגשימים, יוצא בגנותם של חלוצים "אמריקאים" משום שאינם סבורים כמוהו: משום שהם סבורים שמה שהממשלה עושה זה הפקרת ארץ ישראל והיישובים בידי מרצחים: דן פטנקין ז"ל.

לא היה מאנשי ארץ ישראל השלמה, אבל הוא וחבריו מבני עקיבא משיקגו, אנשי ארץ ישראל השלמה והמתנגדים לה, קורצו מאותו חומר יקר ערך, שהנהגת מדינה צריכה להבין שכאלה לא יסולאו בפז. אלה גם אלה חינכו להיות חלוצים במדינת ישראל.

ההנהגה הישראלית והשואה

באחד מימי השבוע התקיים דיון בערוץ 1 של הטלוויזיה על עמדתה של הנהגת היישוב בימי השואה. אי אפשר להשתחרר מקטנותה של ההנהגה נוכח מוראות אותם הימים. אז לא היה מי שיקום ויתמרד נגד ההנהגה שכאילו "נרדמה ליד ההגה". התולות בבן גוריון לטוב ולרע. היתה מחולסת. כשם שבן גוריון הנהיג את הקמת המדינה והרוב נהה אחריו, כך גם בזמן השואה, מכיוון שבן גוריון לא הגיע לרמה אשר נדרשה ממנהיג העם היהודי באותה שעה. גם האנשים האחרים בהנהגה שלא הגיעו לקרסוליו. לא התעוררה. ולא היה מי שיעורר את המנהיגות לעשות מעט יותר, מעט שאפשר היה לעשות בארץ ובארה"ב.

למנהיגות הישראלית היתה שעת הסתר פנים גם בוויכוח על דרכי המאבק על פתיחת השערים לעליית יהדות ברית המועצות. ההנהגה הישראלית החליטה על מאבק שקט, בעוד שמה שהיה דרוש כדי להבקיע את חומות הקרמלין היה מאבק גלוי בישראל ובארה"ב. אשר רק הוא יכלה להבקיע את החומה.

ליהדות בריה"מ אירע נס, שקמו מורדים בהנהגה. בארה"ב נראה שהיה זה הרב מאיר כהנא שהוציא את המאבק לרחוב. בישראל היה חוג קטן מבית מרכז הרב, שתמך בתרומים מסויימים של המאבק בניגוד לדעת הממסד. אז הכוח של מרכז הרב וגוש אמונים עוד לא הגיע למיצויו.

על רקע ימים אלה, כשההנהגה של המדינה חוזרת ושוגה שגיאות שהנהגתו של העם היהודי ושל ארצו היהודיה אסור היה לה לעשות, כשהיא מסתמכת על רוב קטן שאין לו משמעות ומהצורת בגורלה של המדינה, נראה שמה שהיה חסר בזמן מלחמת העולם השניה היתה אופוזיציה לוחמת, אשר היתה מנערת את הוי ההנהגה הישראלית והיהודית ומאיצה אותה למלא את תפקידה. אילו היה קם אז, באיזה שהוא חוג, מעין גוש אמונים, של חלוצים, חולמים ולוחמים, ייתכן שההנהגה היתה נוהגת בדרך שונה משנהגה, והיהודים רבים, במספרים משמעותיים, היו ניצלים והאחרים היו הולכים למות מתוך הרגשה טובה שלא נשכחו על ידי אחיהם.

פיראטים או רובין הוד?

בערוץ 7 משדרים "שירים גועניים", כך אמר שר החינוך. את התחנה היחידה המשמיעה שירי ארץ ישראל נטו, אותה מאשים שר החינוך כי היא משמיעה שירים גועניים...

כשראיתי את נציגי המפלגות שטים בסירה אל הספינה של ערוץ 7, חשבתי בלבי שאפשר היה לקחת בסירה זו או בסירה אחרת את הנציגים האותנטיים של ערוץ 7 – נציגים של עקרות הבית, של נהגי המוניות, של ותיקי ארץ ישראל, כל הקבוצות של נאמני ערוץ 7. הם היו התשובה המוחצת לעלילות הדברים אשר שר החינוך העליל על הערוץ. אם ערוץ 7 לא היה קיים, היה שר החינוך צריך להתחנן שיקימו אותו!

מדינת משטרה

השר שחל, הלוחם הגדול לדמוקרטיה, בתנאי שהשמאל יכתיב אותה, "הגדיל עשות". הוא הודיע שאם המפגינים ימשיכו בהפגנות, תנועתם תוצא אל מחוץ לחוק. השיטה הבולשביקית הידועה – מדינת משטרה עוד מעט וגם בסין ישכחו ממנה, אבל במחוז של שר המשטרה, היא עוד קיימת! ואם תהיה מדינה אשר כל מי שלא יילך בדרכי הממשלה יוצא אל מחוץ לחוק, יגדילו את מספר השוטרים, מספר הניידות, יללות צופרים ופנסים כחולים מהבהבים. ושר המשטרה – הוא יסע בליווי משמר כבוד של אופנועים ויכריזו לפניו ברמקולים: ככה ייעשה לאיש אשר הדמוקרטיה הבולשביקית רוצה ביקרו...

גם את בתי המשפט יכפפו לצרכי המשטרה. עובדה שאת יו"ר תנועת "זאת ארצנו" שפטו תוך יממה אחת! מתי היה הצדק כל כך מהיר במדינת ישראל? כשמדובר ב"מתנחלים" הצדק פועל יותר מהר ממהירות הקול... מדינת משטרה: אצל ראש הממשלה היתה פגישה מיוחדת שעסקה בנושא ה"טיפול" במתנחלים...

לפני שבועות כתבתי בטור זה קטע שכותרתו היתה "השוטר אינו ידידי". הוא אינו מופקד למנוע עבירות תנועה, הוא אורב כדי לתפוס את מי שעובר אותם. שלחתי את אותו קטע לשר שחל בצירוף מכתב על אותו נושא. השר שחל ענה לי על האמצעים אשר המשטרה נוקטת כדי למנוע אלימות של שוטרים וכד'. אבל הוא לא הבין את כוונתי בכותבי "השוטר אינו ידידי". אני התכוונתי שיש לשנות את התפיסה עליה מכשירים ומחנכים את השוטר לתפקידו, השוטר צריך להפוך לידיד האזרח, לדרוש טובתו. האזרח לא יראה בו עוד מי שכופה את החוק, אלא כמי שהשידות שלו הוא סיוע לאזרח. כדי להגיע לאותו מצב צריך להבין מה פירושה של ידידות...

הר הבית לא בידינו

בשבוע הבא תתקיים אזכרה למוטה גור. המוזמן אליה הוא שר הבטחון יצחק רבין. ובשבוע שעבר נכנעה ממשלתו של רבין, בקלות דעת שאין לה משל, לכמה עשרות בריונים ערביים שמנעו מאות יהודים לעלות אל הר הבית על פי פסק של בימ"ש העליון. המפכ"ל העיז להציג את הבושה והחרפה הזאת, כהישג וכתבונה של משטרת ישראל... כך הם מכבדים את אותם מעשים היסטוריים שמוטה גור ז"ל היטיב להגדירם במשפט אחד: הר הבית בידינו!

"ג'יהאד טוויל"

לפי הידיעות שהתפרסמו בערב כתיבת דברים אלה, אחר ליום חמישי, עומד שר החוץ פרס לסגור "עסקת חבילה" עם רב המרצחים – ערפאת. עוד ועוד חלקים מארץ ישראל מופקרים בידי רוצחים אלה. אחד מכתבי הטלוויזיה סיפר שפרס נמצא בטאבה במצב רוח מצויין וזה סימן מובהק שהעסקה עומדת להיסגר. וכאשר פרס נשאל כיצד אפשר לסגור עוד עסקות כאשר שב ושב מתגלה שערפאת מדבר על המשך ה"ג'יהאד טוויל", הג'יהאד הארוכה – בודה פרס מליבו בעזות מצח תירוץ שקרי, שהקלטת מזוייפת... אבל מה לעשות שערפאת ימ"ש מודה שאכן כך הוא אמר! כשיש שתי עדויות סותרות, של פרס ושל ערפאת למי אפשר להאמין? כמובן לערפאת ימ"ש!

כלפי פנים

מינון ושכל טוב

אפשר לציין בסיפוק שהפעולות שנעשו עד כה, הן על ידי מועצת יש"ע והן על ידי יוזמות אחרות, עלו יפה. החשש, ובלב רבים התעורר חשש, נתבדה. ההפגנות בצמתים, ה"עליות" על הקרקע בגבעות הסובבות את היישובים עלו אף הן יפה ואף נתקבלו יפה על ידי הציבור. המינון של הפעולות, העיתוי, עליהם אנו מתפללים תמצא חן ושכל טוב.

העובדה שרבים שאינם שליחי ציבור נוטלים את המיקרופון ושמים עצמם ל"דוברים", היא מכשלה העלולה לעלות ביוקר. איך מונעים זאת, זו שאלה טובה שתשובתה קשה ביותר.

איפה מימד והנהגתה?

כמי שסבור שכיוון שמימד קמה, יש לה שליחות, אני מצפה שהיא תעשה את שליחותה. בימים אלה היו מנהיגי מימד צריכים לקום ולתבוע, לא לבקש אלא לתבוע מרבין, אשר חלק מהם תמכו בבחירתו, את הגושים הגדולים, אשר לדעת מימד, הם והדרכים אליהם צריכים להשאר בתוך תחומי ישראל.

כאשר רבין אינו מאפשר ליישב את הגבעות שנועדו לאותם ישובים וכאשר הוא או נציגו – פרס, בוחר על "שטחי המחיה" של אותם גושים, הנהגת מימד צריכה להתגייס למחות על כך. רק אם מנהיגות מימד תמצה את כוחה הצבורי הזה, היא עשויה לזרוע תקוה שהמתח ההולך ומחריף בתוך העם, יפוג. רק היענות מרבית של רבין לתביעות המצומצמות והצנועות של מימד, עשויות ליצור קונצנזוס לאומי רחב, שיקיף את רוב הציבור בישראל, קונצנזוס שאפשר לומר אי אפשר בלעדיו. זוהי שליחותה של מימד ואלה אשר אינם מסכימים עמה, אבל מכבדים את הנהגתה, מצפים שמימד תמלא את שליחותה זאת.

ב"ה
ט"ו באב תשנ"ה
11.8.95

לימין הבטחון במדינה והמתישבים ביש"ע

המפד"ל תומכת במאבק על כל הגבעות שביש"ע כדי לחזק את אחיזתנו בארץ ישראל.

מדינת ישראל עומדת בפני שלב מכריע בו מאבד צה"ל את יכולת ההרתעה שלו, ומאבד לחלוטין את כושר פעילותו מול קיני המחבלים.

חתימת הממשלה על הסכם אוסלו ב' מפקירה את דמם של המתישבים ביש"ע ומסכנת באופן מוחשי את הערים הסמוכות לערי המחבלים כדוגמת כפר סבא, עפולה, נתניה ופתח תקוה.

המפד"ל טוענת כי מפלגת העבודה אשר זכתה בבחירות האחרונות לאמון העם לא אמרה לפני הבחירות את אשר היא מבצעת כיום. זו הונאה ברורה של הציבור.

המפד"ל תובעת ללכת אל העם כדי לשאול לדעתו לפני ביצוע הסכם אוסלו, ולפני יצירת מצבים בלתי הפיכים.

המפד"ל קובעת כי אם ממשלת ישראל לא "תלך אל העם" היא תאבד את הלגיטימיות בהחלטותיה.

התנועה הדתית לאומית, המזכיר המדיני

סיכומו של שבוע

האם פעולות המחאה "יזיזו" לרבין?

ביקורו של ראש הממשלה, יצחק רבין, במחנה בקו"ם (בסיס הקליטה והמיון) של צה"ל, זכה לתרועת כל החצצרות התקשורתיות, וגם בערוצי הכבלים, שענינם סיקור נושאים מקומיים, מצאו לנכון להבליט את הביקור. אפשר שהדבר נעשה כדי לרומם את רוחו הנפולה של רבין מול שרשרת פעולות המחאה של המחנה הלאומי, שקיבלו השבוע תאוצה כלל־ארצית.

מוכרזות מועצת יש"ע נענתה, תוך המחלוקת הפנימית, לרעיון שהעלה נשיא המדינה, עזר ויצמן, ליזום הידברות בינם לבין רבין. אך הפגישה הראשונה הוכיחה שקשה "להזיז" את רבין. כדי לרכך את אכזבתם של אנשי יש"ע לחשו באוזניהם כמה מיועציו של רבין שבמהלך הפגישות הבאות עשוי רבין להתרכך ולהיענות לכמה מתביעותיהם המרכזיות שלהם, בעיקר בנושאי אדמות ומים, אמצעי מיגון, סדרי השיטור בנתיבי התעבורה, ועוד.

אך שוב, גם בפגישה הבאה חשו נציגי יש"ע ש"הכל סגור", במיוחד כאשר פרס מאיץ את המגעים עם הפלשתינים ושופע הבטחות. באה, איפוא, היוזמה לחדש את ההפגנות, עצרות המחאה, ו"עלייה על הגבעות", כדי להוכיח שרעתם של אוהבי ארץ ישראל השלמה נחושה.

חסימת צמתים וכבישים סואנים היתה אחת התוכניות החדשות, במסגרת הרחבת הצעדים. צמרת הפיקוד המשטרתי, על פי הוראות מגבוה, הפעילה כוח ש"מעבר לסביר", והשוטרים המפנים סחבו מפגינים לניידות, היכו ללא רחם, הגישו דו"חות, והוכיחו עד כמה גישתם נחרצת למנוע את פעולות המחאה של מחנה הימין. אך כנראה, אין יועציו של רבין והוא עצמו יודעים נכונה מאיזה חומר קורץ מחנה המוחים על מדיניות הכזב של ראש הממשלה.

גם ב"עוזרי" ניכרת תסיסה ונכונות להצטרף למחנה המפגינים, וברור שכל מהלך של הממשלה שיהיה בו כדי להפריע או לסכן את חייהם של תושבי יש"ע, ייתקל בחומת התנגדות בצורה ונחרצת.

ממשלת רבין כשלה בנסיון בלימת שידורי ערוץ 7, כמו בכוונתה להעמיד לדין את יו"ר הליכוד ביבי נתניהו על הצגת מסמך החושף את מהלכי הממשלה. התחושה היא שלמרות הכל, הצדק הלאומי ייראה.

חיים פיקרש

שוטרים כ"בני־אדם"

אילמלא ראינו בעינינו את מחזה הזוועה עליו אספר בהמשך רשימתנו, הייתי אומר שהסיפור לקוח מאיזה מחזה של מקיאוולי, שכן כל שראינו לא היה מעוגן בשום קנה־מידה מוסרי.

ביום ההזדהות עם המפגינים בצמתים למען הקפאת השיחות והוליכה למשאל־עם, ראינו באחד הצמתים שוטר ישראלי ונתק בכל כוח ורודף ילד יהודי. עיני השוטר ברקו רשפי שנאה. והילד בוכה, זעק ובכה – והשוטר לא שעה לבכיו. הוא המשיך להנחית עליו בידו הפנויה מכה אחר מכה ולא הירפה מצואה. כל תחנוני המבוגרים בסביבה לא הועילו והשוטר המשיך לגדור ולהכות. אמרנו בלבנו: שוטר ישראלי אנוס, עושה את רצון שולחיו ומכה ילד יהודי כדי לרצותם. אולם בכל שהירבה להכות גברו רשפי השנאה בעיניו.

הפסוק במשלי ג'־י"ט: "ומותר האדם מן הבהמה אין", קיבל לפתע משמעות שהתקשרה לפסוק המשך האומר: "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ". כי קשה היה באותו רגע להתעלות במעלות הערך האנושי של אהבת הבריות ולסווג את המכה בקטגוריה של "בני־אדם".

המסקנה: האדם הוא כמו אמצעי בין המלאך ובין הבהמה, כאילו הוא עומד בין השמים לבין הארץ. מי שנמשך אחר תאוות יצריו האפלים ואינו שולט בהם מתקרב אל הבהמות ויורד. מי שנפש האדם, מצוקת הזולת יקרים בעיניו יגיע עצמו כלפי מעלה.

אני כשלעצמי, נשאתי באותו מעמד עיני למרום ושפתי דובבו תפילה: "אלוקי הרחמים והסליחה, רחם על נפש עלובה זו, ואל בינתו, ספקי גם בלבי טיפות אהבה, כי השוטר המכה והילד הבוכה בניך הם – בני עם־סגולה.

ואילו לעצמנו אנו חייבים לשנן בכל פעם ובכל הזדמנות, שהאדם מתקדש לא רק במעשיו, אלא אף במחשבותיו המוסריות!

יוסף דור

הר הבית לא בידינו

הניסיון לארגן תפילה בתשעה באב על הר הבית, לאחר שבג"ץ הורה למשטרה להתיר אותה נכשל, בגלל איומי הערבים להתפרע ולגרום למהומה גדולה. המשטרה שריכזה כוח של 1800 שוטרים, ויתרה ונסוגה מול האיום של הערבים. רשמית היא הכריזה על איסור כניסה להר הבית ליהודים ולערבים, אך במציאות פירוש הדבר שהוא ויתרה על כוחה ושלטון המדינה בהר הבית.

השמועה על כניסת יהודים להר הבית פשטה חיש מהר במזרח העיר, ולמקום מיהרו מאות ערבים משולהבים, שבאו על שערי הר הבית. כמה עשרות, מהם טיפסו על החומות וניסו לקפוץ פנימה, כשהם צועקים: "איטבח אל יהוד". כוחות גדולים של המשטרה הדפו אותם. נוכח ההסלמה באירועים כינסו מפכ"ל המשטרה, רב ניצב אסף חפץ, ומפקד מחוז ירושלים, ניצב אריה עמית, דיון חירום עם פייסל חוסייני ונציגי הוואקף. אלה הודיעו להם חד־משמעית: "פעלנו למען כניסת יהודים למקום, ניסינו להרגיע את הרוחות, אבל אנחנו מאבדים את השליטה על ההמונים".

ניהול המו"מ עם פייסל חוסייני הוביל להחלטת המשטרה לסגור את הר הבית למתפללים ולמבקרים. כוחות המשטרה הועמדו במצב הכן למקרה של התפרעויות. מפקד המשטרה הסביר: ההחלטה נתקבלה בעקבות מידע שמאות צעירים מתכוונים להצית את העיר המזרחית. בג"צ התיר בידי המשטרה את ההחלטה לסגירת הר הבית, אם תיווצר סכנה לחיי אדם. לכן החליטה המשטרה להימנע מעימות עם ההמונים המתפרעים ולסגור את הר הבית.

אירועי הר הבית בתשעה באב תשנ"ה הוכיחו, כי למרות כוח המשטרה הגדול שרוכז, ממשלת ישראל ומשטרת ישראל לא שולטים בהר הבית. זה ישמש לקח לשנים הבאות. אין להניח שהמשטרה תסכים בשנה הבאה לתפילת יהודים בהר הבית בתשעה באב.

י. א.

התוסיף הכנסת לעמוד בפני עובדות מדיניות מוגמרות?

"הממשלה חייבת להיות רגישה גם לדעתה של האופוזיציה; הממשלה כה שקועה בהתמודדות עם בעיות וקשיים דחוקים, עד שלא אחת אין לחבריה השהות הדרושה לבחון את מדיניותה על כל צדדיה; הממשלה חייבת לגלות רגישות להלכי רוח, דעות והשקפות המובעות בכנסת; יחסי הגומלין בין הכנסת לממשלה אינם יחסים של הטרדה הדדית, גם אם חברי ממשלה מסויימים עלולים, בשל קוצר דעת ורמה, לחשוב ולנהוג כך. תהליך הדיון ביניהן הוא חיוני והכרחי בתהליך השלטוני. דיון נרחב, ומגוון מגביר את הסיכוי לקביעת מדיניות נבונה ונבונה יותר".

"גם הממשלה ראוי שתדע כי רוב מיכני בכנסת אינו מספיק. לעיתים, דווקא האופוזיציה עשויה להיות צודקת, והממשלה עלולה לטעות. לכן על הממשלה לפקוח עיניה ולהאזין בקשב רב לטיעוני האופוזיציה, גם בשל הטיעונים לגופם, העשויים להאיר היבט נשכח בשיקולי הממשלה, וגם משום שהם מבטאים את דעתו של חלק משמעותי של העם".

את הקטעים הנ"ל לקחתי מספרו של גד יעקבי "הממשלה", וראוי היה ששרי הממשלה הנוכחית ישננו אותם היטב.

בבואי לסכם מושב זה, המסיים את השנה השלישית של הכנסת ה־13, שהסתיים בשבוע שעבר, ארגיש בקצרה כי היה זה מושב של מחלוקת חריפה וקשה בין הקואליציה לבין האופוזיציה, יותר נכון בין הממשלה לבין מחצית הכנסת. שרי הממשלה סרבנים יתר על המידה על רוב מכני היגעים, והגיעו לטונים קולניים וצורמים. לאחרונה מצטיינים בזה, בנאומים שלוחי רסן ונטולי היגיון, השרים פרס ושחל. מדברים הם יותר נגד זולתם ופחות בעד מעשי עצמם. השרים נמנעים באורח שיטתי ומתוכנן לגלות את הקו המדיני לפיו הם פועלים. בכוונת זדון מסתירים מהאופוזיציה לאן הממשלה חותרת, ומסתפקים בסיסמה הסרת תוכן: "אנו עוסקים בתהליך השלום".

היה זה מושב גדוש סערות במיוחד, בשל התנגשות תכופה מדי בין הממשלה וחלק משריה לבין האופוזיציה. לא מקרה הוא שהממשלה שיגרה לדוכן הנואמים להשיב מטעמה ובשמה לדוברי האופוזיציה את פרס או שחל החוקא, שנבסיתו וקיימו להשיב ב"אגרופים קמוצים", בלא חשש להעמיק תהומות שנאה, והעיקר "להראות להם". יש שדוברי האופוזיציה עצמם נאלצו לייעץ לממשלה: אנא, שילחו להשיב לנו שרים יותר מעודנים ואל ירבו מחלוקת.

הבעיה המרכזית שהיתה סלע המחלוקת בין שני חלקי העם בכנסת: הסכמי אוסלו והם ויתור על בעלותנו על שטחי ארץ ישראל, ביניהם אתרים מקודשים לעם היהודי. רק לגבי קבר רחל ומספר קטן של קברים נוספים נאות רה"מ לשתף את נציגי המפד"ל בוועדה שתייעץ לממשלה לגביהם.

גם בנושא ירושלים, שלגביו יש הסכמה לאומית, פרס מולך ה"ויתורים" ממשלתיים האפשריים לפלשתינים להרבות מאחזים לא להם. מכאיב, מיותר ומזיק דרך הטיפול הרשלני: המחדל שיסודו בכניעה משפילה בכל הקשור בהר הבית. היעדר רגישות הרוב בממשלה, בהשפעה הרסנית של מר"צ, מוליד ויתורים מפליגים על זכויותינו ההיסטוריות המקודשות על כל שער ופינה בירושלים העתיקה.

יש לציין בחיוב כי שרי העבודה שומרים על עיקרון "הסטטוס קוו" בכל הקשור בנושאים דתיים יסודיים. לפי זה נסכלה מזימתה החוזרת ונשנית של מר"צ, להנהיג נישואין אזרחיים.

כותב הטורים הללו, ששימש 45 שנה כתב פרלמנטרי של "הצופה", השבוע פרש. נתן ברדיו צל"ש לח"כ הרב יצחק לוי על חלקו הפעיל בחקיקה פרטית בתחום הסוציאלי: לח"כ הפרופ' אבנר חי־שאקי על חוקים למתן תגמולים לנפגעי הנאצים, תגמולים לחסידי אומות העולם ועוד; הח"כ יגאל ביבי עמד בחריצות בראש סיעת המפד"ל; חנן פורת עמד בראש המאבק של תושבי יש"ע היהודיים. ראש המפד"ל, זבולון המר, ושאול יהלום לא נתנו מנוח לממשלה שניסתה להתחמק מאחריותה להתחזקות "הרשות הפלשתינית" ולניסוח האומלל של הסכמי אוסלו.

במושב זה נוכחנו כי כנסת זו, ה־13 במספר, היא הפעילה מכל הכנסות שקדמו לה. הדבר מתבטא בלשון המספרים:

317 הצעות חוק שהתקבלו במושב זה, לעומת 243 במושב קודם; 13,416 נאומים במושב זה לעומת 12,627 נאומים במושב קודם; 5096 שאילתות, לעומת 3790 במושב קודם; 405 שאילתות בעל־פה, לעומת 113 במושב קודם;

בין הדיונים המרכזיים במושב זה: ניסיון הממשלה לקבל אישור הכנסת להסכם אוסלו ב'; ניסיון להפיל את הצעת חוק לשריון "חוק הגולן"; מחאת הכנסת נגד "סתימת פיות" ע"י שרת מר"צ, שולמית אלוני, וכשלון סגירתו של "ערוץ 7".

למחרת שמחת תורה תחזור הכנסת ה־13 ותתכנס למושב אחרון שלפני בחירות לכנסת ה־14.

בסכמו את המושב שהסתיים, חזה יו"ר הכנסת חזות קשה לגבי הסיכויים לניהול תקין ורוגע של הדיונים וההצבעות במושב הקרוב של הכנסת. רוב נציגי האופוזיציה לא יוותרו על התביעה שלא להעמידם בפני עובדות מדיניות מוגמרות, ויאיימו, כי שום הסכם שלא יובא לאישור מוקדם בכנסת לא יכובד. הידברות מוקדמת של נציגי הממשלה עם נציגי הסיעות עשויה להביא את הצדדים להבנה ולעמק השווה.

כל סטייה מדרך זו, תאלץ את הממשלה "להרים ידיים" ולהסכים לבחירות חדשות.

יונה כהן

מתחילים להיערך ל"פריימריס"

הבחירות לכנסת הי"ד אמורות להתקיים בנובמבר 1996, דהיינו עוד קרוב ל־15 חודש. אבל כבר עכשיו מתחילות ההכנות להיכנס להילוך גבוה.

נציב שירות המדינה, פרופ' יצחק גל־נור, פרסם השבוע הוראות הנוגעות להתמודדותם של עובדי המדינה בבחירות המוקדמות הללו. הצורך בהוראות אלה נובע מכך שמדובר בתופעה חדשה במערכת הפוליטית. בבחירות הקודמות הונהגה שיטה זו במפלגת העבודה, ואומנם לא היו הוראות לגבי עובדי מדינה שהתמודדו באותם "פריימריס". הפעם מדובר בשיטה שאליה עוברות רבות מהמפלגות, והיא קונה לה אחיזה במערכת הפוליטית.

החשש הטבעי הוא שעובד מדינה המתמודד ב"פריימריס" עלול לנצל את תפקידו כדי להשפיע על הכפופים לו או על הציבור הבא עמו במגע. ההוראות באות לענות על חששות אלה, בלי לפגוע בזכותו של עובד המדינה לממש את זכותו להיבחר. היה מקום לעגן את ההוראות בחקיקה, אבל תהליך כזה עלול להיות ממושך מדי, ונציבות שירות המדינה החליטה לענות על הצרכים כבר עכשיו.

כדי למנוע ניגוד עניינים נקבע בהוראות שעובד מדינה המחליט על התמודדותו ב"פריימריס", יודיע על כך לממונה עליו לפחות שלושה חודשים לפני ה"פריימריס" עצמם.

אבל אם הוא עושה מהלך פורמאלי קודם לכן, יקדים במסירת הודעה. ההודעה תובא לידיעת נציבות שירות המדינה. שלושים יום לפני ה"פריימריס" יצא המתמודד לחופשה (אם עומדים לרשותו ימי חופשה הוא ינצל אותם, ואם לא – יצא לחופשה בלי תשלום).

ההוראות החדשות משלימות הוראות הקיימות מכבר לגבי עובדי מדינה המתמודדים בבחירות לכנסת ולרשויות מקומיות והחייבים בתקופת צינון של 120 יום.

ההיערכות לבחירות המקדימות מתחילה להתבטא גם בשמות של מועמדים המבקשים להתמודד, ובכך התבשרנו על מועמדים לא מוכרים עד כה בצורה הציבורית. השם הבולט ביותר שצץ בשבוע האחרון הוא של מור שמגר, כלתו של נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר, שפרש בימים אלה מתפקידו. היא מבקשת להתמודד ב"פריימריס" של הליכוד, אך קבלת הפנים שלה וזכתה היא צוננת למדי, בעיקר על רקע העובדה שהיא חדשה בזירה ואינה באה לאחר פעילות פוליטית ידועה או הישגים צבוריים אחרים.

הזירה צפויה להתחמם יותר ויותר בשבועות הקרובים. אפשר לצפות לתקופת בחירות חמה וממושכת. אגב, אפשר לשים לב לכך שראש הממשלה, יצחק רבין, כבר פתח במסע הבחירות שלו בביקורים בבסיסי צבא ובהופעות בפני עולים חדשים.

ק' ש'

השבוע בקו

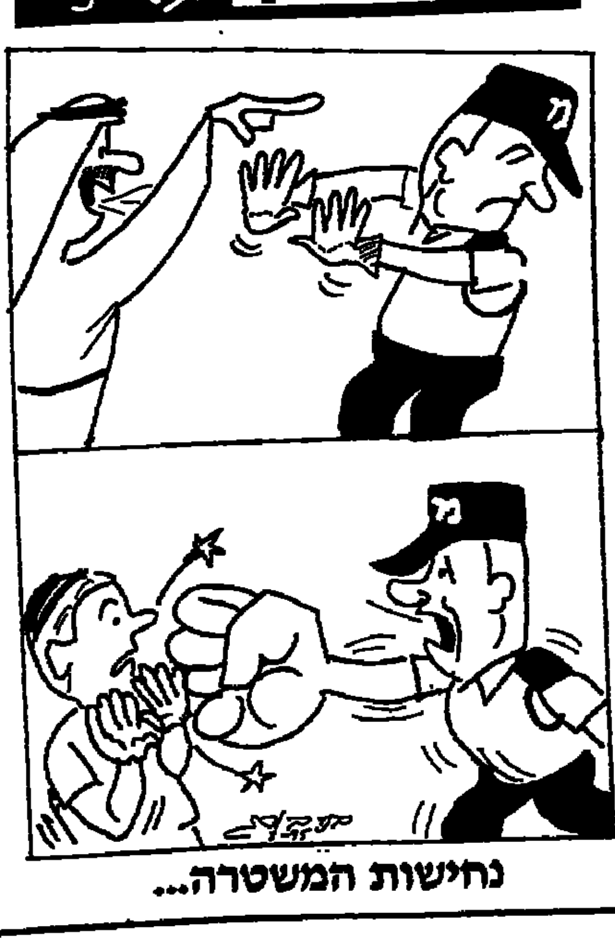

נחישות המשטרה...

עשורי סופרים וספרים

על ספרו של נתן יונתן, "רעול פנים הזמן"

שירת סתיו החיים

מאת נעמי גוטקינד

הסתיו איננו עונה רלוונטית לאקלימה של ארץ ישראל, שהוא עז וחריף ומחולק לשניים: קיץ וחורף. האביב – קצרצר והסתיו – לוהט בחמסיניו כמו הקיץ וצריך להודות לתנ"ך שהעניק לו שם נפרד.

הסתיו גם איננו עונה רלוונטית לשירת ימינו: סרקסטית ושכלתנית, אירוטית ואלימה, מרה כשכולה או היתולית כמושב ליצים. לעגמומיות הרכה והנוסטלגית, הרגשנית והרומנטית של שירת הסתיו, אין לה סבלנות בכלל. היא מגלה כלפיה בוז במקרה הרע, התעלמות יהירה במקרה הטוב ונכונות להלחין מנגינה ולשלוח אותה ל"ערב שירי משוררים" בשעה של נדיבות יתר. אם כיניתי איפוא את קובץ שיריו האחרון של נתן יונתן, "רעול פנים הזמן" (בהוצאת ספריית פועלים"), בשם שירת סתיו, כאילו אמרתי שזו שירה לא לעכשיו ולא לכאן. שירה משומרת (כיין עתיק או כיין שהחמיץ, תלוי בטעמכם ובנגישותכם) מזמנים אחרים ומדורות של פייטנים ישראליים שהריה. מקצב ומוסיקליות היו שמם השני...

נוסטלגיה של איש זקן (ונתן יונתן מתקרב לגבורותיו) הנזכר בנופי נעוריו ותוגה של אוהב חיים המלמד את עצמו להשלים עם הרוחף המהיר של החול בשעון חייו – לעבר קו הגמר, מאפיינים שירים אלה יותר מכל. אופייני לראייה האנושית, מה גם שזו עוכרה היסטורית, שנתן יונתן עושה הקבלה בין גילו המתקדם לגילה המתקדם של המאה העשרים וכותב: "לא יאמן כמה מהר המאה העשרים, המאה שלנו / מתקרבת אל קיצה. החול מתוך שעון החיי אוזל והולך".

שירים המתנגנים מאליהם

קל לאהוב את שירי נתן יונתן, קל גם לזמר אותם, הם מודרמים בחריזה הפנימית ובמקצב המוסיקלי שלהם, עוד לפני שנגעו בהם תווי המלחינים. דימוייו אינם מדהימים ולא מפתיעים. רובם צפויים ואפילו שחוקים מרוב שימוש, כמו למשל – "ישוב הסתיו הלב, נוהי ציה, חיכה / לקוראם נרות החצב בשולי השדה...".

וכשהוא מצטט, אין זה שיר אזוטרי של משורר קלאסי או מסתורי, כדי להתייפייף בעודף השכלה וידע – אלא את רחל מ"דקל שפל צמרת" או את "זהו שיר ישן", מקסימום – כתובת עתיקה מקברו של תות-אנח'אמון. ובתיאור מסע על הריינוס, מה צפוי יותר מאשר להיזכר בשירת הלורליי ובהיינריך היינה. אבל! – אבל נגרה נא כל ה"פיינשמקרים" המעקמים את האף לנוכח מתיקות היתר של נתן יונתן – כן, יש כאלה לברות שבשיחה איתו כשיצא הקובץ הקודם שלו, טען בלהט ועם שמץ של עלבון, שכבר מזמן זכה להתקבל כמשורר גם בחוגי האקדמיה – ועל אפם וחמתם של גבוהי המצח (ראשי כיתה קוראים להם באוניברסיטאות האמריקניות), אני, וכמותי רבבות בארץ, אוהבת את שירי יונתן וגם מסוגלת לזכור אותם בעל פה אחרי כמה קריאות. הם, כבר אמרתי פעמיים, מתנגנים כמאליהם, מוסיקליים להפליא, מעניקים הנאה הן בקריאה דמומה והן בקולם בקול, ויחסם אל הנושא הקשה שגם שם הקובץ מעיד עליו – הוא ענוג ורך.

רעול פנים הזמן, כותב יונתן בדימוי החזק ביותר של הקובץ כולו. למודי אינתיפאדה שכמותנו, כולנו יודעים שרעולי פנים זוממים רע ומושכים בעקבותיהם שובל של מוות ואלימות. כזהו גם הזמן: רעול פנים, בשביל המשורר, אפילו בשיר המשחזר רגע גדול ומיוחד בחייו, אותו רגע בו הגיע עם חבריו הלוחמים, בשנת תש"ח, לחוף ים סוף וראה את אילת לראשונה:

"... בתפאורה האלוהית של
הררי/אדום והררי מואב
ועם הדרת קדש / ברגע. נער
מסונוור שלא ידע אז את נפשו,
נוזר יחף, מבור למסתורין של /
הדרכים...".

בסימן שיבה

נכון שדימוי הנוער הצעיר והיחפן, נחשב לשחוק מכל שחוק, בהקשר שירי, שריד כאמור לרומנטיקה של סוף המאה שעברה ותחילת המאה שלנו. אבל נתן יונתן נאמן לדימויים, לחברים, לאהבות, לנופים ולמכאובים ישנים, ודבק בהם בכל כוח חרוזיו כך גם הוא חוזר שוב אל כאב השכול שלו על בנו שנהרג מזמן, אבל אביו, שכתב עשרות שירים לזכרו שב וכותב גם היום בגיל שבעים ושש פלוס:

"ילד יפה שלי אני שב ומת עליך יום-יום".

והוא חוזר אל המשורר גבריאל פרייל, ידיד ישן הוכה כאן לשיר מקסים של חיבה, הערכה וקינה, המסתיים כך:

"כביכול שהלך עירירי כל ימיו /
שלח אילתי הנהרים והמתנכרים /
את התבירה קירשא שלו; /
את המשוררים /
לעצום את עיניו".

הוא גם שב ונפגש בשיר אחר עם חבר מימי קרבות תש"ח,

"בוא ניפגש בבית קפה
על כוס של אייק שש בש
וכל המנגינות המוכרות / ...
בדליק גפרור / אחר
שהבהובו יאיר פנים זוהרות /
בחשכה, את הרביב, המקמטות
והשממות / את העצבות והבלימה
אחרי המלחמות".

הוא שב לנופים שהיו ואינם, נופי ארץ ישראל של פעם:

"באר שפעמה בלב השדה /
שלושה עצי תמר / כלום
לא נשאר"

בשיר הזה, "באר שפעמה", אפילו זקני המקום מכחישים שהיתה שם באר: "גם לא אחד יעיד לטובתי" אבל המשורר דבק בזכרונותיו "... אני חוזר וטוען: / שב בלב השדה / דרומית מערבית למקום / שבו אנו עומדים / עכשיו / לעת ערב / באר שפעמה...

והוא בטוח בזכרונו שכן באותה פעם רחוקה של ימי נעוריו כשהגיע לבאר ולעצי התמר, "כששאלתי נפשי למות הצילני צילם".

יסודות תנ"כים

הביטוי "כששאלתי נפשי למות" מפנה את תשומת הלב של הקורא ליסודות התנ"כיים שבסגנונו של יונתן. הוא חוזר ושואל פיסות של פסוק: "הלא כבר לפני יותר מאלף שנים אמרה אישה חכמה למלך: כי מות.נמות וכמים הניגרים ארצה אשר לא ייאספו...", או מקדיש שירים שלמים לדמויות תנ"כיות המרתקות אותו: אחיקם בן שפן וצדקיהו המלך. אבל בסופן של כל הקריאות ב"רעול פנים הזמן" נותר טעמה של הפרידה הרומנטית:

"... הידידים, למשל, שפתאום הולכים או / פתאום העלייה המורשעת בלחץ הדם. / והאיתות החשאי של הלב. מה כבר תוכל / לעולל-לך ג'סטה ארוטית של רקפת / מתחת לסלע... גם בטבע, / אין נחמה".

וזאת מעטו של אחד המובהקים במשוררי הטבע והנוף הארצישראלי. בשיר פרידה אחר הוא גם מוותר על האמונה בתחיית המתים:

"... ואין לכיסופים, האין לבכי / הזה תקנה. ענין תחיית המתים כבר נראה לי / סיפור אבוד..."

ומביעה שעה של סמך אחרון, כמה צפוי: "יהדר בלדה קטנה לשוקן שהגיע יומו/ ותגו לו לאט וברוך/... לחבות שירד המסך האחרון/... מפל תה אחרון/ וסירד/ יצטמן כבראה לבוד...".

גם הקלישאה של "הספירה לאחור" (כשם אחד השירים) לא נעדרת: "להתמסר לרישואל שקט של הרמה בקצה הנרודים. איש ולילו איש ואדמת רוחו עכשיו, עד שתגע בנצח, תחל הספירה לאחור".

אבל לא הכל שבלולי וצפוי כל כך. כמה משירי "רעול פנים הזמן" טובים ומרגשים בלי שיש צורך להצטדק עבורם או לחוש מבוכה. ואחד מהם – אצטט במלואו, כדי לעשות צדק עם המשורר:

איש לפני שיאסף אל אבותיו
הוא נאסף אל עצמו. יורד לגנו
ואל כרמו שלא נטר ומוצא ענבי
זעם אפילים, עקבי שועלים קטנים
מחבלים כרמים, סרי גפן נבריה
ונתיבי צביהקטנה נגרדים בעשב
היבש. צב סתם הפילוסוף האחרון
ממשלי איזופוס. אל תרדן אותו
ברגע צרתו, הנה לו ככה להגות.
מחשבות הן לא הרע-מעולם לאף-
אדם: זהו סיפור, פחות או יותר
גמור: התחלה, אמצע וסוף,
אריסטו החכם, כמו
משל האיש וכרמו.

בנתיבי הספרות התלמודית

"בכל דרכיך דעהו", מאת הרב אלחנן בלומנטל, מפרסומי דבר ירושלים, הוצאת כרמל

ספרו של הרב אלחנן בלומנטל "בכל דרכיך דעהו" הוא אסופת מאמרים המשתרעים על שטחים רחבים; תורה ופילוסופיה, תורה ומדע, תורה ופסיכולוגיה, יהדות וחילוניות, חוזרים בתשובה בימינו, דמויות של הוגים. שפע של נושאים, והכל כתוב בצורה בהירה וקריאה, המובנת לכל קורא ממוצע. לא נוכל במובן להקיף את כל הנושאים, אלא לנגוע רק בקצהו של נושא זה או אחר מתוך האוסף המגוון, כדי להבין את גישתו של המחבר, שניכר בו שהוא בעל השכלה רחבה בתורה, במחשבה בפסיכולוגיה ובהיסטוריה.

בפרק הדן על היבטים פסיכו-פיזיולוגיים של ההתבגרות בתלמוד ובהלכה, אומר המחבר, כי כאשר תוקפים את הספרות התלמודית לגבי הנושא, בולט לכאורה הרושם כאילו התלמוד אינו מתחשב בקיום פרק ביניים בין "קטנות" ל"גדלות", וכי הילד שמלאו לו שלוש עשרה שנה נעשה "גדול", והילדה בהגיעה לגיל שתים עשרה שנה נעשית למשך חצי שנה "נערה", ואחר כך גדולה (קידושין ע"ו). תאריכים אלה נקראים גיל המצוות, והם כך מדאורייתא, אם משום שהם נדרשים מן הכתוב (לפי רש"י) או שהם הלכה למשה מסיני (לפי הרא"ש), ובתנאי שנוסף לשנים הביאו הצעירים את ה"סימנים". מעניין להעיר כי ישנם מהראשונים מפרשי התלמוד שכתבו שדווקא בדורות האחרונים אמרו חכמים שזמן גדלות הוא י"ג שנה".

המחבר מביא מחקר ממושך על גישת התלמוד לבעיית ההתבגרות ועל היבטים פסיכולוגיים בשיטות החינוך בתלמוד. הוא סבור שיש בשיטת התלמוד בנושא זה הנחות פסיכולוגיות שאינן תואמות את מציאות יחסי הורים-ילדים של היום, אבל גם מעמדה הפסיכו-חברתי של המשפחה בימינו טרם הוכיח את הצלחתו.

פרק אחר דן בקרבן פסח וסמליות הקרבנות. הוא מעמיק להגות בטעמי הקרבנות, ומביא בעניין זה את דעתם של הוגי דעות רבים, ובראשם הרמב"ם. לדעתו, טעמם של פרטי הקרבנות נסתר מאתנו – ועלינו לקבל את עצת הרמב"ם בנדון, אשר אמר: "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם, ולא ידע לו עילה, אל יהיה קל בעיניו ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי חול וכו'". הרמב"ם קבע שני סוגי מצוות: אותן שהן רציונאליות, היינו המשפטים; ואולם שהן אינן רציונאליות, היינו החוקים. יש בתקופתנו הרוצים לזלזל בקרבנות בגלל ה"אי רציונאליות" שבהן, תוך כדי הסתמכותם על הרמב"ם – היתכן? מקודם המוטעה הוא ב"מורה נבוכים" (חלק ג) שם מפרש הרמב"ם את מצוות הקרבנות על סמך העובדה שכל אומות העולם העלו את קרבנותיהם לאלילים, ולפיכך היום גם בני ישראל רגילים בכך, ואילו אסר הקב"ה עליהם הבאת הקרבנות, היו מביאים אותם לידי עבודה זרה, ולכן לא ביטלה התורה את הפולחן הזה ונתנה לקרבנות מקום בתוך פולחננו – קרבנות לה' – בעוד הכוונה העיקרית היא האמונה הטהורה בה'.

לדעת המחבר, אלה שמשתמשים בדברי הרמב"ם במורה נבוכים על הקרבנות, לא הבינו את עניין שתי הכוונות עליהן הוא מדבר בקשר למצוות הקרבנות. הכוונה הראשונה, המטרה, היא האמונה הטהורה ללא דופי, וקרובה לה ביותר התפילה והתחינה לה' – היינו התפילות, המותרות בכל זמן. לעומת זאת, ישנה הכוונה השנייה, האמצעי למטרה, אותה המצווה המוגבלת מאוד בביצועה, המותרת רק במקום אשר יבחר ה', היינו מצוות הקרבנות. הרמב"ם מפרש את שתי הכוונות, האחת כולה רוחנית והשנייה יותר גופנית, ולשתיהן יש מקום לגיטימי בחיי האדם.

בהמשך נכנס המחבר להגות פילוסופית בנושא טעמי הקרבנות, ומנתח את משמעות המונח העברי "קרבן", תוך שהוא בונה מסגרת מחשבתית לתפישת הקרבנות. הוא מסביר את המשמעות הסמלית של עבודת הקרבנות, והוא מסביר מחדש את גישת הרמב"ם לעבודת הקרבנות, תוך שהוא מביא גם את שיטת הרב קוק להבנת הקרבנות. למעשה, מצטרף המחבר לדעת הרמב"ן, שחלק על עמדת הרמב"ם במורה נבוכים, וראה בטעמי הקרבנות טעמים מיסטיים, בעוד הרמב"ם מייצג את הגישה הרציונאלית, אם כי הוא לא מביא את פרטי המחלוקת בין שני האישים.

פרק מקורי הוא המאמר על "אסכולת המוסר" נוסח ליטא, תוך שהוא מצרף זכרונות אישיים על תקופת שהותו של המחבר בישיבת קלם שבליטא, שם קיבלו מנהיגיה הגדולים של תנועת המוסר את הכשרתם הרוחנית. אנו לומדים מכלי ראשון על דמויות אישי המוסר של ה"תלמוד תורה" בקלם, ועל האווירה ששררה בישיבה מוסרית זו. המחבר מביא דוגמאות של שיחות מוסר בישיבת קלם, ומעמיק לחקור בנושא של שיטת המוסר בישיבות ליטא.

בצד מאמרים על שיטות המוסר, אנו מוצאים כאן מאמרים על שפינוזה והניאו-שפינואיזם בישראל, בו הוא מתווכח עם שיטותיו של שפינוזה והתומכים הזולתי. כן אנו נתקלים במאמר על פרנץ רוזנצוויג, אחרון ההוגים היהודיים הגדולים בגרמניה שלפני השואה. מאמר מקורי הוא המאמר על "יהדותו של זיגמונד פרויד", בו הוא מנסה לחקור אחר יהדותו של פרויד. המחבר מנסה להבין את התנגדותו לדת של פרויד ומזכיר את האפשרות כי שנאתו של פרויד לאביו קשורה לתגלית המהפכנית של תסביך אדיפוס, לא רק במשפחה אלא גם בדת, שם הוא פעל נגד האל-האב של עמו שלו. לדעתו, כמעט ודאי הוא, שעוינותו המוטעית לדת מקורה ברגש המוטעה לגבי המופע מסמכות, מושג שמהווה אחד המושגים הביקורתיים ביותר בשיטתו של פרויד. בין השאר הוא מביא ציטוטים מתוך מכתבים פרטיים של פרויד לידידים כדי לאשש את הנחותיו.

מאמרים אחרים עוסקים בהלכה היהודית, בין קפיטליזם לסוציאליזם, באמונה והספק, על חלומות ושברם, הקדושה ושמירת המצוות, שורשיה וענפיה של תורת האסטטיקה היהודית, "עידכון" ההלכה, ישראליות מול יהדיות, ועוד.

זהו ספק שמעורר מחשבות אצל הקורא בנושאים רוחניים, מחשבתיים ואקטואליים, תוך הבאת ידע רחב ומעמיק בשרשרת של נושאים.

י. א.

ישראל נצר

האילת וגאלת ישראל

לאילת לישראל

ובראשית הברכות, ברכות ירושלים
השמענו איך בקעת ארבל בין שחרים
מהלכין ענקים ותיקין, בחבורתא, בשנים
עולמי הלכה ואגדה עומסי על כתפים
בן חלפתא רבי שמעון – דור חלוף תנאים
נתוסף רבי חייא הגדול, ממעמקים
אל על נשואים.

נשואים מרום עינים לראות מי במאמר ברא
ומתי ממאפליה יגלה יבקע חוט נהורה
חוט חן מגילון – שחר שחור בקע בבא יהל
עונה כנגד חוט חסד, מיתר בנות ישראל
חוט חסד ורחמים, יארש בו עולמים
דור עפר האילים, אילת חן אמונים.

קמעא קמעא נגלה נגה אור ומסתתר
אמץ יתר מעין, מען חזות זיו זהר אסתר
ובין נצנוץ מחברו יגבר,
עוד קמעא של הסתר
ערגת אילת לדוד תגבר עד בא עת התר
עד בא שעת חסד ורחמים אמונה וידיעה
כאפיקי מים
עד יכון מצב סלם ביתאל בין ארץ ושמים.

וגם אם מיקר מלך שב דוד אל השער
ואל קרקע עולם תושב האילת בצער
הן מארסה הנר ורק לו יעודה ויוקרת
ואורך לא עוד נכסה, קרנו שוב לא רועדת
מתגברה מחצות מבקיעה, לוהבה דודה נסתר
מועדה לקץ לשים, באורה וששון ויקר.

אליעז כהן

כשהאדמה בולעת

יש אנשים
שאפילו האדמה
כבר אינה מסגלת
לסבל, ולא רק
שמים פורעים.
כי אש בבטן קרקע
שורפת יותר
עשנה הצהב עוד
עולה
גם זמן רב אחר שבלעה
עוד היום
אם ארא עשנה התורד
מעלה נשמות חוטאות
ארכין ראשי ואשמע אותם זועקים
אלי, אליו מן המעמקים.

אסף גולן

שלח אורך

צורת החול
זועקת השבה
בגוף נשבר זוחל אליך
נשרף מלהט חול התאוה
שלח אורך
בעד חורי הבריח
שבעיני
אל השממה בנשמתי

עוד חמש דקות

מלוי הבטלה במאומה
של מלות עקרות
מלאות בריקות
אך מסיטות שעוני
עוד חמש דקות.

מנחם בן-יש"ר

נחמו

נחמו, עמי נחמו עידכם
יאמר לכם אלהיכם
נחמו נחמו מעוני
דברו על לב ירושלים
כי לקחה כאב כפלים
חרבן ראשון, חרבן שני
לא כבניה נחמה זה אלפים

מי ינחם, הדורות עונים
ינחמו האבות הראשונים
תנחמנה אמות השלש
שהלכו לפני איל בוחרם בתם
שער בכים בוראם לא יסתם
הן צפם הרעם: ארץ זו ידוש
הן זה עם, הוא זרעם, לא יתום

אל האבות ואל האמות
פנינו בכינו בקש נחמות
וכיצד יהיו הם המנחמים
וכבר ביד בן האמה נפלה
בנינם, קברם המכפלה
האבות לעצמם מבקשים רחמים
על שזר ובוגד עולל לה

אל מצבת האם פנינו נשים
אבן דמעות לבכיות הנשים
תשא בשורה לנו, קול ברמה
נחמו נא בניך אם אהובה
כיצד תנחמנו מצבה עצובה
עזובה, היא צריכה נחמה
כי בניה בגדו בה

עם איך ינחם, כחציר יבש
כפרי ארץ חפץ, נמק ועבש
זה עם שראה: החשה בעתה
זה דור אשר שער ציון בקע
לדרור מול שער עליון תקע
זה דור מן הדביר ירד למטה
קול נחם פקע ושקע

היש בעמך עוד שריד ושארית
לנחם את ציון לחדש עמה ברית
לנחם בת אבות, אמהות
בקריעת אבלות מול מעון שועלים
בקריאה לקראת פדות מנחמיך עולים
הכחם לנחם? הקול דל מאד
– מנחמיך מול קול מועלים

הטירה והמציאות

מאת אברהם בלאט

תומאס מאן. הוד מלכות. עברית: גרשון טורי. הוצאת זמורה ביתן, תשנ"ה

תומאס מאן (1875 – 1955) היה אחד הסופרים הגדולים אשר הטביע את חותמו על ספרות עולם במאה העשרים, בשל מפעליו האפיים, כגון: "הר הקסמים", "בית בודנברוק", "יוסף ואחיו", "ד"ר פאוסטוס", ו"הנבחר" – שהיוו את אבני היסוד של האפיקה המודרנית.

מספר גרמני זה – אשר לפי גיאורג לוקאץ', יצר נוסח חדש של הרומאן והסיפור, מצד שיעור ההקבלה שבין העלילה וההגות – גילם ביצירתו את סיכום התרבות הבורגנית הגרמנית ומפגשה עם התקופה החדשה של האנושות.

תומאס מאן נחשב בנציג ההומניזם אשר הציג את זרמי החיים הגדולים הכלליים תוך התרת הסתירות של האדם המודרני כדמות מקבילה למסורת הרוחנית של יוהאן וולפגנג גיתה, שאוניברסליות שלו העידה על התרבות האנושית – אך בד בבד הקדיש שנים רבות לסטראלוגיה האפית התנ"כית, לנושא ההיסטורי העתיק הקשור במורשת של הערכים המוסריים והרוחניים. תומאס מאן נאבק עם הפרובלמטיקה האמנותית ועם הכוחות התהומיים שבין האמן והשטן, כדי לעמוד על החידה הגרמנית שנשארה מסובכת ופתוחה לכל אנשי הדור עד היום הזה.

הוא חיפש את גאולת האדם והתחקה אחרי הרוח הטבטונית של הגרמנים שהתמצתה בין המסתורין והרימוטולוגיה ובין הקמאי והניהיליסטי-כייעוד מוסרי.

ברומאנים הגדולים שלטה הדירוג הרחבה והמשפטים הארוכים בכל תמיכה סיפורית, כמאפיינים של התיאור המונומנטאלי ברומאן ההיסטורי הקלאסי, שדרכו הגיע הסופר הגרמני לשיא הדיון שבין הרוח והחיים.

בתחילת דרכו, הוא נדרש להנחות היסוד של הפרוזה הריאליסטית שבמאה התשע עשרה, אך עם העידן החדש שבאמנות הרומאניסטית הוא הרחיב את אופקיו לעבר הערכים הכיתיים שבגורל ההיסטורי של העם הגרמני.

כך קשורה הפרוזה של תומאס מאן בראש ובראשונה ביצירה הגדולה של הרומאן האירופי במאה העשרים, כאשר תוכן ההתמודדות קשור בסוגיות המשבר הרוחני באירופה.

בדרך זו הוא כתב את הסאגה הגדולה של שלושה דורות, של משפחה בורגנית בעלייתה ובשקיעתה של הבודנברוקים, את ההתרסקות של התרבות הליברלית ב"הר הקסמים", וכך חתר כדי למצוא את האידיאל האנושי הקלאסי.

צורה פיוטית של בבואת המציאות

בספר "הוד מלכות", אשר תורגם עכשיו לעברית, הוא היה עוד קשור לריאליזם באווירה הרמונית לבדק הדוכסות בגוונים השונים. בתקופה זו אין אווירה הירואית, אלא צורה פיוטית של בבואת המציאות. ברומאן זה היצב תומאס מאן את הפער העצום שבין הטירה הקסומה של השליט לבין העם הסטאטי אשר אינו מודע על התפתחות החברה לרבדיה השונים.

אמצעי התיאור האמנותי של תומאס מאן עטופים כאן באיצטלות מילוליות קישוטיות ומצטיירים בכתום הפלאסטי, בעוד העלילה עצמה אינה מציבה אותנו מול ניגודים תהומיים וללא כל שילוב דרמטי של נקודות מפנה. ב"הוד מלכות" הוא אינו מגלה עניין בתהליכים הנפשיים של גיבוריו, כי אם בדרך הקומפוזיציה ההתפתחותית של טירת גרימבורג הדוכסית אשר שלטה מראש גבעה מכוסת שיחים, על עיירה ציורית לא הרחק מן הבירה.

טירה זו הוקמה על ידי אבי שושלת הנסיכים בימים משכבר, ומאז נשתמרה וזכתה לכבוד הראוי כביתה של המשפחה השלטת וכערש השושלת.

תקופה זו של ההתרחשות הרומאניסטית אינה מוגדרת כאן בזמן כרונולוגי, אף שבגרמניה היו הרבה נסיכויות עד אשר הוקמה הקיסרות, ולאחריה הריפובליקה.

הריבון מתגורר בטירה שהיא בעצם מקום מפלט שחברו בו הדרת כבוד ושלווה סטואית. טירה זו מצטיינת בתקרות קמורות מצופות זהב ובאולמות נשפים וציורי קיר ענקיים. תיאור הטירה הוא מסגנני, על דוכסיה ושריה המתפקדים ברגל גאווה. גיבוריה הם יוהאן אלברכט הדוכס הגדול, יורש העצר אלברכט השני, ולידם קלאוס היינריך הצעיר.

הטירה התעמס מאנית מבויירת בשולי יער בין כרי מרעה ונושאת ארשת אריסטוקראטית שקופה כאשר בחדריה הם אצילי החצר והאחוזות. טירה זו שונה היא מהטירה הקאפקאית שהפכה למשל ולאגדה – כחזיון של גינוני מסתורין.

הטירה של מאן שרויה בצל העושר המוחצן הראוותני, כאשר שריה יוצאים ונכנסים את מבואיה כדי לבוא בסוד השליט בעניני סדר וכלכלה של המדינה. הריבון הוא אומנם מעל כל אשמה, אבל המצב התצמרי במדינה הוא חוק לכל בריה. אווירה זו היא ברוח הזמן כי בדוכסות ישנה הזכות לכל אחד ליצור ולעבוד.

שונה היא הטירה הקאפקאית, אשר תיאורה העל-מציאותי והמופשט מלא רמזים, סמלים ואליגוריות חומותיה גבוהות ומקרינות זרות.

אצל תומאס מאן, הטירה היא גלויה ואומרת תקווה, ואילו אצל פרנץ קאפקא – חידת קיומה מעוררת אצל אנשי הכפר ספקות וחשדות, כי היא מצועפת בערפל ושום ניצוץ אור אינו בוקע מסגנה.

ברומאן "הוד מלכות" אין תומאס מאן מופיע בתוקף אמן אוניברסלי, כי אם כסופר של הבבואה הפיוטית, כאיש רך מיסודו.

ספר זה עומד בסימן הולדת הנסיך קלאוס היינריך, שצועניה ניבאה לפני מאה שנים כעל נסיך, בעל יד אחת שיביא עושר למדינה ויעניק לארץ ביד אחת יותר משיוכלו להעניק לה אחרים בשתיים. כך נרשמה האמירה וכך צוטטה לפרקים.

יערות כמקור השראה

ספר זה גם מספר על עם שבניו מייצגים טיפוס בלתודיני הנצמד ליערות ארצו המשמשים להם מקור השראה. יער זה הוא מעין קניין פורה מכל הבחינות המלווה בהילה פסטוראלית הוא רחוק מהאופל הפאוסטי התהומי, כי ישנם בו עקבות של געגועים אל הארכאי והפילוסופי גם יחד. העם המתואר ברומאן הוא של איכרים אשר חיים ברוח הזמן ומחפשים פתרונות בנשיאת העול הפיננסי, שם גם השליטים נדרשים להגביל את יצריהם ולצמצם את צרכיהם. בתיאור זה מנסה הסופר להקנות בדרך האמנותית תנועה וצבעים תוך ביקורת לאנשי שררה בטירה שעל הגבעה, ולעיר הישנה והחדשה על בנייני הציבור שנשאו את שמותיהם של הנסיכים והאוחזים הנכבדים. קלאוס היינריך בעל היד האחת, הוא כאן הגיבור אשר סביבו נעות כל הדמויות האפיזודיות של מלווים ומתנכים.

"הוד מלכות" הוא רומאן החינוך של קלאוס היינריך, אשר כבר בנעוריו חש את השממון בין אולמות הטירה ואפילו שמע מפי הינרקה הסבולר על הרשעות הקיימות בין המשרתים, דברים אשר הודר לאוזניו ועוררו אותו.

קלאוס היינריך נהג לפי כל כללי הטקס של הדוכסות, כאשר ד"ר ראול איברביין המורה העוזר הילך קסמים על הנסיך והיה ממונה על הנושא: איך מגדלים ומטפחים נסיך?

גם ד"ר איברביין נחשב כאיש הדיר וקודר בין הפמליה בטירה אשר לא מצא איזון בינו לבין החברה, כי כבר בילדותו נותר לבד בעולם – מוכה גורל מבטן ומלידה.

בנעוריו נמסר איברביין להורים מאמצים, אך הוא הרהיב עוז ונטל לעצמו את הזכות להראות לעולם מיהו ומהו, וכך הגיע למידה של הצטיינות כבעל תואר באקדמיה. על כך הוא סיפר התודה לנסיך: "אני אוהב את הלא שיגרתי בכל צורה ובכל מובן. נעשיתי מורה לך משום שברצונתי לשמור את גורלך חי בתוכך... אני תומך גדול באנושיות ואני נהנה מאוד לזלזל בה". ד"ר איברביין שם עם הנסיך על הפער שבין פשוטי עם לבין עולם והנסיכים המשחקים את התפקידים המייצגים. המורה ביקש להקנות לחניך – הנסיך שלו – את הרגש של המציאות האנושית הכרוכה בהשכלה ובמסורת, וכך הפך קלאוס היינריך – המיועד לגדולות – לזר ותריג לא רק בגופו אלא גם בנפשו. גם הדוכס אלברכט השני שעקב מצב בריאותו הרופף העביר את סמכויותיו לאחיו הצעיר מאס באווירת הדוכסות: "אינני אריסטוקראט ולא נושא את כתר רום המעלה... האמת היא שלא איכפת לי כזוא זה מתנועות בני האדם. בכוח התבונה אני מתרומם מעל לפופולריות ואי פופולריות".

כך נשאר קלאוס היינריך עומד בראש כנסיך המייצג את השושלת חוכה לאהבת ההמונים.

עולם כפוי זה של היינריך קלאוס על תכנות הייצוג, לובש אספקט שונה עם הופעתו של המיליארדר ספלמאן, שאביו הגרמני חצה את האוקיינוס והיה לכורה זהב והבן התעשר וגרף את ההון הגדול – כאשר הבת אימה המשכילה נקרית על דרך הנסיך ומחוללת בו את התמורה.

חייו של הדוכס היו כל הזמן מוצרי ממשות ונטולי חולין, כי כל מקום שבא אליו היה בו יום של חג, יום של כבוד. כך הוא ראה את העולם באור זה, וכך ראה הקהל את נסיכו במסווה כוזב, עד שהגיעה הפרויילין בת המיליארדר שעולמה היה שונה והתמצה בתחום האלגברה ולעגי לשון, לעומת הנסיך שכל אורח חייו היו עשויים למראית עין.

תיאור פרטני

בספר זה גובר האלמנט התיאורי הפרטני על כל גוונים של כל חפץ או מבט, על כל מיני דמות גוף או יפי נוף. כאן לא מוצבים גבולות לעין המתבוננת או לכוח הדמיון המעצב או יוצק תבניות של מחשבה. בקטע זה של החיים שורר הטבע העשיר, השמים המפרייטים והמעיינות המפכים. זהו עולם רומנטי שמקיף את טירת הנסיך ואת טירת ספלמאן – האיש שבא מבחוץ והיכה בתדהמה את העם שבמדינה.

לעומת כל אלה, מצטיירת פרויילין ספלמאן בארשת ספרותית ומכתנית שהיה בבית עשירים מלווה בידי גראפית כדי להגן עליה – עד שהיא הופכת לדמות מארץ האגדות והפיות.

בעלילה זו, מבקש הנסיך להתחתן עם בת העשירים, ושר המדינה, הר פון קנובלסדורף, מבקש לסייע לו, בתנאי שהוד מלכותו לא יחשוב בצורה אנוכית וקטנטנית על אושרו בלבד, אלא כפי שתובע זאת ממנו ייעודו הרם – ישקול את גורלו האישי מנקודת ראותו של המכלול, של השלם.

באורח כללי, מציג כאן תומאס מאן את מצב הדוכסות בכלכלה מתמוטטת עם ספלמאן המיליארדר מקבל על עצמו לממן את המדינה שבה עלתה בתו לדרגת יוחסין, והעם עורם את אהבתו והכרת תודתו על ראשי הזוג רם המעלה שזוכה לכבוד ולגדולה במקום אחד.

עם נישואי הנסיך, מתאחים שני העולמות המצטלבים, של חיי הדוכס חסרי התכלית והבדידות בצל הזוהר החיצוני על ידי הפרויילין ספלמאן שעיסוקה היה בחכמת המדע. מאורע זה מבשר את העידן החדש של רווחה ואושר בדוכסות כולה.

תומאס מאן, אשר הציג את כלל יצירותיו בסימן האבולוציה המסופרת בשולי הסוציולוגיה והתיאולוגיה שיווה את חוויית היסוד של הסופר המודרני, העתיק ברומאן "הוד מלכות" את עלילתו האפית לעבר הקומפוזיציה התיאורית של התמונה האמנותית.

הגינות מהתחלה

מאת רפאל לוי

לקראת ט"ו באב, ביום שבנות ירושלים היו יוצאות וחולות בכרמים "ומה היו אומרות: בחור שא עיניך וראה מה אתה בורר לך" – (תענית ד, ח), נזכיר במה נושאים הקשורים לחג זה.

וככן, זוג עומד להתחתן. הבעל המיועד צריך להיות אדם הגון מן הרגע הראשון, כלומר, משעת הקידושין.

נראה להלן מה אומרת המשנה על אי-הגינות מצד אדם שקידש אשה בכסף או בשווה כסף אלא שהטעה אותה, היינו שאמר לה בשעת הקידושין: הרי את מקודשת לי בדבר זה, ואחר-כך נמצא שנתן לה דבר אחר; אפילו הטעה אותה לשבח – כלומר, שנתן לה דבר יותר יקר – אינה מקודשת. וכך למדנו במסכת קידושין ב, ב: "התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש, של דבש ונמצא של יין, בדינר זה של כסף ונמצא של זהב, של זהב ונמצא של כסף... אינה מקודשת". ע"כ.

ואם רוצה אדם לדעת כיום היכן למצוא מידע על הוראות מפורטות לגבי סיגים של יין, של דבש, של כסף ושל זהב – הוא יכול לעיין בתקנים הישראליים כלהלן:

התקן הישראלי ליין – ת"י 1318, התקן הישראלי לדבש – ת"י 573, התקן הישראלי לסימון מוצרי כסף – ת"י 573, והתקן הישראלי לסימון מוצרי זהב – ת"י 299.

באשר לזהב, יצויין שבימינו יש 6 דרגות טוהר של זהב (9 קרטים, 14 קרט, 18 קרט, 21 קרט, 22 קרט ו-24 קרט). מעניין, שהמלה קרט מצויה בתלמוד הירושלמי שקלים ב, ג: "בקשו לשקול דינרין קרטין ולא קבלו עליהן".

ועל סוגי הזהב בימי התלמוד למדנו במסכת יומא מד, ע"ב: "א"ר חסדא שבעה זהבים הן: זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים". (פרטים נוספים על הזהב – ראה בספר "דבר מתוקן" מאת ר' לוי, הוצאת "אריאל" ירושלים, תשנ"ד).

ואיננו יכולים לסיים בלא להזכיר כלהלן:

א) תכשיט מעניין שהיה בימי התלמוד והוא: "עיר של זהב" שהוא כינוי בימי התלמוד לתכשיט של נשים, שעליו מצויירת או חקוקה בו דמות ירושלים והמותניה (אר"ש) מוזכר במסכת שבת ו, א.

ב) המימרה האנגלית: "all is not gold that glitters" תורגמה ע"י ראובן אלקלעי (בשם שלונסקי) כך: "לא כל כתם הוא פז".

בין הדף והספר

● היהודי מתימן – דמות ודיוקן עצמי

דמות ודיוקן עצמי, היהודי מתימן בספרות העברית, מאת יוסף הלוי, בעריכת שלום סרי, הוצאת עמותת "אעלה בתמר" (ת"ד 16512, תל־אביב), האגודה לטיפוח חברה ותרבות. 311 עמ'

כיצד נצטיירה דמותו של היהודי מתימן ביצירותיהם של הסופרים העבריים, מהעלייה הראשונה ועד ימינו. שאלה זו עומדת במרכז מאמריו של ד"ר יוסף הלוי, חוקר ומרצה לספרות עברית באוניברסיטת בר־אילן, בספר שלפנינו. הספר מחולק לשני חלקים: הראשון, "דמותו של אח רחוק", מתאר כיצד ראו סופרים יוצאי אירופה את היהודי מתימן, ואילו השני, "באספקלריה עצמית", מציג דיוקן זה מנקודת ראותם של סופרים בני תימן.

משיר של מחבר "התקוה", נ.ה. אימבר – "התימנים" (שנת תרמ"ג) ובמשך שני דורות תפס היהודי מתימן מקום נכבד בספרות הארצישראלית בכתביהם של סופרים שלא מבני העדה. ד"ר הלוי מציין, כי על דרך ההכללה ניתן לומר שסופרים אלה נתפסו לעיצוב ספרותי טיפולוגי, ולא אחת דמותו של היהודי מתימן היתה לא יותר מאשר "קריקטורה", כפי שהוצגה למשל, מעל במות הבידור הקל בשנות ה־20 וה־30. כן לא הבחינו הללו בחטיבות התרבותיות־הרוחניות העיקריות המרכיבות את העולים מתימן. לא נתנו דעתם להבדל שבין העירוני והכפרי. משום כך ספק רב אם ירדו סופרים אלה לסוף הווייתו של היהודי מתימן. קל וחומר אם עלה בידם של סופרי העליות הראשונות לחדור לעולמו הפנימי כדמות חד־פעמית הפועלת בזמן, מקום ונסיבות מסויימות. מה גם שנמצאו יוצרים שעשו את היהודי הזה שופר לרעיונות חברתיים ולאומיים, שעמדו בראש מעייניו של היישוב בארץ באותם ימים.

בחלק הראשון של הספר דן המחבר בנושאים כמו בת תימן בשליחותם של אידיאלים חברתיים ולאומיים, משיחים מבני תימן כדמויות קמאיות במחזה הארצישראלי, היהודי מתימן ותורת ארץ ישראל נוסח דוד שמעוני, היהודי מתימן כ"בעל מופת" ב"כנרת כנרת" לנתן אלתרמן, הליכות ומנהגים בצנעא ב"יעיש" של חיים הזז.

החלק השני של הספר סוקר יצירות של סופרים מקרב יוצאי תימן, מאז "קורא הדורות" של אברהם עדני בשנות ה־30 ועד ימינו, כשבולטים ביניהם ר' דוד בן שמח, מרדכי טביב, טוביה סולמי ואהרן אלמוג. ד"ר הלוי מציין, כי כ"שני דורות לערך לשבת עולי תימן בארץ שימשו הללו כחומר ביד הסופר". בסוף שנות ה־20 הופיעו ניצני היצירה הערנית אשר שימשו בבואה לדיוקן העצמי של היהודי מתימן. במעשה זה יש לראות מעין קריאת תיגר על הדמות "הטיפוסית" כביטול של בן תימן, כפי שזו נקבעה בסיפור הארצישראלי. מכאן ואילך היהודי מדרום חצי־האי ערב היה לנושא ולמושא כאחד, המותר לבטא את דיוקנו העצמי בכל תחומי היצירה המוקר בכל שידה מגעת, ועם זאת הוא די מתריס כלפי ממעטי דמותו.

★

● העובר ומעמדו המשפטי

סיני, ירחון לתורה ולמדעי היהדות, כרך קטו, בעריכת יצחק רפאל, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים. 96 עמ'

מעמדו המשפטי של העובר נידון במשפט העברי הן בתחום המשפט הפלילי והן בתחום המשפט האזרחי, בשבעיית היסוד היא האם נחשב העובר כיצור בפני עצמו, או שמא אין הוא אלא חלק מגוף אמו ורק עם לידתו הופך הוא בריה לעצמה. השופט המחוזי פרופ' יעקב בזק, במאמרו "מעמדו המשפטי של העובר בהלכה היהודית במשפט הישראלי", מברר נושא זה מהיבטים שונים ומסקנתו: העובר הוא יצור ביניים, הוא אינו "חתיכת בשר" גרידא, אך גם אינו "אדם", התשובה לשאלה אם העובר הוא "אדם" או לא, תלויה בנסיבות המקרה. כך, למשל, כאשר העובר במעי אמו המקשה ללדת ומסכן את חייה, הרי ביחס אליה אין הוא נחשב "אדם", ומותר וחובה לחתכו איברים איברים במעי אמו כדי להציל את נפשה. ואולם, אם מתה האם, מותר וחובה לחתוך את כרסה כדי להציל את העובר אם הוא מגלה סימני חיים, ואפילו בשבת, שכן "פיקוח נפש דוחה שבת". העובר, בנסיבות אלה, כבר נחשב "נפש" ומצווה וחובה להצילו, ואפילו כאשר הדבר כרוך בחילול שבת. מעמדו האמביוולנטי של העובר משתקף גם בנושא של אכילת תרומה. בת כהן שנישאה לישראל והיתה כשהיא מעוברת, הרי זה פוסלה מאכילת תרומה. כנגד זה בת ישראל שנישאה לכהן והיתה כשהיא מעוברת, אינה אוכלת בתרומה אלא כשיוולד העובר. העובר הוא יצור ביניים – הוא כבר הגיע לדרגת אדם המסוגל לפסול את אמו (הכהנת שנישאה לישראלי) מלאכול בתרומה, אך טרם הגיע לדרגה כזו של אדם עד כדי כך שיוכל להכשיר את אמו (הישראלית שנישאה לכהן) לאכול בתרומה.

עוד בחוברת זו של "סיני" מאמרים מאת יהודה רצהבי (שירי "רחמים" מתקופת הגאונים), יצחק־אייזיק צימר (כפיית המיטה באבלות וגלגולי הלכות והנהגות), אפי מאלי (לשון קצרה בפירוש ר' מיוחס לדברים), דניאל שפרבר (אספירס, אספיוסא, בורסא, ומרדכי של יסטרוב במילואות), דן יהב (הקניין הפרטי והשיתופי במקורותינו), רומן וילק (כפיית המילה בידי פתותה), חיים בן דוד (הגולן – עבר הירדן או הגליל).

★

● מר מאני – בכיוון הנגדי

בכיוון הנגדי, קובץ מחקרים על מר מאני לא"ב יהושע. עריכה ומבוא ניצה בן־דב. הוצאת הקיבוץ המאוחד. 460 עמ'

הרומאן השישי של א"ב יהושע, "מר מאני", הוא ללא ספק אחד הספרים העבריים החשובים ביותר שיצאו בשנים האחרונות. רומאן זה מורכב מחמש שיחות, שהאחרונה שבהן באתונה ב־1848 והראשונה בישראל ב־1982 בעת מלחמת לבנון. יש עלילה הנבנית מההווה אל העבר, תוך חתירה אל שורשי הדברים. שמו של הספר שלפנינו, "בכיוון הנגדי", מבטא את אופיו המיוחד של הרומאן.

בספר זה נקבצו 32 מסות על "מר מאני", וזה מספר מרשים כשלעצמו. אך העורכת, ניצה בן־דב, במבוא שלה מציינת כי קובץ זה הוא תופעה ראשונה מסוגה בביקורת הספרות העברית, שכן זהו ספר מחקרים על יצירה אחת שזה מקרוב נולדה, ויצירה מבני דשא העשייה. יתר על כן, אין לפנינו לקט של מאמרים על יוצר ויצירה, שראו אור בכל מיני תקופות, אלא זהו קובץ יזום של מסות, שנכתבו פחות או יותר בהינף יד אחד, והן מתפרסמות כאן ברובן לראשונה.

המאמרים בספר מנתחים את "מר מאני" מהיבטים שונים והם מחולקים לכמה שערים – קומפוזיציות: מבנה ומשמעות; אידיאה פיקטי, אידיאולוגיה והשקפת־עולם: תוכנת הקולקטיב: מרעות וזהות; נקבה וזכר בראם: הולדת אירופה; השיחה השניה: מוטיב, מטאפורה, סמל; לשון נוכחת בלשון: ירושלים של מאני; מיתוס העקידה כתוכם וכתוכמה.

משתתפים בספר: רות אלמוג, ארנולד באנד, אברהם בלבן, ניצה בן־ארי, ניצה בן־דב, הלל ברזל, אבי גיל, נורית גרץ, דורית הופ, גן גולומב־הופמן, אריאל הירשפלד, דורית וילברמן, חנוך ודלד, ידידיה יצחקי, יהושע כהן, אביגדור ליפסקר, נתנאל ליפשיץ, יאיר מזור, דן מירון, רות נצר, עדינה עבאדי, עמוס עוז, משה עמית, מרגלית פינקלברג, יעל פלדמן, גבריאל צורן, חיה שחם, מרדכי שלו, זיוה שמיר, גרשון שקד, חיה תדמור, אילן תורן.

★

● ירושלים – צילומים עם לב

מקום בלב – ירושלים, מאת שי גינות, משרד הבטחון – ההוצאה לאור, הוצאת יד בן־צבי. 143 עמ'

שי גינות היתה במשך כמה שנים הצלמת של רשות שמורות הטבע, וכפי שהיתה, גם היום היא משתמשת באותם הכלים שבאמצעותם צילמה טבע במשך שנים, ויישמה זאת בספר צילומיה על ירושלים: "לא מביימת, מחכה במשך שעות, ימים ועונות לדברים שיתרחשו בזמנם, חוזרת שוב ושוב לאותו המקום עד שיופיע האור הנכון, קשובה למתרחש הולך כחוף עין, לנקזה בדרכי, למקרי לבשורה, נמשכת להתבונן בדברים מקרים, לקלוט בכל חושי, לגעת במירקם העדין הצבעוני של העיר, לצלם את פעימות החיים של ירושלים".

הצילומים הצבעוניים המרהיבים שבספר הם פרי עבודה של שנתיים, שבהן עלתה שי גינות לירושלים לצלם אותה בזוויות שונות. בספר כ־110 תמונות המסודרות בשלושה שערים: נגיעה, פעימה, ריקמה, הן מציגות את האווירה המיוחדת של העיר, את הפסיפס האנושי, המגוון שבה, מראות יום יום, נופים, אתרים ובניינים, בערשת המצלמה היא הנציחה מצבים מעניינים חד־פעמיים בצד מצבים סטאטיים. וכל התמונות מצטרפות לסיפורה של ירושלים תופיה כפי שחוותה שי גינות במסע הצילומים שלה. ברוב עמודי הספר יש גם מעין "דיאלוג" בין התמונות: בדרך כלל יש קשר, תוכני או ויזואלי, בין שתי התמונות שבכל כפולת עמודים, העימות בין התמונות, זו מול זו, משווה מימד נוסף לספר.

חלק מהצילומים מלווים בדברים מן המקורות – מקרא ותלמוד – ובקטעים ספרותיים מאת ש"י עגנון, יצחק שליו, יהודה עמיחי, זלדה, מרדכי גלדמן, משה הנעמי, שולמית הראבן, לאה גולדברג, ישראל אפרת, מרק טוויין, אלזה לסקר שילר, ועוד.

ש. יהושע

יום־טוב של מגילת תענית

מאת הרב גרשום הרפנס

"אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין וחולות בכרמים..." (משנה שלהי תענית)

זכרונות רבים של יגון ושל חדוה הטביעו את חותמם על תודעת האומה במשך הדורות שעם ישראל ישב בארצו בתקופת בית ראשון ובית שני. כנהוג בימי קדם, נשמרו רוב הזכרונות האלה בתור מסורת שבעל־פה, שנמסרה מדור לדור, ע"י זקני העם וחכמיו. חלק מזכרונות אלה היה בעל השפעה ממשית על ההווה של כלל האומה ואף סיגל לעצמו צביון של קדושה, בגלל הנסים שהתנוצצו על ידו.

החשובים שבזכרונות אלה נרשמו בימי הבית השני בכתב על מגילת ספר; שהיתה טבועה בחותמה של סמכות דתית ולאומית. הלא היא מגילת תענית. "מגילה" זו כללה רשימת תאריכים של "ימים טובים" שאין להתענות בהן ואין לספוד בהם, בגלל הנסים והתשועות שנעשו להם לישראל באותם הימים.

עם חורבן בית המקדש וביטול עצמאותה המדינית של ממלכת יהודה, בטלה משמעותם של ימים טובים אלה. מגילת תענית אבדה (אחרי ביטולה הרשמי ע"י חכמי ישראל) והתאריכים שהיו רשומים בה נשכחו.

רק קטעים אחדים מרשימה עתיקה זו שרדו לדורות, הודות לעובדה שזכו להיזכר בתלמוד בצורת מובאות. כשלושים וחמישה תאריכים של ימי פגרא מן הרשומים במגילת תענית מצויים באותם קטעים של מגילת תענית המפוזרים בגמרא שבידינו. אם נקח בחשבון אותם תאריכים המשכים יותר מיום אחד (כמו חנוכה, למשל), הרי לנו כששים יום בשנה, אותם קבעו חכמי ישראל בימי בית שני "שלא להתענות בהם ומקצתם שלא לספוד בהם".

אף־על־פי שכבר בטלה מגילת תענית וכל אותם ימי פגרא הרשומים בה, חוץ מחנוכה ופורים, חזרו להיות ימי חול פשוטים, למרות זאת קנה לו תאריך אחד מהם את מקומו בלוח המנהגים שלנו בתור יום מיוחד ומיוחס, המטביע רושם כלשהו על ההוד היהודי עד היום. תאריך זה הוא חמישה עשר באב.

אין לתמוה על העובדה שהתאריך ט"ו באב לא נעלם לחלוטין מן הלוח, בתור יום פגרא, יחד עם כל שאר "ימים טובים של מגילת תענית", כי הרי קביעתו קדמה עשרות דורות לכתיבתה של מגילת תענית, ולכל אותם מאורעות שאירעו בתאריכים הרשומים בה. ולא עוד אלא שחכמינו ז"ל מנו לא פחות משבעה אירועים היסטוריים חשובים שקרו בו במרוצת הדורות, ובכללם – מאורעות שומבם אחרי חורבן בית המקדש וביטול מגילת תענית.

להלן נסקור אירועים אלה אחד לאחד.

א' – בו כלו מתי מדבר

אחרי אותה בכיה של חינם שבכו אבותינו במדבר בליל תשעה באב של השנה השנייה לצאתם ממצרים, בעוון המרגלים, נגזרה עליהם גזירת "במדבר הזה יתמו ושם ימותו" (במדבר י"ד, ל"ה) ואף בניהם לא ייכנסו לארץ אלא כעבור ארבעים שנה, אחרי תום כל הדור של יוצאי מצרים.

על רקע מות אנשי דור המדבר נמסרים פרטים בתלמודים ובמדרש, לפיהם נספו מדי שנה בשנה למעלה מחמישה עשר אלף איש בליל תשעה באב, עד תום כל הדור, בשנה הארבעים לצאתם ממצרים. וכך שנו חכמים בירושלמי שלהי מסכת תענית, "בכל ערב תשעה באב היה משה רבינו מוציא כרוז במחנה ישראל – צאו לחפור! היו יוצאין וחופרין קברות וכל אחד ישן בקברו. ובשחר מי שנמצא חי חוזר למחנה והמתים נשארו בקבריהם. ומוצאין עצמן חסרים בכל שנה חמשה עשר אלף ופרוטרוט. בשנת ל"ח שנה עשו כמנהג כל השנים, עמדו כולן, לא מת אחד מהן. אמרו: טעינו בחשבון, אינו היום ט' באב. וכן אמרו בי"א, בי"ב וכו'. כיון שהגיע ט"ו באב וראו והלבנה מלאה אמרו: ודאי ביטל הקב"ה אותה גזרה. לפיכך עשאוהו יום טוב".

לפי זה נקבע יום ט"ו באב בתור יו"ט, עוד בימי משה רבינו, בטרם התנחל ישראל בארצו.

ב' – יום שהותרו שבטים לבא זה בזה

על פי דבר ה' למשה, נצטווה דור נוחלי הארץ, שלא תהיה בת יורשת נחלה (במקרה שלא הניח אביה בנים זכרים) לאשה אלא לבן שבטה, לבל תסוב נחלה משבט לשבט (במדבר ל"ו).

מצוה זו הציבה חיץ מסויים בין שבטי ישראל, מאחר שבכל מקרה של בת יורשת נחלה, הוגבלו נישואיה לבני שבט אביה בלבד. אולם הגבלה זו לא הונצחה לדורות, חכמי ישראל למדו מתוך מדרש הכתובים (תענית ל' ע"ב) כי דבר זה לא נאמר אלא בשביל אותו הדור בלבד, והתירו בדורות שאחרי דור המנחילים, נישואי בת יורשת נחלה, גם לבן שבט אחר, שאינו משבט אביה. ומסורת היתה בידי חז"ל כי הדעה הלכתית זו נפלה ביום ט"ו באב.

ג' – יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל

אחרי מעשה התועבה של פילגש בגבעה (שופטים י"ט – כ"א) והאסון הלאומי של מלחמת אחים עקובה מדם שנגרמה על ידו; הושמד כמעט כל שבט בנימין, וחרם חמור – הוטל על שרידיו, לאמור: "איש לא יתן בתו לבנימין לאשה" (שופטים כ"א, א'), בו בזמן שכל נשי שבט בנימין נספו במלחמה.

אולם הספיקה שהות קצרה של התפכחות מן הזעם של עידנא דריתחא, והעם כבר הודעזע על כי נגדע שבט מישראל, ויבכו בכי גדול על ההחלטה הקנאית השבועה הנחפזה לבלתי תת לשארית בני בנימין מבנותיהם לנשים.

זקני העדה ישבו על המדוכה ומצאו מוצא כיצד להמציא נשים לשש מאות שרידי שבט בנימין.

בכך נמצא הפתרון הרגעי לבעיה, וקיומו של שבט בנימין בקרב ישראל הובטח. ברם השבועה של כל העדה נשארה בעינה ואיימה להשאיר חיץ נצחי בין מטה בנימין לבין שאר שבטי ישראל, לבל יתחתנו אלה באלה. אולם גם במקרה זה התייצבו זקני ישראל בפרץ והתירו את הדבר, ע"י שקבעו כי נוסח השבועה לא היה מחייב רק את אותו הדור בלבד, כמו שהכריזו "איש ממנו לא יתן בתו לבנימין" – ממנו ולא מבנינו", קבעו החכמים. ויום שהותר שבט בנימין לבא בקהל – ט"ו באב היה.

ד' – פוסקים לכרות עצים למערכה

כל קרבן שמקריבים על המזבח לה', מצוה שיהיה תמים ללא מום. כמו כן צריכים להיות גם עצי המערכה, שמבעירים על מוקד המזבח מובחרים, וכל עץ שנמצאו בו תולעת – נפסל מעל גבי המזבח. לכן היו כורתים את העצים לצורך המערכה, בשביל כל השנה, אך ורק מחדש ניסן עד ט"ו באב.

מכאן ואילך תשש כוחה של חמה ויש בעצים להלחית ומעלין עשן וגם יגדלו תולעת. ואותו היום שפסקו בו לכרות עצים לצורך המערכה, היו שמחים, לפי שהשלימו בו מעשה של מצוה (על דעת הרשב"ם).

לדעת רבנו גרשום, סיבת השמחה היתה, לפי שעד כה היו טרודים לכרות עצי המערכה והיו מתבטלים בשל כך מתלמוד תורה, ע"כ עשו את היום בו השלימו את העבודה יום־טוב, שמכאן ואילך יהיו פנויים לעסוק בתורה.

ה' – בטלו פרדסאות שהושיב ירבעם

ירבעם בן נבט העמיד את שני עגלי הזהב, את האחד בבית אל ואת האחד בדן, כדי להסיר לבם של ישראל מעבודת ה' במקדש (מלכים א' י"ב, כ"ח־כ"ט). משראה ירבעם כי לא הסכימו ישראל לזנוח את בית המקדש אשר בירושלים, עמד והושיב "פרדסאות" (שומרי גבול), למען ישמרו על דרך ירושלים לבל יעלו אוחזי ממלכת עשרת השבטים אל בית המקדש אשר בממלכת יהודה. אותם "פרדסאות" המשיכו לשמור על דרך ירושלים מכיוון צפון, ולמנוע מאוחזי ממלכת אפרים מעלות אל בית המקדש במשך כמאתיים וחמישים שנה.

בתקופה זו מלכו בממלכת שומרון יותר מחמישה עשר מלכים מבני שושלות שונות, ברם הוצאת ירבעם לא סרה מישראל. עגלי ירבעם המשיכו להתקיים בתור מרכזי פולחן עד זמנו של פקח בן רמליהו מלך ישראל.

בימי פקח עלה תגלת פלאסר מלך אשור על ממלכת אפרים והגלה את תושבי הצפון של ארץ ישראל והגלעד אשר בעבר הירדן המזרחי. גם עגלי ירבעם גלו עם מלך אשור, בין יתר הבז אשר בזז מארץ ישראל. בעקבות מפלה זו קשר הושע בן אלה על פקח בן רמליהו, הרגו ומלך תחתיו.

כאשר ראה הושע בן אלה כי עגלי הזהב הלכו בשבי לפני צר, עמד והעביר הפרדסאות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים לשם מניעת עלייתם של ישראל לבית המקדש, ואמר לאיזה שירצו – יעלו.

אותו היום של ביטול הפרדסאות, כלומר סילוק המחסום מלפני אוחזי מלכות ישראל אשר בשומרון, לעלות אל בית המקדש בירושלים – ט"ו באב היה.

ו' – זמן עצי כהנים

כשעלו בני הגולה מבבל, בתחלת ימי הבית השני, לא מצאו עצים בלשכה (אוצר העצים שבמקדש) בשביל המערכה. עמדו משפחות מסויימות מבין העולים והתנדבו משלהם. וכך התנו נביאים שביניהם, שאפילו לשכה מלאה עצים, יהיו אלה מתנדבין משלהם. כלומר אותם תורמים ראשונים זכו להיות מועדפים במשך כל הדורות לגבי נדבת עצי המערכה, ככתוב: "והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלוקינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלוקינו ככתוב בתורה" (נחמיה י', ל"ה). וכך שנו חכמים במשנה: בחמשה עשר באב – בני זתוא בן יהודה (משנה תענית פרק ד', ומסביר הרמב"ם: "יום שיגיע לבני משפחה זו להביא – היו מקריבים עולות נדבה וזהו קרבן העצים והיה להם כמו יום־טוב" (הלכות כלי המקדש ו', ט').

ז' – יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה

בשנת 130 (60 שנה אחרי חורבן בית המקדש) הגיע הקיסר הרומאי אדריאנוס לארץ ישראל, במסגרת מסעותיו במחוזות המזרחיים של הקיסרות. בהזדמנות זו התברר שהקיסר החליט לשקם את חורבות ירושלים ולהקים בה בית פולחן ליופיטר – אלילם הראשי של הרומאים.

בתשעה באב של שנה 132 פקד הנציב הרומאי טורנוס רופוס להעביר מחרשה מסביב למקום שנועד לבניין החדש בהר הבית, בתור סמל להקדשת המקום לעבודת אלילים, כמנהג הרומאים.

מעשי ההתגרות האלה של הרומאים הסעירו את הרוחות בקרב היישוב היהודי, שהיה נאמן לעמו ודתו. במיוחד נשתלהבו הרוחות בקרב חוגי הקנאים, שהרשו מזימות מרד נגד השליטים הרומיים והתכוננו לשעת כושר כדי להכריז על העברת פעולות המרי לפסים מבצעיים.

כך פרץ המרד הגדול שמנהיגו המפורסם היה שמעון בר כוסיבא (בר כוכבא). גם חלק מגדולי חכמי ישראל סמכו ידיהם על העזה צבאית־מדינית זו ותמכו במורדים ובמנהיגם הנמרץ.

המורדים נחלו נצחונות מזהירים במלחמתם נגד צבא הרומאים, ושמעון בר כוסיבא הפך לשליט הארץ. אחרי שהצליח להשמיד את חילות המצב הרומאיים אשר חנו במקומות שונים בארץ, אף החל כבר בהכנות לבניית בית המקדש השלישי.

ברם האימפריה הרומאית לא טמנה ידה בצלחת. הקיסר אזר את כל כוחותיו במלחמתו במחוז המורד, העלול לסכן את השלטון הרומאי בכל ארצות המזרח התיכון.

כוחות רומיים אדירים הובהלו לארץ ישראל מכל מחוזות האימפריה, ומלחמה עקובה מדם התנהלה על הרי יהודה וירושלים במשך שלוש שנים. אט אט התגברו הרומיים, העדיפים בכוח אדם ובציוד מלחמתי, על הקנאים היהודים, אשר איבדו את שליטתם במצב. אחרון המעוזים היהודיים היתה העיר ביתר, המבוצרת בהרי ירושלים. ביתר נפלה לפני הרומאים ביום תשעה באב של שנת 135, 65 שנה אחרי חורבן הבית השני. הקיסר אדריאנוס הפעיל עתה את כל חמת זעמו נגד שרידי היישוב היהודי בארץ. גזירות שמד אכזריות נגזרו על היהודים. אפילו את חללי המרד שנשארו מוטלים בשדה הקטל לא היה מוכן להוון אדריאנוס הרשע, גזר להפקיר את גוויותיהם ולא להביאם אלי קבר.

אולם לא לנצח תוסן. הקיסר האכזר מת כעבור שלוש שנים וגזירותיו בטלו. ואותו היום, בו ניתנו הרוגי ביתר לקבורה, ט"ו באב היה.

★

שבעת האירועים שמנינו, המהווים תוכנו של יום ט"ו באב מקיפים כאלף וחמש מאות שנות היסטוריה ישראלית. הראשון שבהם הוא מלפני התנחל ישראל בארצנו, והאחרון בעיצן בתולדות שלטון רומא בארץ, אחרי חורבן הבית השני, שייבנה במהרה בימינו. אמן.

לפרשת השבוע ואתחנן

הישר והטוב

מאת הרב רצון ערוסי

פעמים רבות חוזרת התורה בפרשת ואתחנן על הציווי לשמור את החוקים והמשפטים והמצוות. אנו נייחד את הדיבור לאחד הציווים האלה, שבו הזהירה התורה גם על הדין, וגם על לפנים משורת הדין. "שמור תשמרון את מצוות ה' אלוקיכם, ועדותיו וחוקיו, אשר צוך. ועשית הישר והטוב בעיני ה' אלוקיך, למען ייטב לך, ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע לאבותיך". כלומר התורה הזהירה לשמור את מצוות ה', עדותיו וחוקיו, שאותם ה' ציווה אותנו במפורש ובמפורט, והיא גם ציוותה לעשות הישר והטוב בעיני ה'. מהו המעשה הישר והטוב שבעיני ה', שה' לא ציוונו עליו במפורש ובמפורט?

"הישר והטוב – זו פשרה ולפנים משורת הדין" (רש"י ורמב"ן). יש לציין, שגם הפשרה היא לפנים משורת הדין. שהרי בפשרה מוותרים בעלי הדין על חלק מזכויותיהם המגיעות להם על פי דין. ואם כן מעשים שהם בבחינת הישר והטוב שבעיני ה', הם צורות שונות של לפנים משורת הדין. וכך יוצא, שהתורה ציוותה לשמור על הדין ולעשות מעשים שונים של לפנים משורת הדין. אלא שהדינים הם מפורשים ומפורטים משום שה' ציווה אותנו לשמרם. ואילו לפנים משורת הדין הם כנראה מעשים שאין להם קץ ואין להם תכלה, משום שהם לפנים משורת דין של כל דין, ושהם כל דבר שאנו מעריכים שהוא "הישר והטוב בעיני ה'".

"ועתה יאמר (המקרא) גם באשר לא צוך (=דינים). תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו. כי הוא (=ה') אוהב הטוב והישר, וזה ענין גדול. לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משא ומתן ותקוני הישוב והמדינות כולם... חזר לומר בדרך כלל, שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שייכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא. ואפילו מה שאמרו (תענית כ"ד, ב) פרקו נאה, ודבורו בנחת עם הבריות (יומא פו, א) עד שיקרא בכל ענין תם וישר" (רמב"ן).

אכן לא קלה היא דרישתו של משפט התורה. זאת משום שהוא דורש לא רק שמירת הדין, אלא עשיית לפנים משורת הדין. אולם ניתן לומר, שהדרישה לעשות לפנים משורת הדין היא דרישה לא מחייבת, והיא מופנית רק למתנדבים בעם. אלא שלא תמיד הדין הוא כזה, שהרי יש דינים של לפנים משורת הדין שבי"ד כופין עליהם, ואחת הדוגמאות שהרמב"ן נתן לדין שהוא לפנים משורת הדין, הוא דינא דבר מצרא. שלהלן נתייחס אליו. ועל דין זה נאמר ש"כופין על מדת סדום" (ב"ב יב, ב). משום שזה שמעכב ואינו רוצה להתנהג לפי דינא דבר מצרא, "מדת סדום היא" (רמב"ם, שכנים, יב, ב, א).

לפי זה בדין היהודי יש פעמים, שכופים את היהודי להתנהג לפנים משורת הדין, אם ההימנעות נחשבת למידת סדום. וא"כ צריכים אנו לדעת מהי מידת סדום, כדי שנוכל להכיר את מידתו של משפט התורה.

הסדומיות – צדק פורמאלי ואינטרסנטי של האדם

תחילה יש לציין, שסדום היא עיר בארץ ישראל. ובימי אברהם אבינו, היא היתה מבודדת ומשגשגת, כולה משקה כגן ה'. אלא שהחברה שהיתה בה, היתה מושחתת. "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד". עד שה' העניש והפך את סדום לגפרית ומלח. והיא הפכה להיות סמל הרשע. והתנהגותה הרעה של ישראל השוותה לא אחת לרשעת סדום.

אלא שיש לתמוה, אם אנשי סדום היו רשעים ביותר, כיצד הצליחו לגרום לכך שסדום היתה פורחת ומשגשגת. הרי לכאורה אין מקום יכול להתפתח, אם בני המקום, כולם גונבים את כולם, ואין אמון ביניהם, ולית דין ולית דיין.

אולם מסתבר, שהחברה הסדומית היתה משכילה וחרוצה, אלא שהיא היתה חברה נעדרת ערכים, ועיקר דאגתה היה לצרכים ולהישגים האישיים. היתה לה שיטה משפטית. אלא שבמרכזה עמד צדק מאוד פורמלי ופרגמטי, צדק של האדם שנועד להגן על האדם, גופו, ורכושו וזכויותיו.

במשנה (אבות ה, י) נאמר: "ארבע מדות באדם, האומר שלי – שלי, ושלך – שלך, זו מידה בינונית. ויש אומרים: זו מידת סדום. שלי – שלך, ושלך – שלי, עם הארץ. שלי – שלך ושלך – שלך, חסיד. שלי – שלי ושלך – שלי, רשע". יש לשים לב, שמידת סדום אינה בכלל הרשע. שהרי הם אינם אומרים: שלי – שלי ושלך – שלי. אלא הם אומרים: שלי – שלי, ושלך – שלך. הרי שמידת סדום היא ביסודה מידה של אמת וצדק. אלא שביהדות מידה זו היא מידה בינונית. כי היהדות שואפת להביא לפנים משורת הדין, למידת החסידות. שלפיה, שלי – שלך ושלך – שלך.

למרות הצדק שבמידת סדום, הפכה החברה הסדומית לחברה מושחתת ביותר. כיצד קרה הדבר? משום שהחברה בסדום לא היתה חברת צדקה וחסד. "הנה זה היה עון סדום אחותך, גאון שבעת לחם ושלוות השקט היה לה ולבנותיה, ויד עני ואביון לא החזיקה" (יחזקאל, טז, מט). היא לא חינכה ללפנים משורת הדין. בני סדום היו גאים בשל הישגיהם והגנו על הישגיהם. "שלי – שלי". במרכז חייהם היה האני. ומסתבר, שחברה כזו הופכת להיות במהלך הזמן, לאנוכי חסר. ובסדום הבריזו, "כל מי שהוא מחזיק ידו בפת לחם לעני ולגר ולאביון ישרף באש" (פרקי דר"א, כה). יש להבין, שהיו להם נימוקים "הגיוניים" לכך. שהם רצו חברה בריאה, יצרנית, ולכן הם ביערו את הפרזיטיזם ממנה.

חברה כזו המטפחת את האני, הבוטחת ב"אני", כופרת בה' (שם). שוקעת בכל תאוות הזנים. לרבות גילוי עריות. ההתחברות בעניני הממון ובעניני המין הביאה אותם לשפ"ד (ב"ר, מא, י), והם הפכו להיות אנשים שאין להם חלק לעוה"ב. "אנשי סדום ועמורה אין להם חלק לעוה"ב" (סנהדרין, קז, ב).

ובחברה כזו גם מערכת המשפט הפכה למשפט. "ארבע דייני היו בסדום, שקראי, ושקרוראי, זייפי, ומצלי דינא" (שם, קט, ב). כי מערכת משפטית כזו מפתחת לה שיטה שנראית בעיניה הגיונית והגונה. כך, למשל, מי שגרם להפלת עובר אשת חברו, חוייב לשכב עימה כדי שתהרה בעובר במקום העובר שהופל (שם) וכן על זו הדרך. כלומר, שהחברה הסדומית יש בה דין ויש בה דיין, ויש לה שיטה משפטית שעל פניה היא צודקת, אבל הצדק בה נקבע לפי אמות מידה של חברה הישגית אגוצנטרית, שאינה כבולה לשום עקרונות ערכיים ודתיים, שהחוקים שנקבעים על ידי מוקדי כוח פוליטיים, כלכליים, מאפיונריים וכד'. ולא על פי ערכים אלוקיים. לכן האדם בחברה כזו עלול להיות מושחת, כי הצדק והאינטרסים אצלו הם זהים. ואדם כזה, בפוטנציה, הוא מסכן את האחרים ואת עצמו. לא כן בחברה היהודית.

היהדות – צדק אלוקי למען אדם אלוקי

הצדק ביהדות לא נועד רק כדי להגן על האדם וגופו, ועל רכושו וזכויותיו, אלא להגן על אישיותו של האדם, שיהיה תם וישר לפני ה' (רמב"ן), וכל זאת כדי שהוא יזכה לחיי העולם הבא. משום כך היהדות אינה נוהגת על פי צדק אדמי, כי הצדק האדמי כאמור, ייעודו להגן על ה"אני", על הגוף, הרכוש והזכויות, אלא היא נוהגת על פי הצדק האלוקי. והצדק האלוקי, כפי שכבר ראינו, מורכב מן הדין ומלפנים משורת הדין.

לכן ציוותה התורה שנשמור על הדין אך נתכוון גם כן לעשות את הישר והטוב בעיני ה' (=לפנים משורת הדין) "למען ייטב לך", כלומר שהאדם הנוהג כך משתלם באישיותו והוא זוכה לחיי העולם הבא (מהר"ג).

וכל כלל ישראל הצטוו לנהוג כך, ובעיקר בארץ הקודש, כי רק בדרך זו אנו נהיה ממלכת כהנים וגוי קדוש, עם נבחר בהתנהגותו. סגולה לכל העמים, אור לגויים, ולצורך ייעוד זה ניתנה לנו ארץ הקודש. "ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע לאבותיך".

חברה שנוהגת על פי משפט התורה, היא חברה שבדרך כלל אין בה קנאה ושנאה ותחרות. כי ההתנהגות הערכית של בניה, מרבה שלום ביניהם. וחברה כזו ראויה וזכאית להשגחה אלוקית מפני אויביה, "להדוף את כל אויבך מפניך" (מהר"ג).

ואמנם היהדות השכילה, שלא כחברה הסדומית, לדעת את הסולם שבו עולים השמימה, לפסגות השלמות האנושית, והוא הסולם שרגליו מוצבות ארצה, ע"י משורת הדין, וראשו מגיע השמימה, ע"י לפנים משורת הדין. אולם היהדות השכילה גם לדעת, שבלי חינוך או כפייה ללפנים משורת הדין, לא יוכל האדם להגיע לשלמות, ולהפך. בלי חינוך או בלי כפייה לדפוסי התנהגות של לפנים משורת הדין, עלול האדם להידרדר לשחיתות, כי אדם המתנגד לעשות חסד, אפשר שיש בו פוטנציאל של רשע, ואדם שמתנגד לפשרה, הדורש רק דין, אפשר שיש בו פוטנציאל של מחלוקת, ריב ומדון.

לכן חינכה היהדות לפשרה למרות שהדין הוא אמת, והאמת היא ערך חשוב ביותר. אבל בחברה אנו זקוקים הרבה פעמים גם לשלום, והאמת היא טובה לאחד ורעה לאחר, ולא תמיד היא מביאה עימה שלום. לכן "האמת והשלום אהבו". "מצוה לומר לבעלי דינים בתחילה. הדין אתם רוצים או בפשרה? אם רצו בפשרה עושין ביניהן פשרה. וכל בית דין שעושין פשרה תמיד הרי זה משובח, ועליו נאמר, משפט שלום שפטו בשעריכם איזהו משפט שיש עמו שלום, הוי אומר זה ביצוע (=פשרה)" (רמב"ם, סנהדרין, כב, ד). ולדעת ר' אלעזר המודעי דיינים יראי אלוקים, "אלו שעושין פשרה בדין" (מכילתא, יתרו, יח).

במשפט העכשוי של מדינת ישראל יש סממנים של התנגדות ללפנים משורת הדין במסגרת הדין. כך בעניין זכות המצרנות בחוק המקרקעין, וכך בעמדת שופטי הרוב (להבדיל מהשופט אילון) בפס"ד "ניתוק" בעניין תשלום פיצויים לפנים משורת הדין. ועוד.

אלא שכבר הנביא יחזקאל ניבא שלעתיד ייצאו מים חיים מירושלים (=משפט התורה) וישטפו את מימיה המלוחים של סדום (=משפט הגויים שבא"י). ואז לא רק בני ציון יקרו הקירים יכירו במשפט היקר של ציון, אלא אפילו אומות העולם לכשיתוודעו אליו, יאמרו: "קומו ונעלה ציון, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

שנאת השטן ושנאה שטנית

מאת בת שלום

"מקורו של השטן", ספרה של פרופ' איליין פגלס, מרצה לדתות באוניברסיטת פרינסטון, אינו מתייחס לכת "עובדי השטן" המודרנית, שיש לה סניפים ברחבי ארצות המערב (וגם בישראל כידוע) אלא למנהגם של הנוצרים להעניק מעמד שטני ליריב התורן שלהם – בכל דור, וליהודים – בכל הדורות.

בספריה הקודמים, "כתבי הקודש הכופרניים (גנוסטיים)" ו"אדם, חוה והנחש" שהתפרסמו בחמש השנים האחרונות והיכו אותה בפרינסטון והערכה רבה, טיפלה כבר פרופ' פגלס בזוויות שונות של הנצרות הקדומה.

ב"מקורו של השטן" היא משווה את הופעתו בתנ"ך (בספר איוב, למשל) כגורם לא מאיים במיוחד, הנשלט טוטאלית ע"י בורא עולם – להופעת השטן וכוחות החושך שלו בכתבי האיסיים ובספרות הנוצרית הקדומה, "ספרות מלחמה" כפי המחברת. זאת, משום שכתבים אלה חוברו בתקופת המרד ברומאים וחורבן בית המקדש. היו הזויים בתודעת אובדן וחורבן איום. השטן בכתבי הנוצרים הקדומים מקבל איפוא מימדים עצומים, קוסמיים, שסיפור חייו של ישו משולב לתוכם, באינטרפרטציה כזו, שמי שהכשיל את ישו היה הסטרא אחרא, ומי שעזר להכשלתו (היהודים שסירבו להכיר בו) שייך אם כן למחנה השטן. הצעד הבא כפי שמעידים הטקסטים, הוא להכריז על היהודים כיריבי האל ועובדי השטן...

בספרי "הברית החדשה" ראשים איפוא מגמה שיטתית להקטין את אשמתם של הרומאים ולהעצים את תפקידו של השטן ושל עושי דברו יהודי ירושלים, בגורלו של ישו. למרות שהעדויות ההיסטוריות האמינות המציגות את ההתרחשות בצורה אחרת היו לנגד עיני אותם נוצרים קדומים, מסבירה פגלס, המגמה של שילוב מלחמת בני אור בבני חושך, היתה כל כך חשובה להם, עד שמתנסים פילטוס הופך בספריהם מעריץ רומאי הנוהג לצלוב את כל צעירי (מגבבים פשוטים ועד מורדים במלכות) לגוי הלשלוש, הנמצא בשבי שכנועים הכריזמטיים של הפרושים.

מבקריה של פרופ' פגלס ושל הספר טוענים שלא צריך לגייס את התורה האיסיית כדי להסביר את נטייתו של האדם לראות ביריביו משחת שבקע מן השאול. גם מאו טסה טונג מחולל המהפכה הקומוניסטית בסין, העניק מעמד דמוני ליריביו, בלי להסתמך על המסורת הנוצרית. הוא הפך אותם בעיני ההמון לשדים סיניים – שכן גם הדת הסינית כמו כל דת אחרת, שופעת שדים, שטנים ויצורי חושך מתוצרת עצמית.

לא כך סבורה המחברת. בעוד בתרבויות ודתות אחרות, יש פה ושם נטייה לדמוניזציה של היריב, היא כותבת הרי שבנצרות ראיית היהודים והכופרים בכלל, כשייכים לכוחותיו של השטן, היא חלק מהותי של האמונה ולכן גם של ההיסטוריה האירופאית המערבית בכלל.

שנאת השטן ושנאת היהודי, כפי שמתוארים בספרה, מפלסים את הדרך, בסופו של דבר, לשנאה השטנית של הנאצים – שללא אלפיים שנות שנאה נוצרית שקדמו להם, לא היתה מובנת ואולי גם לא היתה מתפתחת כפי שהתפתחה.

★

רישומיו של "מועדון השקרנים"

"מועדון השקרנים" של מרי קר הוא עוד רומן ילדות מהסוג שספרות העולם שופעת. בעצם – במעט כל סופר צעיר מתחיל את קריירת הכתיבה שלו בגיונות ותיאור באבי ילדותו, מוריו ו"טראומותיו".

במקרה של קר, התקופה המכריעת הזו ב"דיוקנו של האמן כאיש צעיר", התרחשה בעיר קטנה במזרחה של טקסס, ארה"ב. כבת של פועל בארות נפט (העיסוק העיקרי של רוב התושבים שם), נהג אביה לקחתה עימו לבאר המקומי, כמעט מגיל אפס.

הפעוטה נהגה לשבת שם על הדלפק ולהאזין לשיחות השיכורים סביבה. כולם התפארו, כולם סיפרו צ'יזבטים ושקרים, האביר "מועדון השקרנים" וזה היה אביה מוליה, איש עתיר דמיון ויצירתי. מסתבר שגם המחברת עצמה, בתיאוריה האותנטיים של האב וחבריו, רואה את עצמה חברה ב"מועדון" למולה כאדם, אך לרוע מזלה כסופרת, למרי קר אין הרבה טראומות ילדות. הוריה אהבו אותה וטיפחו אותה וכל נסיונותיה לדמיין עלילות גבורה או טרגדיות הקשורות אל שניהם – מתנפצות אל אווירת השלווה שבבית.

כבתו של אביה, היא מדמיינת עבר פרוע ורב מעללים לאמה. יום אחד, בילדותה, היא מחטטת בעליית הבית, אחרי ששכנעה את עצמה שאמה היתה נשואה כבר קודם חמש, שש פעמים וטבעות הנישואין של הרפתקאות קודמות אלה ודאי מוסתרות שם. במקום טבעות, מוצאת הילדה רגל מלאכותית

מספרות העולם

(פרוטזה) שהיתה שייכת לסבתא שכבר נפטרה. מה שפותח פתח להמצאות דמיון חדשות.

הספר כתוב בהומור פרוע, כשהמחברת מתארת את הילדה שהיתה כשקרנית בלתי נלאית הסופגת בשל כך מכות ומהלומות בלתי פוסקות מאמה "שהוציאה בתשעים אחוז מן המקרים". כדי להצליח ב"הכאות חינוכיות" אלה (ויתכן שזו הטראומה המרכזית שהפכה את הילדה לסופרת), נהגה האם ללכוד אותה מידה, אבל הבת היתה מצליחה להתחמק, עם היד הלכודה, כשהיא רוקדת סביב התוך, והבדיחה שמעבר לאם הרותחת ולבת המקפצת, היתה עושה רונדלים על כסא הגלגלים שלה, הסבתא (זו שהרגל המלאכותית היתה שייכת לה) כשהיא קוראת קריאות ייעוץ אסטרטגיות וטאקטיות, כלפי האם, ומסייעת לה לאיים בקללת שמים שתחול על ראש הבת "כפריית הטובה" הסורבית.

ילדות טקסנית זו, רווית גמס והלכוהול, שופעת גם קרבות אגרוף (בבארים שפקד האב), שטפונות, תאונות שרשרת בכבישים הרחבים, דיקרבות של עקרבים, שתייה ללא גבול במובן ונרידות הטוסות לעת לילה. לא הכל הומוריסטי,

למרות שלמרי קר יכולת לראות ולשחזר את הצד המצחיק בכל אירוע. היא זוכרת גם מקרים של אונס והתעללות בקטינים ולעתים קרובות מרי את אמה סובלת בבקרים ובמשך ימים שלמים שלאחריהם מ"הנגאובר" (הדיכאון שלמחרת ליל שתייה).

אלא ששתי הילדות שצמחו בבית הזה של פועל בארות הנפט, מרי ואחותה לייקה, כותבת המחברת, הצליחו להתקשה וגם לשרוד ואפילו לגדול כמצליחניות. לייקה נישאה לרפובליקני אמיד, ומרי הפכה למשוררת וסופרת.

★

מדריך לאתרים יהודיים בגרמניה

לא ידוע לי אם ממשלת גרמני העומדת מאחורי עבודתם של בילי אן לופז האמריקנית ובעלה, איש העסקים פיטר הירש, כנראה יהודי לפי שמו, אבל העובדה היא שבימים אלה יצא בגרמניה הספר "מדריך לאתרים, לחיים ולתרבות היהודית בגרמניה" ובו תיאור של 174 מקומות, מבנים ומוסדות ברחבי מדינה זו משנת אלף ועד שנת אלפיים.

המקום העתיק ביותר המצולם ומתועד בספר, הוא בית הכנסת בוורמס (וורמייזא) שנבנה ב־1034. מתוארה בו בית כנסת חדיש ששוחזר באחרונה בדקדקנות גרמנית, במזרחה של ברלין. מסתבר שלמרות המאמצים הניכרים של הנאצים להשמיד כליל עדויות לחיים יהודיים בגרמניה, היו בארץ זו כל כך הרבה אתרים השייכים לעמנו, שהנאצים פשוט "לא הספיקו". וכך נמצא בספר בית מרחץ יהודי עתיק בפרנקפורט, המתוארך לתקופה הגותית (מאה 13) שיורדים אליו ב־75 מדרגות אבן עד 25 מטר מתחת לפני הקרקע, בית קברות מהמאה ה־16 שבאורח פלא נותרו בו מאות מצבות מסותתות באמנות נדירה, בית כנסת מהמאה ה־18 באייכנהאוזן (כ־130 ק"מ ממינכן) ששופץ ע"י קרן ממשלתית מיוחדת בקרוב לשני מיליון דולר ועוד.

הספר הופיע בגרמנית, כשרוב האתרים המתוארים בו – בתי כנסת, בתי מדרש, מקוואות – מתפקדים היום כמוזיאונים, מוסכים ובתי כנסת. מאחר שקיימת בשנים האחרונות (באנטיתיזה לעליית הנאצים) מגמה ממשלתית לשחזור אתרים עתיקים (מסיבות היסטוריות והארכיאולוגיות, נראה לי, יותר מאשר מתוך רגשי אשמה), יכול ספרם של לופז והירש לשמש כמפת הנחיה לממשלת בון שלא חסר לה כסף, היכן להשקיע בשחזור ושימור.

אותנו הן הספר והן מבצע השחזור – לא מנחם ולא משמח. אבל בשביל הגרמנים עצמם – זהו ללא ספק פרוייקט חשוב.

★

אין מכונית בעירה

המכוניות היפניות נודעות, כידוע, לחסכוניות בדלק, קלות אחזקה, מצוינות בכל הצעצועים האלקטרוניים החדישים – בקיצור, מכוניות בעלות פופולאריות גבוהה בעולם כולו, ולא רק אצלנו.

והנה מתברר עכשיו מרב־מכר יפני חדש ושמו "לנהג במרצדס בנץ", שכתב מנאבו אקאייקי (יפני כמובן, כפי שמעיד שמו), שלא רק שאין נביא בעירו, גם אין מכונית בעירה. אקאייקי חיבר כתב האשמה חמור ומרשיע נגד המכוניות שמייצרת ארצו ותמך לו בספר, שהוא פרי תחקיר ממושך, גם טרשינגו קשנאייה, מסכן פרג'י למחקר.

הצמד הזה מאשים את יצרניות המכוניות היפניות בחוסר תשומת לב לבטיחות המכוניות היוצאות מפס הייצור שלהן, ובראש ספרם מצהירים אקאייקי וקשנאייה, שהם עצמם נוהגים בחוצות טוקיו המכוניה ב... מרצדס־בנץ.

היפנים, שנדהמו מגילוי זה של אנטי־לאומיות, מיהרו לרכוש את הספר כדי לגלות במה דברים אמורים ולמוד שמחבריו מצטטים מתוך אירופאי שהשווה שמונה מכוניות שונות, במצב של תאונת דרכים במהירות נסיעה של 55 קמ"ש. התגלה שב.מ.ו. ומרצדס בנץ יצאו הכי שלמות מן התאונה, והן מעוצבות בצורה הבטיחותית ביותר.

סירוב פקודה
"ועשית הטוב והישר"

מאת הרב יהודה הרצל הנקין

אומר מראש: בנסיבות של היום אני מצדד בסירוב פקודה. אבל לא מהטעמים של "פסק הרבנים" וגם בדגש שונה. הפסק הנ"ל מתבסס על שני טעמים: א) שיטת הרמב"ן ב) פיקוח נפש. נדון בהם אחד לאחד.

שיטת הרמב"ן

הטעם הראשון הוא שלדעת הרמב"ן יש מצוות עשה לכבוש את ארץ ישראל, וממילא אין להתחשב בפיקוח נפש של יחידים, כמו בכל מלחמה. ברם, דעתו היא דעת מיעוט בראשונים. לדעת הרמב"ם, "ישוב ארץ ישראל" אינו מן התורה וכן נראה בדעת שאר מוני המצוות, וכן מוכח בדברי המאירי בסוף כתובות, וכן יש לדייק בדעת רש"י ורבנו חיים והרשב"ם ומהר"ם ב"ב שבתשב"ץ וספר הכלבו וארחות חיים וכן משמע בתרומת הדשן, ומסתבר שכן דעת כל חכמי אשכנז ועל זה סומכים העולם בחוץ לארץ. הארכתי בבירור דעות הראשונים בשו"ת בני בנים חלק ב' סימן מ"ב ובקיצור לפני שנה במאמר ב"הצופה" "יישוב ארץ ישראל וסירוב פקודה". וכאן קרה דבר מעניין: חוגי מימ"ד (שאין לי זיקה אליהם) העתיקו הדברים, ואילו חוגי מרכז הרב (שיש לי זיקה אליהם) בחנם התעלמו מהם, לא מגיבים ולא משיבים. מי שהתחנך מילדותו שדעת הרמב"ן היא הלכה פסוקה, קשה לו להעלות על דעתו אפשרות אחרת.

דוגמה לכך נמצאת בגליון האחרון של "גליון רבני יש"ע", שם נטען שעל פי התורה אנו מצווים לכבוש את הארץ כפי שכתב הרמב"ן, "וכן נפסק בשלחן ערוך חלק אבן העזר סימן ע"ה, וכן כתב בפתחי תשובה שם סק"ו. שכן הסכמת כל הפוסקים". ולא היא, בשלחן ערוך לא דן במקור מצוות יישוב הארץ אלא רק בכפיית בן זוג לעלות לא"י, והפתחי תשובה לא כתב שכל הפוסקים סוברים שמצוות יישוב הארץ היא מן התורה, אלא רק שכולם חולקים על רבנו חיים שסבר שאין מצוות יישוב הארץ כלל בזמן הזה אפילו מדרבנן ושלכן אין כופים. וכן פשוט במקור הפתחי תשובה בשו"ת מעיל צדקה סימן כ"ז.

ואף על פי שהרבה אחרונים תפסו כדעת הרמב"ן ובפרט אלה שחיו בארץ ישראל, כמדומה שאין ביניהם מי שהעמיד את הראשונים למניין. וכלל בידינו, אם בתראי לא ראו קמאי אין הלכה כבתראי.

פיקוח נפש

עוד נכתב בפסק שיש בפינוי סיכון נפשות מישראל וגם סכנה לקיום המדינה, "ויש בזה ענין של לא תעמוד על דם רעך". ברם, משום "לא תעמוד" לא די בסירוב פקודה פסיבי אלא צריכים להתנגד לביצועה על ידי אחרים, אחרת עומדים על הדם. בעיקר בעניין, חלותו של "לא תעמוד" מוגבלת למדי. בבני בנים חלק א' סימן מ"ג את ג' צידדתי שהאיסור אינו אלא אם רואה את חברו, כלשון הברייתא "הרואה את חברו טובע בים...", אחרת, השומע שיש יהודי בסכנה בסוף העולם יהיה חייב מן התורה לנסוע לשם להצילו, וזה לא שמענו.

ועוד, דומה שאין איסור "לא תעמוד" מן התורה אלא בשעת הסכנה, שזוהי עמידה על הדם. ראיה לכך מערכין טז, ב ששאלו עד היכן תוכחה, רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ור' יוחנן אמר עד נזיפה, "ושלושתן מקרא אחד דרשו (שמואל – א' – כ) ויחר אף שאול ביהונתן" וגו'. והלא שאול ביקש להרוג את דוד, ואם היה על יהונתן איסור "לא תעמוד על דם רעך" איזו הוכחה יש משם למצוות תוכחה, הלא היה חייב למחות באביו משום "לא תעמוד". אלא צריכים לומר שלא חל איסור "לא תעמוד", כיוון שדוד לא היה בסכנה באותו מקום ובאותה שעה, ולכן למדו מיהונתן לעניין חיוב תוכחה.

גם כוחו של "לא תעמוד" אינו גדול כשלעצמו. לדוגמה, אין הוא המקור להתיר חילול שבת כדי להציל נפשות, וגם אינו יכול להיות כן, שהרי "לא תעמוד" הוא מצוות לא תעשה, והעובר עליה עובר באי־עשייה בלבד ("שב ואל תעשה") ואילו שבת היא גם לא תעשה וגם עשה מה עוד שיש בה כרת, והמחלל שבת עובר "בקום עשה". המקור לחלל שבת כדי להציל נפשות הוא מן הכתוב "וחי בהם", ממנו נלמד שהמצוות נדחות מעיקרן משום פיקוח נפש. בקריית ספר למבי"ט ביאר כן את כל פרק ב' של הלכות שבת של הרמב"ם, עיי"ש. וכיוון ששבת נדחית ומותר לחללה כדי להציל נפשות, בא החיוב של "לא תעמוד" והפך את הרשות לחובה. לפי זה, המצוה לבוא לעזרת עיר הנצורה בשבת מתבאר יפה כחיוב מדרבנן, שכן כאמור "לא תעמוד" מן התורה אינו חל כאשר רק שומעים שיש סכנה לאנשים מרוחקים. וכן משמע ברמב"ם שם שכתב "מצוה על כל ישראל" ולא פרט איזו מצוה. ואף על פי שאנו מחוייבים לקיים גם מצוה דרבנן, ההבדל בין דאורייתא לדרבנן ובין עבירה ב"קום עשה" לבין עבירה ב"שב ואל תעשה" מתבטא במידת החובה לקיים את המצוה על אף המחיר הכרוך בכך, וקרי בענייננו: האם חייל חייב לסרב פקודה גם אם כתוצאה מכך יישלח לכלא צבאי. זאת היא השאלה למעשה, ואליה יש להתייחס. יש לדון בחלק מן האמור ממה שכתב הרמב"ם הלכות רוצח פרק א' הלכה י"א. אבל בעניין שלנו, שלא ידוע האם ומתי ועל מי תבוא הסכנה, בוודאי אין כאן "לא תעמוד" מן התורה.

יש להוסיף לאמור נקודה נוספת: כמו בכל שאלה הלכתית אחרת, גם בשאלת סירוב פקודה דרוש דקדוק בנימוקים ההלכתיים ובפרטי המעשה, המשתנים ממקרה למקרה. כשם שאי אפשר להשיב על שאלה של חילול שבת בצה"ל מבלי לרדת לפרטיה – מהי בדיוק הפעולה שמדובר בה ומה הן הנסיבות – כך גם בסירוב פקודה. אינו דומה פינוי מתיישבים בידיים או הריסת בתיהם, לעזיבת בסיס. הראשון הוא ביטול מצוות יישוב הארץ בידיים (גם אם הוא איסור דרבנן), ואילו השני בהרבה מקרים הוא בגדר אי־עשייה, שהרי לא עזיבת הבסיס על ידי החייל היא העבירה (הוא עוזב אותו לפרקים לחופשות) אלא מה שלא יחזור אליו למחרת.

ובכן אינה דומה נטישת בסיס או מסירתו לידי משמר הגבול, למסירתו הישר לידי המשטרה הפלשתינאית עם או בלי טקס חילופין ההעברה, שכן הראשון הוא גרמא בלבד. חילוקים כאלה הם לחמם ומימם של פוסקי הלכה. למעשה, המשיב לחייל השואל האם עליו אישית להסתכן בסירוב פקודה חייב להיעזר בהם.

ועשית הטוב והישר

עם כל זה ואף על פי כן, אני מצדד בסירוב פקודה בנסיבות של היום. יש גבול למה שירא שמים יתיר לעצמו גם על פי ההלכה, וכבר דיבר הרמב"ן על נבל ברשות התורה. "ועשית הטוב והישר" גם הוא שיקול, ואם בא חייל לשאלני אני אומר לו שמבחינת הדין אינו חייב לסרב פקודה במחיר כניסה לכלא, אבל לפעמים ראוי ומשובח לעשות כן. חילוקי הדעות שלי עם הרב יואל בן נון ("בעקבות הפסק המצוקה", "הצופה" עש"ק פר' מסעי) ואחרים מתמקדים בצידוד שלהם ב"ראש קטן" והעברת האחריות לאחרים, בפתרון פורמלי לבעיה שהיא חמורה מכדי פתרון פורמלי. מי שבכנות מאמין שמדיניות הממשלה מביאה לסכנה קיומית, לא יזכה כשיבוא לפני בית דין של מעלה על ידי טענה שהוא פטור מלפעול.

הראיה שהרב בן נון הביא מיואב שביצע את הוראת דוד למנות את ישראל למרות היותה נגד ההלכה, היא סתירה לדבריו, כמו שציטט הוא עצמו מילקוט שמעוני בסוף שמואל־ב (פסיקתא רבתי יא, ג) שיואב עשה כל שביכולתו לסכל את רצון המלך ע"י שהלך תחילה למנות את אלו שקיווה שלא יסכימו להימנות, וכאשר זה לא עזר התמהמה הרבה בביצוע הספירה בתקוה שדוד יחזור בו. וכי זה היה ביצוע נאמן של פקודות? הכתוב מעיד "ויחזק דבר המלך על יואב ועל שרי החיל", והמדרש מבאר שיואב "יצא שלא בטובתו" כי דוד הכריח אותו. בוודאי לא היה יואב מחוייב להפר פקודה בגלוי ולהתחייב מיתה כמורד במלכות.

גם אין מקום, לדעתי, לקביעתו שאם נחזיק את הממשלה לכזו ש"גוזרת שמד" יהיה אסור לבצע את הוראותיה גם בגבול הצפון. כל ממשלות ישראל מאז תש"ח "גזרו שמד" על סקטור זה או אחר של הציבור, אם בחינוך ואם בקליטת עלייה, וכל שכן רבות ממלכויות הגויים שהיינו משועבדים להן לאורך הגלות עשו כן. נקבע בהלכה שאסור לשמוע להן לעבור על התורה, ובשעת השמד אפילו על "ערקתא דמסנא". לא נמצא, לעומת זה, שנתבטל משלטונות אלו "דינא דמלכותא דינא" בשאר עניינים שהיו בסמכותם.

טענה אחרת שאינה בתחום ההלכה, היא שסירוב פקודה יביא להתפוררות הצבא. לי נראה, שהחשש שחיילים יתחילו להפר פקודות כחופשיות הוא מעט מאד. גם היום הציות אינו לשמו בלבד: עונש המאסר של שלוש שנים למי שמסרב פקודה מהווה הרתעה. פקודות הדוחפות רבים אל סף סירוב פקודה על אף העונש הכרוך בכך, אפילו אם לבסוף הם אינם עוברים את הסף, הן מרשם להתפוררות הצבא לא פחות מהסירוב עצמו. ואכן אם תהיה אי־פעם מדיניות המעוררת אצל הציבור החילוני סערה נפשית בעוצמה ובממדים הדומים למה שפינוי יישובים מעורר אצלנו, או אז גם אותה מדיניות תיווכח כמפלגת ומסכנת את העם וצריך יהיה לבטלה.

ה"שולמית" הרדיואקטיבית

מאת יוסי אבנרי

ה"שולמית" שבה השבוע לכותרות נשאת על שברי משודרים ודסיסי אנטנות. במסע־צלב נלהב היא מחרפת נפשה מול תגים אימתניים המרצדים מעל גלי האתר ומאיימים לכלות את המוץ הישראלי הנאור. "שולמית", הצלבנית הקנאית אחות התוזית סמוכה ובטוחה כי בעזרת תקנה 5, סעיף משנה 2, סעיף קטן ג' תצליח ללכוד את מוליארדי האותיות הפרועות הנשאות ברוח. את כולן תלכוד עד האחרונה שבהן.

פעילותה "הרדיואקטיבית" של ה"שולמית" כבר הותירה שובל של בשורת הרסנית: סחרת גרעיני השנאה שהתפזרו לכל עבר, התחיד משקע נוסף על גבעת שנאת־אחים שהממשלה הציונית הנוכחית החולה בהקמתה ושוקדת על תפיחתה וטיפוחה.

ברם, דומה כי ה"שולמית" האמונה על מגור רקטות שנאה החטיאה הפעם את מטרתה. את הגל השביעי אי אפשר להשתיק, כי הגל הפלאי הזה אינו משדר באמצעות עורצי התקשורת הקונבנציונאליים. הגל הזה נישא לכל עבר על כנפי רוחם הלוהטת של המוני בית־ישראל. רוח זאת איתנה ועמידה בכל ערוץ ומכל ערוץ ממשלתי. רוח זאת מסוגלת להלוך כנגד רוחם של כל רוחות רעות מצויות ובלתי מצויות.

ערוץ שבע הפלאי מכה גלים שבתבים בעת שתיקתו. את פיו של הגל הזה לא ניתן לסתום כי דובריו מעולם לא דברו בפיהם.

הרשות הממלכתית לסתימת פיות האופוזיציה נכשלה בדיאגנוזה: הכמיה סברו שהדרי הגל השביעי הם בני התמותה רגילים, כבר הם המדברים בלשונם. טעות בידם: שדרים אלה תמצית להם היא הדיבורת חוזקת. דממת האלפים לא תאפיל על קריאת הלב.

הרשות הממלכתית לסתימת פיות האופוזיציה נכשלה בדיאגנוזה: חכמיה סברו שמאזיני הגל השביעי הם בני תמותה רגילים, כבר הם השומעים בכו אזניהם. לא! לא את אזניהם עושים הם כאפרכסת. את קפלי נשמתם הם פורשים כמניפה הקולטת כל רחש הבוקע מלב אוהבים. הערוץ השביעי איננו משדר מחוף אל חוף. הערוץ השביעי משדר מלב אל לב הוא סוד עוצמתו וקסמו.

מסתבר כי הגל העממי הזה, שבכל הרבדים בציבור הישראלי נמצאים רבים התופסים ביקנה, נשא על תדר שאינו בר־קליטה לכל דכפין. הגל הזה חסום בפני ערלי־לב אשר רגישותם האנושית לא הגיעה אל הסף הדרוש לקליטת תדר הלב.

ערלי הלב אשר קידמו מלחמה על גל הלב שוכחים כי מעולם לא קמה מבהלה שהצליחה מסוגלת לכלוא את הרוח. לעומת זאת, במהלך הדורות נשברו ונכערו רודנות־אנוש אשר בלשו שבירו ונתצו ממשלות.

רוח הגל השביעי כגהכת מול מבהלה בלטת המתיימרת לכלוא את הרוח בתקנות בנהלות, מול ממשלה נפסדת המתיימרת לאכוד את הנפש בעבותות החומר.

משדרי הערוץ השביעי סוברו כי תקנות, אולם רוחו הושלה ואותיותיו הפורחות באוויר נישאות ביתר שאת וביתר עוז אל לבות מאזיניו.

זוהי תמצית והותו היותו של הערוץ השביעי אשר יחכיז ומפעיליו על ימים ימימה אל לבבות יכוננוהו.

בס"ד | פתח תקוה

פניה נרגשת

מהורי הנערה נועה אסתר שוורץ בת 17 וחצי תחי'
וחברי "הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'"

אנו ההורים המודים לשלומה של נועה שבים ופונים אליכם משפטק הלב, להמשיך ולסייע לנו להעניק לנועה את הטיפול הרפואי והאבחוני הקפדני, הדרוש על מנת לשמור על חייה, לאחר שבמשך 5 וחצי שנים היא מתמודדת בגבורה עם תוצאות מחלת הסרטן הקשה שפגעה בה בגיל 12, תחילה ברגל ימין ואח"כ גרורות סרטניות בשתי ריאותיה.

ללא עזרתכם האצילית לא ניתן היה לעמוד בכל התלאות הקשיים שעמדו בדרכנו במסע המופלא וההרואי להצלת החיים של נערה מיוחדת זו, אשר הייתה מבטה מול המחלה הנוראה, באמונה ללא סייג בהקב"ה, באומץ לב נדיר, ותוך היותה דוגמא אישית ומופת למשפחתה, חברותיה, ולחולים אחרים ששואבים ממנה כח ועידוד.

נועה עברה סאת סבל ויסורים שלא יתואר, כולל 9 ניתוחים וטיפול כימותראפי קשה וארוך מאד והיא זקוקה כל 3 חודשים למעקב רפואי בלונדון בבית החולים "Brompton" למחלות ריאה, שם נותחה פעמיים בריאותיה ושם מצוי המיכשור האבחוני היחידי המתקדם, המשוכלל והיקר ביותר, הקיים היום בעולם, מסוג "Imatron" והנמצא במספר מועט של מרכזים רפואיים חשובים באירופה וארה"ב.

יצויין, כי נועה לא יכולה להיבדק במכשיר ה־MRI עקב שתל מתכתי בן 25 ס"מ המצוי ברגלה הימנית בה החל הגידול הסרטני הראשוני. במכשירי אבחון מסוג CT הקיימים בארץ, לא ניתן במקרה מורכב זה לבצע את האבחונים הדרושים והיו תקלות שכמעט הסתיימו באסון. על דעת רופאיה בארץ ובחו"ל סוכם, כי אסור בנושא זה לקחת סיכון נוסף שעלול להיות חריה קריטי ויש להקפיד על ביצוע המעקבים כל 3-6 חודשים בלונדון.

בחודשים האחרונים סבלה נועה מהתנשק רעה מאד, מדידה מתמשכת בתמונת הדם, סחרחורות קשות, עייפות וחולשה קשה מתמשכת שפגעה בכושר תיפקודה היום־יומי.

לאחר התייעצות בין רופאיה בארץ ורופאיה בלונדון עברה נועה סידרה מקיפה ומתישה של בדיקות מקף הובהר, כי ככל הנראה יש לנועה נזק מסויים בלב עקב הטיפולים הכימותראפיים שעברה ותוך שימוש בחומרים כימותראפיים קשים הידועים כגורמי סרטן אך גורמי נזקים אחרים בלתי ניתנים למניעה.

המצב של נועה כו היא מתפקדת עם חצי ריאה ימין ו־3/4 מריאה שמאל, הוא מצב של סיכון גבוה לריאות במקרה של כשל בתפקוד הלב ולפיכך אסור להזניח את הדבר ואנו פועלים עם מיטב הרופאים בארץ ביעוץ צמוד עם רופאיה בחו"ל לפתרון הבעיה.

מאחר ובמהלך 5 השנים נגרמו לנועה העדרויות רבות מהלימודים עקב בעיותיה הרפואיות אנו מנסים למנוע פגיעה למהלכן התקין של בחינות הבגרות, תעייה מיד עם סיום בחינות הבגרות של נועה בעוד 3 שבועות אנו יוצאים ללונדון לבדיקות ריאות חשובות במיוחד במכשיר ה־"Imatron" ואצל מנתח הריאות והאונקולוגים המשגיחים עליה בלונדון. כמו כן נטפל בבאבי הדרך בגלל הסטנוזה, הגורמים כתוצאה מהיכוך המתכת בגפת הברך שהיא רקמה סחוסית ונטפל בבעיית הרעשים החזקים באוזניים שגם הם מנזקי הכימותראפיה ואשר הורישו לאחרונה. מלונדון נמשיך בניה לגרמניה/שוויצריה, להמשך שיקום הנשימה בקליניקה אצל פרופ' הרלד מור מומחה בעל שם עולמי בשיקום נשימה. כושר נשימתה כיום הוא כ־65% מנערה בגילה, והדבר מקשה על תיפקודה ומרגש גם הוא לעייפות ממנה היא סובלת.

בעייה אנו מקווים לשוב ארצה לקראת שהחל תשרי הבעליס, ונועה תתחיל בעייה בשרות הלאומי כמדריכה באולפנת בני עקיבא לבנות בעפולה. על מנת להשיג זאת בעייה, אנו זקוקים להמשך עזרתכם החשובה.

אנא סייעו לנו להעניק לנועה בריאות אושר ושמחת חיים.

סיוע דחוף ניתן להעביר ל"קרן להצלת נועה אסתר שוורץ תחי'", רח' הרב אונטרמן 8, פתח תקווה מיקוד 49270, או ישירות לחשבון הבנק של "הקרן להצלת נועה אסתר שוורץ תחי'", בנק המזרחי (20) סניף מס' 052, כיכר העצמאות 12 נתניה מיקוד: 42271, חשבון מס' 531570

ואי"ה נשיב לכם בשמחות ובבריאות כגמולכם הטוב.

בהוקרה רבה ובברכה נאמנה,

חברי הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שוורץ | ההורים חיה ומשה שוורץ והמשפחה

"יחזקו ידיים רפות וברכיים כושלות אמצו" (ישעיה ל"ה, ג')
וכל המסייעין יתברכו בכל מילי דמיטב.

אנו החתומים מטה המכירים אישית את המשפחה ואת פרטי המקרה מצטרפים לפנייה זו וממליצים בחום להגיש לה כל סיוע נדרש להצלת נפש

אנו מוקירים מכבד את זכרו הקדוש של הרה"ג ר' שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, שהיה מיוזמי המראשי הוועד הציבורי למען הצלתה של נועה אסתר תחי'.

אתמול בבורסה

עליות

מאת מנשה זמט

ירידת 200 הנקודות – האם בעיקר מדד יעבור מדד המעריף? רף פסיכולוגי זה נשבר, לפי שעה, פתחות, שכן בסיומו של המסחר אתמול, עלה מדד המעריף בי 0.19% לרמה של 198.12 נקודות. מדד מניות המשתנים עלה בי 0.27% לרמה של 197.84 נקודות. המחזור – זה פיצם ל־121 מיליון שקל, מהם מבוזר.

אף שרף 200 הנקודות הוא פסיכולוגי גרידא, הרי שהסוחרים סבורים, שאם הבורסה תחצה קו זה, טובים הסיכויים לעליות. אם יימשך הקושי לחצות קו זה, הירידות יכולות להתחדש ולהתגבר.

בעקבות עליה של 4% שלשום במניית טבע מולייסטרים, היא ריכזה אתמול ביקושים ערים ועלתה בכ־3%. עוד בלטו עליה של 3.5% במניית הפטרוכימיים עליה 6.5% בהכשרת הישוב בעקבות שמועות על דוחות חיוביים צפויים ובכלל תעשיות אלקטרוניקה שירדה בכ־3% בעקבות התוצאות המאכזבות של סאייטקס.

צווי גירוש ל־10 סינים

משרד הפנים הוציא 10 צווי גירוש לעובדים זרים מסין שנמצאו עובדים ללא אישור באיזור התעשייה באשדוד, במפעל חברות "ימגבילקי".

העובדים הגיעו לארץ במטרה לעבוד בעבודות בניין. הם התחייבו לעבוד אצל חברות הבניין א. דורי ואצל הקבלן שמואלי.

לאחר תקופה קצרה ברחו שישה מהעובדים הסינים מהמעסיקים בחברת א. דורי ועברו לעבוד ללא אישור במפעל לחביות. ארבעת הסינים הנוספים הגיעו למפעל בהשאלה מהקבלן שמואלי.

העובדים הזרים אותרו ע"י חוליית הפיקוח של שירות התעסוקה וגורשו מהארץ על חשבון המעסיקים.

חוסל קאזינו בשיכון בבלי בתל־אביב

בלשי מחלק המסר ביחידה המרכזית של משטרת תל־אביב פשטו ביום ד' בשעות הערב על מרתף המיועד לא חוקי שפעל בדירה ברחוב בבלי 7 בשיכון בבלי בצפון תל־אביב.

5 מהמרים ששהו במקום, עוכבו לחקירה ושוחררו אחרי שנפתחו נגדם תיקים פליליים.

הבלשים תפסו בדירה ציוד שכלל ערכות רולטה וקלפים, אסימונים למשחק וכן 2000 שקלים במזומן.

אלוני ממליצה להקים צוות להסדר מופעי חוץ

שרת התקשורת המדע והאמנויות, שולמית אלוני, הממליצה לממשלה להקים צוות בין משרדי שיגיש לממשלה המלצה להסדר מקיף של מכלול הנושאים הנוגעים למופעי חוץ רבי משתתפים.

הצוות שיוקם יכלול נציגים ממשרדי המשטרה, הפנים, הבריאות והאמנויות והוא יתבקש להתייחס, בין השאר, לעיגון החובה למינוי קצין ביטחון לכל מופע ופירוט אחריותו, ניסוח הצעה לתקנות רישוי למופעים שישלימו את החקיקה הקיימת, בחינת האפשרות לחייב מפיקים וחברות הפקה ברישיון והסדרת פעילות ההפקה בארץ בחקיקה, הסדרת ענף האבטחה הפרטית ובחינת האפשרות לכלול קריטריונים לגביו בתוך החוקים הפרטיים.

ניטור חולי לב בשלט רחוק

חברת "יקיר גרדי" סיימה לאחרונה פיתוח של אלקטרודה זעירה אלחוטית המאפשרת לחולה הלב לנוע בחופשיות בביתו או בבית החולים ובכל זאת להיות במעקב רצוף במשך כל שעות היממה.

יעקב גבע, מנכ"ל "יקיר גרדי" מסביר, כי האלקטרודה משדרת בתדר רדיו לקופסא "חכמה" המחוברת למכשיר הטלפון שמעביר באמצעות מודם את הפעילות החשמלית של הלב בתוך כ־20 שניות ל"נטלי" או למרכז רפואי.

לדבריו, המערכת המוקד יכולה לקלוט בו זמנית כפולות של שמונה חולים ובמידה והמידע מצביע על מצב מצוקה הדורש טיפול, מוזנקת מיידית ניידת טיפול נמרץ אל בית החולה, זאת במשך כל שעות היממה גם כאשר החולה ישן במיטתו ואינו מודע לאירוע שעובר עליו ושעלול להיות קטלני.

600 שקלים נשדדו מבעל מאפיה ביפו

שוד מזוין בוצע ביום ה' ב־5.30 בבוקר במאפיה ברחוב זכרון קדושים 15 ביפו.

2 חשודים שהסוו את פניהם ואחד מהם אחז אקדח, שדדו 600 שקלים, 400 שקלים הוציאו מקופת המאפיה ועוד 200 שקלים מכיסו של בעל המקום, ישראל דוד, בן 49, מבת־ים.

החשודים נמלטו ברגל. השדוד לא נפגע.

שערי המניות ביום 10.8.95

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
ציקלון 5	*4171	50	+282	+7.3	+100
* ביצוע חלקי 50.0%					
קנבשטיין	6262	2594	+31	+.5	+4969
תאת 1	*609	2300	-11	-1.8	-1592
* ביצוע חלקי 96.2%					
תאת 5	339	131300	-4	-1.2	-84776
תראה	1417	5800			
תדירען	645	33621	+19	+3.0	+36838
אי פי	976	159490	+2	+.2	+26415
תעש.אקטשן	451	76396	+2	+.4	+60547
אורים מלום	219	56732	+2	+.9	+67685
מתאיקה 1	587	13272	+9	+1.6	+12198
מתאיקה 5	544	13065	+7	+1.3	+18135
נגב קרמיקה	*438	21848			
רשנים 1	890	640	+30	+3.5	+1240
רשנים 5	*881	500			
מטלול 1	1298	3776			
ליפסקי 1 שח	2833	3508			
מקסימה 1	1440	1287	-11	-.8	-636
מקסימה 5	1389	200	+126	+10.0	+3190
סנו 1	*1465	2206			
סנו 5	1378	2400			
פריקלס	2157	102009	+53	+2.5	+437
קים	6714		-280	-4.0	-1958
קליין	557	50716	+20	+3.7	+50625
תיא	1044	6375			
מקסטול־כתר	607	3951			
רפתן	1804	1776	-5	-.3	-268
פולס 05	470	244	+9	+2.0	+1728
קרגל	1160	28042	-3	-.3	-21676
תעל	*31478	84	+1499	+5.0	+326
* ביצוע חלקי 66.1%					
אבזין 1	*104	6000			
גולן	808	8153			
תמישה יד	*396	1018			
פו הן	477	5548	+1	+.2	+12623

חברות להשקעה ולאחזקות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
אנויק	5438	126	-69	-1.3	-1964
אלבר	4406	1322			
אפריקה 0.1	363757	95	+2708	+.8	+63
גולת	*6272	25	+424	+7.3	+675
* ביצוע חלקי 50.0%					
דנבאר 1	2664	1567	+13	+.5	+860
דנבאר 5	2664	3600	-54	-2.0	-6490
זולפסן 01	73556	30	+728	+1.0	+50
אמפא	98700	46	-5199	-5.0	-52
צבי אקשטין 1	1325	3991			
צבי אקשטין 5	1175	6427			
חירון 1	9670	1	-24	-.2	-51
חירון 5	9010				
יצוא	1405	11266	-25	-1.7	-12161
יישום	*85	20978	-2	-2.8	-152101
* ביצוע חלקי 79.8%					
כלל ישר 50	7189	74	-36	-.5	-74
מגור 01	2114	308	-16	-.8	-228
מגור 05	1955	786			
מגד השקעות	1995	350	-10	-.5	-470
סחנות המכז	998	6717	+10	+1.0	+6649
סו השקעות	7500	2586	+19	+.3	+1098
פמה 01	1016	3276			
כור 1.0	25230	28529	+188	+.8	+7971

חברות חיפושי נפט וגז

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
מגן 1	1907	3268			

מקבילה - חברות וסוכנויות ביטוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
הסנה	*** הפסקת מסחר ***				
י.ת.כל	*1093	3167	+11	+1.0	+2301
* ביצוע חלקי 93.6%					
קופל	209	5772	+9	+4.8	+20239
אלייסק	332	5103	+11	+3.4	+13772
אלייסק	332	5103	+11	+3.4	+13772
רסה	1003	472			
כלל מחשבים	9184	784	-23	-.2	-815
משוב	522	43225	-1	-.2	-17819
ניקוב 1	783	3027			

מקבילה — נדל"ן בינוי ופתוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
בריקר נת	1844	535			
דנבאר משא'	4737	2000			
מליבו 1	886	2721	+30	+3.5	+2808
מליבו 5	831	10661	-11	-1.3	-46093
לוינשטין 1	807	1	+8	+1.0	+11999
עדר	4717	750	+104	+2.3	+1351
אשאס	1580	10371	-16	-1.0	-9802
שמן	15312	707	-352	-2.2	-1051
ספר	108	9700	+2	+1.9	+10884
פוליגון	*620	3307	+45	+7.8	+9822
* ביצוע חלקי 78.6%					
משאבות פלע	90	857247	-8	-8.2	-712315
מ.ל.ם	1519		+22	+1.5	+258
גל תעש' 1	*** הפסקת מסחר ***				
תמבן	1740	571	-9	-.5	-596
מרג' פתות	91	29657			
בנין	56216	110	+3678	+7.0	+313

משתנים

מניה	שער	שינוי בנק'	שינוי ב%	מחזור בשווי
הבינלאומי	37709	-381	-1.0	37900
פ.י.בי	46107			
בזק	789			
כלל סחר	659			
שופרסל	6106	+105	+1.7	1061589
דלק	9162	+91	+1.0	421712
אמרים	3677	-18	-.5	18475
נכסים ובנין	20800	+507	+2.5	2210464
הכשרת ישוב	955	+58	+6.5	1541460
חב' כלכלית	1059			
מבני תעשיה	429			
קדד הם 5	2128			
פולגת ב	243			
אורדן	439			
כלל אלקטרו	33269	-1029	-3.0	1349882
אלביט	21671	-164	-.7	4848535
אלרון	10139	+50	+.5	418725
אבן	5156	+76	+1.5	1285032
טבע	120894	+3805	+3.2	4158080
ים המלח	849	-9	-1.0	220220
פטרוכימיים	1748	+59	+3.5	1633740
תא"ס 1	1188	+35	+3.0	968355
מפעלי נייר	18072	+267	+1.5	866835
כלל תעשיות	1802	-9	-.5	233040
אידיבי פת'	5272	-94	-1.7	294504
אפריקה 1	338839	+3355	+1.0	793788
תל־ישראל 1	23917			
תל־ישראל 5	22514	-401	-1.7	
פועלים השק	8918			
דיסק השק'	17897	-553	-3.0	1032813
כלל ישר"ס 10	7421	-75	-1.0	58920
פריון	9548			
פו נפט	513	-23	-4.2	12725
יואל	109		-.2	33000
נפטא	502			

בנקים למשכנתאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
ארפים	344439	6			
כרמל	621	4400	+46	+8.0	+5837
פיתוח ומשכ	19010	433			
משכן	30771	1980	-155	-.5	-1222
עצמאות	*** הפסקת מסחר ***				
בינ"ל למשכ	*** הפסקת מסחר ***				
טפחות מב ש	162813	4	+5125	+3.3	+158

מוסדות מימון ענפיים

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
שלמן	10072	8995	+457	+4.8	
מנהר השק'	6890	1101	-78	-1.0	-964
מת קבלן 5	1504 תב	875	+85	+6.0	+1380
ליסינג	40499	76	-721	-1.7	-226

חברות וסוכנויות ביטוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
איילון כשה	475	200	-15	-3.1	-953
הדר 1	772	11698	+10	+1.3	+24560
הדר 5	720	8384	+21	+3.0	+32897
הפניקס 01	2476	5122	-31	-1.2	-6796
הפניקס 05	2379	412			
המשמרהאל1	1518	8049	-15	-1.0	-17373
המשמרהאל5	1376	8500	-7	-.5	-13500
מנורה 1	958	2	-9	-1.0	-4286
מנורה 5	950		-10	-1.0	-15504
סהר ביטוח	674 מ		-75	-10.0	-2000
סקוריטס	1880	279	+46	+2.5	+762
צור שמיר	91	86280		-.5	-99409
ציון 5	10880	24			

מסחר ושרותים

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
יעד	634	10969	+24	+3.9	+103822
מאיר עזרא	1346	8489	-7	-.5	-2951
קריסטל	*1472	5576	-11	-.7	-3744
* ביצוע חלקי 99.2%					
אסותא	996	2270	+38	+4.0	+23593
תל. מימון	2845	609			
ממן	830	29390			
גני הדר	237	8353			
מלונות דן	1792	2679			
חוף אלמוג	1650	1355	+48	+3.0	+1645
ים סוף	549	2768			
די.סי.אל	771	6740	+11	+1.4	+28745
יעבא	1687	1012	+80	+5.0	+3252
מלל	252	7500			
תים	2136	4017	+102	+5.0	+3734

נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
אלרוב	1728	16957			
אזורים	257	34720	-1	-.4	-3991
אילדן	1388	5550	-14	-1.0	-1795
בית הזהב	284	2800			
ברנוביץ 1	755	2943	+6	+.8	+2690
ודעד 01	181	22834	+5	+3.1	+27421
גב ים אגוח	181	19370	+4	+2.3	+128487
יעסור 1	146 תב	19349	+13	+10.2	+174697
ירדן	559	18	-11	-1.9	-3997
ישפרו	3006	2713			
ישראלום	*2060	120	+40	+2.0	+143
* ביצוע חלקי 84.7%					
ישרס 0.01	5352	228	+105	+2.0	+173
ישרס 0.05	5048	40	-103	-2.0	-40
כתן פיתוח	527	8127	+3	+.6	+6988
לוקון 1	2813	1186	-28	-1.0	-1982
מתם	2152	200	+98	+4.8	+173
מאגרי בניה	2906	3574	+14	+.5	+3795
מישכאל	138	33			
מנרב	11227	370	+220	+2.0	+683
ליפשיץ 5	157	6922			
נאות אביב	1465	1699			
נכסי אורים	601	15980	+7	+1.2	+45334
אזום טופר	13854	342	-615	-4.3	-652
קרדן 1	*** לא נסחר ***				
קרדן 5	*** הפסקת מסחר ***				
קמור	*336	9204	+4	+1.2	+3296
* ביצוע חלקי 85.2%					
רוגובין 1	*1383	352			
רוגובין 5	1287	250			
שיאפטים	1166	3852			

חקלאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
מהדרין	7664	2264			
נכסי הדרים	*** הפסקת מסחר ***				
פרי אור	5721	200	-117	-2.0	-200

חברות תעשיה

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ביקוש
דובק ש	14023	274	-178	-1.3	-306
דובק מ	15036 תב	64	-791	-5.0	-1407
זגלבל 1	*234	43188	-5	-2.1	-23454
* ביצוע חלקי 81.9%					
טמפו	1424	24484			
טמפוסט	*5622	410	+280	+5.2	+1569
* ביצוע חלקי 76.9%					
עלית 5	1252	26289	-26	-2.0	-73043
קדד הם 1	2134	7000	+42	+2.0	+16500
שלמה אנגל	8262	350	+82	+1.0	+620
אדגר	148	114067		-.3	-39590
אופיס	714	10614			
ארגמן	373	398	+11	+3.0	+8001
דלתא גליל	1568		-32	-2.0	-190
ויטלגו 1	450	1000	+9	+2.0	+999
וורדינון	16795	48	-345	-2.0	-170
זיקית 1	3593	1			
זיקית 5	3537	300	+103	+3.0	+902
לודזיה 1	1347	283	-137	-9.2	-283
לודזיה 4	1129	3347			
פולגת א	222	72224			
פורמד	1558	1000			
טכנית גבור	*347	2100			
רוגוזין	2571	11119	+25	+1.0	+8672
אורדן	439	124394			
אלומית	11069				
כבלים	1078	22660	-43	-2.2	-38096
התכוף 1	*400	1498			
התכוף 5	*170	26301	-9	-5.0	-24431
* ביצוע חלקי 98.9%					
זיקה 1	1898	250	+90	+5.0	+10850
זיקה 5	1675	3271	+17	+1.0	+4729
כבלי ציון	447	20047	-5	-1.1	-48683
נחושתן 1	983	3315			
נחושתן 5	*766	10423			
פקר פלדה	16010	4002	+159	+1.0	+844
קליל 1	2431	10681	-31	-1.3	-24911
קליל 5	2293	1644			
רבבריה	1059	57000	-86	-7.5	-4684
אלקו	11214	6695	+138	+1.2	+7267
ארית	267	65676	-3	-1.1	-48599
חלקו	213	3280	-2	-.9	-4057
מטקורון 1	*361	4810	-6	-1.6	-8785
* ביצוע חלקי 96.2%					
פניכטנג 1	9243	218	-93	-1.0	-138
פניכטנג 5	7032	4553	+121	+1.8	+5654
ציקלון 1	5982	90	+59	+1.0	+173

هكذا عن الأصل

המגעים בין ההסתדרות לאיגודים המקצועיים הפלשתינים יחודשו ביום א'

מאת סופרנו בתל־אביב

המגעים בין ההסתדרות לאיגודים המקצועיים הפלשתינים יחודשו ביום א' והצדדים ייפגשו בבית ההסתדרות בת"א.

הפגישה שנועדה להתקיים השבוע נדחתה לבקשת הפלשתינים, בשל קיומו של חג "מולד אל־נביא" (הולדת הנביא).

בדיוני ועדת הקישור העליונה ישתתפו מצד ההסתדרות: ח"כ עמיר פרץ – יו"ר האגף לאיגוד מקצועי והד"ר זיק גדיה – יו"ר המחלקה הערבית בהסתדרות ומהצד הפלשתיני: שאקר סעד וראסם אל־ביארי.

בפגישה ידונו הצדדים בדרכים לשיתוף פעולה ויישום ההסכם, כמו כן ידונו בהערות שיוקמו בעתיד, בהתאם להסכם שנחתם בין הצדדים ב־11.12.94.

צויין כי ישיבת הוועדה נדחתה מספר פעמים בשל בקשת הפלשתינים לאפשר להם להגיע להבנה פנימית בין הנציגות מהטריה לבין הנציגות מעזה. ההסתדרות נענתה לבקשתם.

טרקטור פגע בכבל ראשי של בזק בחדרה

טרקטור שביצע עבודות חציבה מסבבי האש בחדרה לכיוון פרדס־חנה, פגע בכבל ראשי של חברת בזק וגרם לניתוקם של טלפונים רבים באזור חדרה והאזור זכרון־יעקב.

הטרקטוריסט, שביצע את העבודות, נעצר לחקירה. המשטרה מנסה לאתר את הקבלן האחראי על העבודות.

הטרקטור שביצע את עבודות העפר במקום, פגע גם בצינור מים ראשי וכתוצאה מכך נגרמו קשיים באספקת מים באזור חדרה.

כתוצאה מהפגיעה, נותקו קווי החירום של המשטרה בתחנת חדרה ומשטרת חיפה פרסמה טלפונים חילופיים.

שמחה בבית משפחת ארד – אחיו הצעיר בא בברית הנישואין

מאת מולי פיקרש, כתב עתיים

במקום מרגש, מהול שמחה, עצב ותקווה, נישא ביום ג' בערב אחיו הצעיר של הנווט השבוי רון ארד, דודו בן ה־27, עם בחירת ליבו מירב.

בחתונה, שנערכה בבית ההארחה של קיבוץ געש, השתתפו בני המשפחה, בהם גם רעייתו של רון תמי ובתה שהיתה שושבינה לכלה, חברים וידידים רבים בהם חבריו של רון המלווים את המשפחה לאורך השנים.

במעמד החופה, אותה ערך סגן הרב הראשי לצה"ל אלים הרב מאיר דינגרבין, הוא נשא דברי ברכה ופנה נרגשות לאמו של רון, קודם שבירת הכוס על ידי החתן: "כולנו מתפללים שיתקיים בך ובמשפחתך הפסוק, שמחנו כימות עיניתנו, שנות ראינו רעה". הרב דינגרבין הוסיף: "שנות רעה ראית מספיק והגיע הזמן שתזכי לראות רק שמחות".

נעצר נהג שנמלט ממקום תאונה ואיים בסכין על שוטרים

תושב תל־אביב בן 29 נעצר לפנות בוקר בדירתו, זמן קצר לאחר שניסה באיומי סכין לפגוע בשוטרים שבאו לחקור אותו על גרימת תאונת דרכים, בהיותו – לפי החשד – בגילופין.

על השתלשלות האירועים מוסר כתב עתיים את הפרטים הבאים: נהג רכב פרטי התנגש ביום ו' אור חצות בגדר הפרדה בצומת עלית ברמת־גן. הוא פונה באמבולנס מד"א לבית החולים איכילוב לקבלת טיפול רפואי, אחרי שנפצע קל בהולך התאונה.

כאשר הגיע האמבולנס לבית החולים, נימלט הנהג מהאלונקה בעת שהועבר לחדר המיון. בוחני תנועה של משטרת מחוז תל־אביב שהגיעו למקום התאונה, בדקו את הרכב והתברר להם, כי בעל המכונית מתגורר בדירה במרכז תל־אביב. הם הגיעו אל הדירה ברחוב פינסקר בתל־אביב. צעירה המתגוררת עם בעל הרכב פתחה את הדלת ואמרה לשני השוטרים, כי חברה אינו נמצא בדירה. התנהגות הצעירה עוררה חשד השוטרים והחליטו לערוך חיפוש בדירה. כאשר הגיעו למטבח, מצאו את בעל הרכב שאחז בידו סכין ואיים לפגוע בשוטרים.

ב"ה
אוניברסיטת בר־אילן

האוניברסיטה מודיעה

משרדי האוניברסיטה יהיו סגורים לרגל חופשה מרוכזת
החל מיום י"ז באב תשנ"ה ועד כ"ח באב תשנ"ה
[13.8.95-24.8.95]

ההנהלה

ב"ה

ההסתדרות הפועל־המזרחי בישראל אגף לאיגוד מקצועי | ארגון מוסדות חינוך דתיים

לוועדי העובדים במוסדות חינוך דתיים

הנכם מוזמנים בזה לאסיפת ועדי עובדים במוסדות חינוך דתיים, אשר תתקיים אי"ה ביום רביעי כ"ז מנחם־אב תשנ"ה (16.8.95) בשעה 11.00 לפנה"צ בבית התנועה אבן גבירול 166 תל־אביב, באולם הישיבות קומה ד'.

בהשתתפות:
הרב אליעזר אבטבי – מזכ"ל הפועל־המזרחי
הרב משה פשיטודסקי – יו"ר ארגון המוסדות
הרב שלום מלכה – ראש האגף לאיגוד מקצועי
הרב נח ולדומירסקי – מנכ"ל "מילעד"

סדר היום:
1) זכויות פנסיה וקרן השתלמות.
2) דמי חבר – דמי טיפול מקצועי ארגוני.
3) גמלאות של העובדים.
4) שונות.

מפאת חשיבות הנושאים העומדים על הפרק, נבקשכם להשתתף באסיפה ולדייק.

בברכה,
שלום מלכה, יו"ר האגף

לוח הצפה
התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי

★ דירה למכירה בגבעת שמואל 3 ח' משופצת 2 כיווני אוויר טלפון 03-5321204

ירושלים

● למכירה/להשכרה בקרית ארבע דירת 4 חדרים מסודרת מיידי 02-9963599.

★ למכירה ברמות ג', 3, קומה ב', מחסן + ש"כ + מ"ס נוף מרהיב, מרווחת 02-864416

דרושים

● דרוש/ה מבח/ת השגחת בעל/ת נסיון למשרה מלאה באיזור ב"ב פ"ת להתקשר מיום א' – 03-9245325

שידוכים

● אלמנה דתית אינטליגנטית, נאה, מעוניינת בגבר מעל גיל 70 טלפון 03-5460998

שונות

● למכירה ספר תורה אשכנזי ... ומהודר 57,200 03-6313927.

בית הארחה "בר גיורא"

בר גיורא (פה) וגירלץ

ארוחות קבוצות דתיות באווירה דתית-כפרית

ארועים, שבתות חתן, ברי מצוה

והכל באווירה נעימה ומחירים נוחים

רשימת ממליצים גדולה וארוכה...

לפרטים פקס: 02-333178 טל: 02-332452

בס"ד

חופשה כהלכה לכל המשפחה

מלון רנסנס
ירושלים

מבצעי קיץ
מחירים נמוכים במיוחד
(החל מהלילה הראשון)
לתאריכים 28.7 עד 6.8
לילה רביעי חינם
בתוקף מ־7.8 עד 2.9
ילד בחדר הורים - חינם
לילדים נוספים
הנחות משמעותיות
המבצעים על לינה וארוחת בוקר
תפריט מוזל לילדים

הקיץ אתם מוזמנים לצאת מהשיגרה לשנות כיוון ולהנות מחופשה באוירה יוקרתית במלון רנסנס ירושלים

- פעילויות מגוונות לילדים ולמבוגרים
- בריכות שחייה מרהיבות ומועדון בריאות משוכלל
- ערבי עמים סביב הבריכה ועוד...

גלאט כשר מהדרין מן המהדרין

- מבחר מסעדות מגוון ואיכותי
- בית כנסת במקום
- שעון שבת ומעלית שבת
- בריכה עם שעות רחצה נפרדות בערבים
- הסעה חינם לכותל בשעות קבועות

עד 6 תשלומים בכרטיסי אשראי ללא ריבית והצמדה

JERUSALEM RENAISSANCE HOTEL

להזמנות: מלון רנסנס
ולפסון 6 ירושלים טל. 02-6528111

אל העם היהודי בארץ־ישראל!

עם ישראל במדינתו תלוי מעל תהום – המצב שאליו הובא על ידי ממשלת רבין, המצטיינת בפעילות לשינוי מהותה של המדינה היהודית.

צו השעה!

יש לגזור מחדש את המפה הפוליטית של מדינת ישראל במטרה להחזיר את המדינה לדרכה המקורית – דרכה של המדינה היהודית הציונית!

למטרה הזאת יש להקים תנועה (מפלגה) ציונית מקורית עם יעדיה הציוניים הנצחיים – התנועה (המפלגה) הזאת תאחד את כל היהודים הציוניים, אשר אין להם ספק שארץ־ישראל שייכת לעם ישראל משחר ההיסטוריה האנושית; שאהבת ישראל – הציונות – אין היא גזענות, אלא להפך – שינאת ישראל – היא־היא הגזענות; ואת התורה והמסורת היהודית יש לקבלן ולשמור ולא לבזות ולמחוק!

יש להקים ועד ציבורי להגשמת הרעיון הזה ואני קוראת לאנשי רוח הציונים האמיתיים להתנדב לועד הציבורי להקמת התנועה הציונית המקורית, ומזמינה חברי הכנסת רפאל איתן, זבולון המר, רחבעם זאבי, אביגדור קהלני, אריאל שרון, והרשימה פתוחה לחברי הכנסת הנוספים ולאנשי ציבור להתגייס ולעמוד בראש של הוועד הציבורי הזה!

התנועה הציונית המקורית תיצג את זכותו ורצונו של עם ישראל לחיות בשלום שלא כולל רצח יהודים בארץ־ישראל, ועל זכותו להגנה עצמית נגד באים להשמדתו. היא תהיה לנקודת אחיזה לאמונתו של העם על צידקתו בישיבה בא"י, ותוכל לנצל את חוקי הדמוקרטיה גם לטובת הרעיון הציוני, מה שלא נעשה עד עכשיו.

אני מתנדבת לפעילות הוועד הציבורי בצעדיו הראשונים להקמת התנועה הזו.

ז' באב תשנ"ה
3.8.95

גולדה ילין

מעוז – תנועה ציונית רעיונית
רח' מלצ'ט, 4א, תל־אביב, טל. 03-291-883

ביום שלישי, י"ב באב תשנ"ה – 8 באוגסט 1995 בשעה 19 תתקיים במשרדנו פגישה ראשונה של מתנדבים לועד הציבורי, המעוניינים מוזמנים.
(הכתובת: מלצ'ט, 4א, תל־אביב)

יהודי!

אם אתה מסכים ומוכן להצטרף לתומכים למעשה ברעיון הזה – חתום על התלוש למטה המצורף ושלח לפי כתובתנו –

שם המשפחה והשם: | הכתובת: | טלפון: | חתימה:
1. ....
2. ....
3. ....

ביישוב נוף איילון
דירה מפוארת להשכרה
כניסה מיידית
לפרטים 02-666696

ב"ה
עבור חברתי
דתית־לאומית, אקדמאית, נאה, תמירה, 26/1.76, מעוניינת ואיכותית
רק אם אתה דתי־לאומי, אקדמאי, גבוה, משמש אירופאי, איכותי ומעניין עד 30.
שלח פרטים לת.ד. 52612 תל־אביב

israel

ישראל אומרת שלום לתייר
התשנ"ה - שנת תיירות השלום

לרגל בוא הקיץ שמביא עימו ימי חופשה ומנוחה, משרד התיירות מפרסם כאן רשימת אתרי נופש, רחצה ולינה המעוניינים לארח את הציבור הדתי.

לינה בכפרית בקבוצים ומושבים דתיים בשרות רבנות ראשית
1. קיבוץ שלוחות – (06) 582200
2. קיבוץ מעלה גלבוע – (06) 539500
3. שדמות מחולה – (06) 582776
4. קיבוץ בית רימון – (06) 509625
5. קיבוץ עין צורים – (08) 588318
6. גוש קטיף – (07) 847256
7. קיבוץ עלומים – (07) 949711
8. מושב אלוני הבשן – (06) 960009
9. מדרשת הגולן – (06) 763305
10. מושב קשת – (06) 962748
11. קיבוץ חפץ חיים – (08) 593888
12. נופש בצפת – (06) 921593
13. מירון – (06) 989626

מרכז קנדה - מטולה (06) 950371 רחצה, החלקה על קרח, מגלשות מים
בשעות הבוקר: 07:00–10:00
בשעות הערב המאוחרות: 22:00–24:00
לקבוצות בלבד (או של נשים או של גברים) ובתאום טלפוני מראש!
ניתן ללון במקום עם שקי שינה בתוספת תשלום סימלי

חמי יואב - (07)722184 רחצה ועיסוי מימי
לנשים בלבד, בימי ב', בין השעות 18:30 עד 21:30
בדבר הסעות נא לפנות בטלפון לחמי יואב

חורשת טל - (06)942360 רחצה ומגלשות מים
בתאריכים 7.8.95 עד 24.8.95 בימים א–ה בין השעות 17:00–19:00
לקבוצות של 200 איש (או של נשים או של גברים)
ובתאום טלפוני מראש!

גן השלושה (הסחנה) (06)586219 רחצה ומגלשות מים
בתאריכים 7.8.95 עד 24.8.95 בימים א–ה בין השעות 18:00–20:00
לקבוצות של 100 איש (או של נשים או של גברים)
ובתאום טלפוני מראש!

בית הלומותי - (08)443338 משחקיה לילדים
כל יום ו' – בין השעות 09:00–14:00
בחודשים יולי, אוגוסט גם בימי השבוע 09:00–19:00

אתרים נוספים המעוניינים לארח את הציבור הדתי בא לפנות לאגף לעידוד תיירות פנים משרד התיירות טל' 02-245145

בתמונה: רוכבים בפקיסטאן על סוסי פרא – מתוך ה"אנציקלופדיה לבית ישראל"

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 10.8.95, עד למחרת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יהיו כמפורט להלן:
בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחד	שער קניה (צקים והעברות)	שער מכירה (צקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	2.9938	3.0391	2.9400	3.0800
בריטניה	לי"ש	1	4.7900	4.8626	4.7000	4.9300
שוודיה	כתר	1	0.4203	0.4267	0.4100	0.4300
שוויץ	פרנק	1	2.5697	2.6087	2.5200	2.6400
קנדה	דולר	1	2.2045	2.2379	2.1600	2.2700
פינלנד	מארק	1	0.7131	0.7239	0.7000	0.7300
גרמניה	מארק	1	2.1247	2.1569	2.0800	2.1900
דנמרק	כתר	1	0.5480	0.5563	0.5300	0.5600
הולנד	גולדן	1	1.8960	1.9247	1.8600	1.9500
איטליה	לירה	1000	1.8948	1.9235	1.8600	1.9500
אוסטרליה	דולר	1	2.2184	2.2520	2.1700	2.2800
אוסטריה	שילינג	10	3.0170	3.0627	2.9600	3.1000
צרפת	פרנק	1	0.6143	0.6237	0.6000	0.6300
נורווגיה	כתר	1	0.4822	0.4895	0.4700	0.5000
יפאן	ין	100	3.2488	3.2980	3.1900	3.3400

בתי חולים

יום שישי

ירושלים

שערי צדק (פנימית), הדסה עין כרם (כירורגית, אורטופדית, נשים, עיניים, א.א.ג.), ביקור חולים (ילדים).

תל־אביב והסביבה
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

שבת

ירושלים

הדסה עין כרם (פנימית, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.), שערי צדק (ילדים): בקור חולים, (נשים).

תל־אביב והסביבה
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

מרום – מוקד רפואי לטיפול מיידי בשעות הערב והלילה

רופא ילדים, פנימי, כירורג, רנטגן, מעבדות, מ־7 בערב עד חצות.

"מעייני־הישועה", רח' שרת 17 בני־ברק, טל' 5771111.
מוכר ע"י כל קופות החולים.

עזרה ראשונה לטיפול בשיניים

מוקד לעזרה ראשונה של הסתדרות רופאי שיניים, פתוח 24 שעות ביממה: 177-022-3773.

בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים: ארנונה, רח' ליב יפה 9, טל' 731901.
תל־אביב: כפר מלאנו, רח' יהודה המכבי 1, טל' 6042308; ארלוזורוב, רח' ארלוזורוב 76, טל' 5230746.
פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.
נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים, טל' 352484.
חולון בת־ים: מזור, רח' חביבה רייק 20, טל' 583360.
רמת־גן: רמת־יצחק, רח' ירושלים 96, טל' 6777506.
אשדוד: קופת חולים כללית.

יום שבת

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדור 5, טל' 706660.
תל־אביב: שלמה המלך רח' שלמה המלך 78, טל' 5246461; בן יהודה, בן יהודה 142, טל' 5223535.
פתח־תקוה: מרכז השרון רח' אהרון קציר 7, טל' 9311078.
נתניה: קניון השרון, רח' הרצל, טל' 617766.
חולון בת־ים: גני בת־ים, רח' הנביאים 3, טל' 5515671.
רמת־גן: רש"י, רח' רש"י 13, טל' 7510971.
אשדוד: קופת חולים כללית.

מוצאי שבת

ירושלים: סופר פארם, הר הצופים, טל' 869744.
תל־אביב: שלמה המלך רח' שלמה המלך 78, טל' 5246461; בן יהודה, בן יהודה 142, טל' 5223535.

מגן דוד

אופקים 07-274767, אור־יהודה 03-9642333, אזור 03-9311111, אילת 07-372333, אריאל 03-9366111, אשדוד 08-551333, אשבול/צוחר 07-274767, אשקלון 08-551333, באר־שבע 07-274767, בית־שאן 06-553333, בית־שמש 02-523133, בני־ברק 03-5460111, בת־ים 03-9642333, גבעתיים 03-5460111, גבעת־שמואל 03-9311111, דימונה 07-559333, הרצליה 03-9311111, זכרון־יעקב 09-623333, חדרה 09-623333, חולון 03-9642333, חיפה 04-512233, הגליל־גלילית 06-790111, טבריה 06-790111, יבנה 08-451333, יפו 03-5460111, יקנעם 04-512233, ירוחם 07-559333, ירושלים 02-523133, כפר־סבא 03-9311111, כרמיאל 04-912333, לוד 03-9642333, מגדל־העמק 06-553333, מעלות 04-912333, מצפה־רמון 07-586058, נהריה 04-912333, נצרת־עילית 06-553333, נתיבות 07-274767, נתניה 09-623333, עכו 04-912333, עפולה 06-553333, ערד 07-559333, פתח־תקוה 03-9311111, צפת 06-790111, קצרין 06-790111, קרית־אונו 03-9311111, קרית־גת 08-551333, קרית־טבעון 04-512233, קרית־ביאליק 04-512233, קרית־מלאכי 08-551333, קרית־שמונה 06-944334, ראשון־לציון 03-9642333, ראש־פינה 06-790111, רחובות 08-9642333, רמלה 03-9642333, רמת־גן 03-5460111, רמת־השרון 03-9311111, רעננה 03-9311111, שדרות 08-551333, תל־אביב 03-5460111.

מרום – מוקד רפואי לטיפול מיידי בשעות הערב והלילה

רופא ילדים, פנימי, כירורג, רנטגן, מעבדות, מ־7 בערב עד חצות.

"מעייני־הישועה", רח' שרת 17 בני־ברק, טל' 5771111.
מוכר ע"י כל קופות החולים.

עזרה ראשונה לטיפול בשיניים

מוקד לעזרה ראשונה של הסתדרות רופאי שיניים, פתוח 24 שעות ביממה: 177-022-3773.

שערים יציגים ל־10.8.95

סל המטבעות	3.4900
דולר ארה"ב	3.0150
מארק גרמני	2.1414
לירה שטרלינג	4.8211
פרנק צרפתי	0.6195
ין יפני (100)	3.2692
גילדן הולנדי	1.9109
פרנק שוויצרי	2.5875
כתר שבדי	0.4238
כתר נורבגי	0.4864
כתר דני	0.5521
מארק פיני	0.7187
דולר קנדי	2.2186
דולר אוסטרלי	2.2358
רנד דר' אפריקני	0.8359
פרנק בלגי (10)	1.0410
שילינג אוסטרי (10)	3.0450
לירה איטלקית (1000)	1.9070
לירה אירית	4.9398
פזטה ספרדית (100)	2.5091
יחידת מטבע אירופית	3.9893
דינר ירדני (שטרי כסף)	4.3416
לירה לבנונית (10)	0.0183
לירה מצרית (שטרי כסף)	0.9497

רדיו

יום שישי

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית; 07.07 שחרית מוסיקלית; 08.05 שחרית מוסיקלית; 09.05 קונצרט בוקר; 11.57 בימת שיר; 12.00 קלאסי־קל; 13.00 אמני השבוע; 14.06 לקראת שבת – ניגון ונגינה; 16.00 לבקשתכם; 18.00 דור הזהב.

רשת א'

05.58 מוסיקה + שמע ישראל; 06.05 שירים עבריים; 08.05 בינה לבינה; 09.05 מיסטיקה; 10.05 יש עצה; 11.00 חדשות; 11.05 הירושלמים; 12.00 חדשות; 12.05

ישראל 95: 13.00 חדשות באנגלית; 13.30 חדשות בצרפתית; 13.05 שירים לקראת שבת; 14.05 קבלת שבת; 14.55 בימת שיר; 15.05 בראש צעיר; 16.05 אמנות באלף; 17.05 ספרות עכשיו; 18.00 חדשות ותכנית באנגלית; 18.30 חדשות ותכנית בצרפתית.

רשת ב'

05.58 שמע ישראל; 06.05 הבוקר הזה; 09.00 חדשות; 09.05 מה יהיה; 11.00 חדשות; 11.05 שריקת פתיחה; 12.05 בחצי היום; 15.00 חדשות; 15.05 הודעה על זמני הדלקת הנרות; 15.06 עתונות חוץ; 15.30 שירים יפים; 16.05 פניני שבת.

רשת ג'

05.58 מוסיקה + שמע ישראל; 06.05 מעורב ישראלי; 08.05 שבעים שמונים; 10.05 אגן הים התיכון; 13.05 צפירות בדבש; 15.05 לפנות ערב; 16.05 לפנות ערב; 17.00 חדשות; 17.05 כאן שם ובכל מקום; 21.05 [illegible]; 22.05 בזמן האחרון; 23.05 שכרון חושים; 01.00 חדשות; 01.05 סיום – והתקוה.

מוצאי שבת

קול המוסיקה

20.55 אופרה; 24.00 חדשות; 00.05 סיום – התקוה.

רשת א'

21.00 חדשות; 21.05 שירים עבריים; 22.00 חדשות; 00.05 סיום – התקוה.

רשת ב'

21.05 סיבוב בלילה; 23.05 כל היום; 00.05 יומן חצות; 00.15 יתושי לילה; 01.00 חדשות; 01.05 לתוך הלילה; 05.00 חדשות; 05.05 אור ראשון.

טלויזיה

יום שישי

החינוכית

08.00 גיאגלים – שידור חי; סיפורים קלאסיים לילדים; קיטי קט וחומי; זעפן; בננות בפיג'מות; הקסם מארץ עוץ; חתול שטות; המפחידנים; המגיפה הנפלאה; 11.00 אגדות עם רוסיות; 12.30 כבוד המשפחה – סדרת דרמה; 13.00 זומבים; 13.30 לוחמי המלך האמיצים; 14.00 יהודי מבודד; 16.00 מוסף המוספים של ערב שבת.

הערוץ הראשון

06.30 חדשות בעברית; 06.31 מהדורת חדשות בערבית; 06.45 שעת כושר; 07.00 בוקר טוב ישראל; 15.00 קליידוסקופ; 15.30 מבראשית; 16.00 שידורי הטלויזיה החינוכית; 16.30 החדשות באנגלית; 16.38 המחנה על הנהר פלום.

ערוץ 2

07.45 שידורי היום בערוץ 2; 07.55 היום שיר; 08.00 חמסה חמישה – ש.ח; 08.30 מבחן בד; 09.30 כרטיס ל־2 (ש.ח.); 10.00 [illegible]; 10.20 שישי סרט – מבצע כוכבים; 12.00 אקשן; 12.30 אגם סוס הנהרות; 13.00 בגאוון הספורט העולמי של ג'ילט; 13.30 בראש בריא; 14.00 השבוע; 14.30 סניורה; 16.05 היפים האמיצים; 17.00 המרשמת; 17.05 חוף פרדייס; 17.35 זהו זה קלסיקה; 18.25 אשליות מנופצות.

מוצאי שבת

הערוץ הראשון

21.00 מוצ"ש בקלנבע; 22.45 ניגוני ר' יעקב תלמוד; 23.20 חדשות; 23.25 אשת הכומר; 00.25 פסוק של יום.

ערוץ 2

21.05 לא רופקים חשבון; 21.50 מבצעים הצמרת – המטבעה על ידי ההגבר; 23.50 בארבע עיניים עם קבי צ'אנג – מבזק אקטואליה; 00.25 מרלנקן; 01.05 היום שיר.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל הצופה בע"מ
עורך: משה אישון; מנכ"ל: נתן אשל; מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' הטסגר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר: 4411449, פקסימיליה טל' 5621502; סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02-234910, בערב טל' 02-639524; סניף חיפה: רח' אילנות 1, טל' 04-663628, בערב 04-717145
פקס משעה 2.00 בצהריים 04-717145
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

הסוכנות היהודית מכרה את חלקה בחברת "מקורות"

בתום משא ומתן שארך כשנה וחצי, אושר הסכם בין הממשלה לסוכנות היהודית: הסוכנות היהודית תקבל סכום של 46.5 מיליון דולר תמורת העברת כל מניותיה בחברת "מקורות" לידי הממשלה.

מאת חיים מיקרש, סופר "הצופה"

הסוכנות היהודית תקבל סכום של 46.5 מיליון דולר תמורת העברת כל המניות שברשותה בחברת "מקורות" לידי הממשלה. המדובר ב־33% מניות שליטה, מניות הן הזכויות מניות שהיו בידי הסוכנות היהודית עוד משנות ה־40 עם הקמת החברה, כך מסר חנן בן יהודה, גזבר הסוכנות היהודית הממונה על רשות החברות בסוכנות היהודית.

בן יהודה מסר כי בתום משא ומתן שארך כשנה וחצי הושג בימים האחרונים הסכם. זה בין הסוכנות היהודית לממשלה אשר קיבל את אישור ועדת הכספים של הכנסת.

לסיכום בנושא מכירת המניות קדם סיכום בעניין הבעלות וזכויות המים למתיישבים במסגרת ישובי הסוכנות היהודית. בן יהודה מסר כי הסוכנות עמדה על כך שלאחר יציאתה ממעורבות בחברת "מקורות" יובטחו זכויות המים של הישובים אשר בטיפולה. בסוף המו"מ בנושא זה, סוכם, כי מאגר זכויות המים שרכשה הסוכנות בסך כ־90 מיליון קוב שטרם נוצל וטרם הועבר למתיישבים, יעמוד לזכות הסוכנות לצורך הקצאה למתיישבים לפי החלטה וכפוף להקצבות המים שמפרסמת נציבות המים.

חנן בן יהודה מסר כי מכירת המניות במקורות והיציאה ממעורבות פעילה בחברה, נעשה במסגרת המדיניות להתמקד בפעילות ובעשייה העומדים בראש סדר העדיפויות של הסוכנות היהודית.

רקטור אוניברסיטת בוסטון ביקר באוניברסיטת בר־אילן

פרופ' בין וסלינגר, רקטור אוניברסיטת בוסטון, ביקר באוניברסיטת בר־אילן. ניהוה אליו הרב יוסף מולק העומד בראש "בית הלל" באוניברסיטה שם. השתתפו בפגישות ובדיונים – פרופ' שלמה אקשטיין – נשיא האוניברסיטה, הרקטור – פרופ' משה קוה, ופרופ' יוסף ישורון – דיקן הסטודנטים.

מטרת הפגישה היתה בדיקת האפשרות לשיתוף פעולה אקדמי בין שתי האוניברסיטאות. נושא חשוב בדיון היה האפשרות לפתוח תוכנית דו־שנתית לסטודנטים הנמצאים באמצע שנת הלימודים לתואר ראשון – תוכנית שתזכה אותם בהכרה מצד אוניברסיטת בוסטון.

נושא אחר שנבדק היה האפשרות לשלוח סטודנטים מארה"ב הלומדים לתואר שני ושלישי לשנת מחקר אחת בארץ.

צויין בסיפוק שכבר היום יש קשרים הדוקים בין מרצים משתי האוניברסיטאות. הובעה תקוה שקשרים אלה יקבלו ביטוי פורמלי יותר בעתיד.

עבור הרקטור האורח זהו ביקורו הראשון באוניברסיטה ישראלית והביקור הוקדש, בין השאר, ללימוד והשוואת המערכות האקדמיות המינהליות.

תכנית טלוויזיה – על ניגוני יעקב תלמוד

לקט ניגונים של יעקב תלמוד – מלחין החצר של חסידות גור – מתוך המופע שהופק ע"י המחלקה לתרבות תורנית בת"א, יוקרן בערוץ הראשון – במוצאי שבת "נחמו", ט"ז אב (12.8.95) בשעה 22.30, בהשתתפות: מיכאל שטרייכר, דוד אלמן, ג'ימי לויד, מקהלת ישורון, מנהל מוסיקלי: משה סובל, מנחה: שאול מייזליש.

ברבנות הראשית חוששים – נמצאו תולעים בדגים כשרים

בעקבות, כך נערך דיון מיוחד עם יבואי הדגים

מאת מולי מיקרש, כתב עתיים

מבדיקה מידגמית שערכה באחרונה מחלקת יבוא ברבנות הראשית לישראל, התברר כי, בימים אלה, יש חשש להימצאות תולעים ומזיקים בדגים כשרים.

בעקבות כך, כינס ראש מחלקת יבוא ברבנות הראשית, הרב חיים זילבר כינוס בלשכתו, בהשתתפות הרב בנימין אדלר רב פוסק ברבנות ירושלים, הרב יצחק ולב"ג חבר מועצת הרבנות הראשית, רבו יבואני הדגים הכשרים ועוד, לדיון בנושא. בסיום הכנס הוחלט, כי הרבנות הראשית לישראל תפקח גם על דגים שלמים. כלומר, עד היום רק שלם עם סנפיר וקשקשת, לא היה מקבל תעודת כשרות, כי מלכתחילה נחשב על פי ההלכה לדג כשר.

בעקבות הממצאים, הוחלט, להודיע לכל יבואני הדגים הכשרים על בדיקות מידגמיות שתבצע מחלקת היבוא, מידי פעם, גם בדגים שלמים, לוודא שאינם נגועים בתולעים.

קודם לכן, הסביר הרב זילבר את הבעיות העומדות בפני מחלקת יבוא עם מתן הכשרים, ואת הצורך המיוחד להקפיד, בנוסף לסימני הטהרה, גם על חשש התולעים הנמצאים בדגים שונים.

נמסר, כי בבדיקה שערך הרב משה ריא, מומחה לבעיות תולעים בדגים, נמצא כי משלוחים של ביצי דגים, נמצאו נגועים בתולעים, זאת, למרות שבאו בליווי תעודת הכשר.

עוד נמסר, כי לאחרונה התגלתה נגיעות בדגי ודטברשס מיובאים, בשלושה אופנים – על ידי טפיל הנצמד לעור הדג וחודר לתוכו; על ידי תולעים מפותלות הנצמדות לחלל הבטן ותולעים אלה מוסרות על ידי ניקוד בסכין, אבל צבען דומה לצבע חלל הבטן של הדג והם משתלבים ברקע עליו הן נמצאות. אדם שאינו מיומן, יתקשה להבחין בהן.

תולעים מפותלות נמצאות בתוך הבשר. בבדיקה שערך הרב ריא בחברה המייבאת את הדגים מנורווגיה, נמצאו הדגים נקיים, ואולם הרב הפליץ על בדיקות חוזרות, בגלל כמות גבוהה של נגיעות בדגים אלה, שיובאו מנורווגיה, על ידי חברות אחרות.

בבית־הכנסת לתלמידים "בילו" בת"א

השבת יעבור לפני התיבה חזן העיר הרב חיים אדלר. התחלת התפילה בשעה 8. יעלה לתורה החתן אברהם רונן מבוגרי ביה"ס "בילו".

למגזר המשכיל בישראל יהיה רוב מוחלט של נשים

ישראל נמצאת כיום במקום הראשון בעולם במדינות בה מספר הנשים המסיימות אוניברסיטאות הוא גבוה ממספר הגברים.

בשנת הלימודים 93/4 סיימו את לימודיהן באוניברסיטאות 34,620 נשים לעומת 28,000 גברים.

נתונים אלה הציגה ח"כ נעמי חזן בפני חברות העמותה לעידוד יזמות נשים ב"רשות לעסקים קטנים".

לדבריה בתוך 10 השנים הקרובות יהיה למגזר המשכיל בישראל רוב מוחלט של נשים. יחד עם זאת הוסיפה ח"כ נעמי חזן, אין במשק הישראלי תרגום של ההון האנושי הזה לאיוש עמדות מפתח בעסקים.

ד"ר מינה וסטמן יו"ר העמותה לעידוד יזמות נשים ב"רשות לעסקים קטנים" מסרה, כי העמותה פועלת כיום במיספר מישורים ביניהם ניסיון להופיע בכל הפקולטות במהלך שנת הלימודים האחרונה על מנת לקיים מפגשים עם סטודנטיות להעברת מידע על הכלים והאפשרויות הקיימות ולטעת את רעיון היזמות והעסק הקטן כאפשרות עם סיום לימודיהן.

קורס להתמצאות לרופאים עולים

קורס הסבה להתמצאות, ראשון מסוגו בארץ, המיועד לרופאים עולים אשר אינם בעלי רשיון, נחנך במעמד שר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, במרכז הרפואי על־שם שיבא.

בקורס ישתלמו כ־35 רופאים עולים, אשר נבחרו מתוך כ־160 אשר הגישו מועמדותם לקורס. קורס זה מצטרף לקורסי הסבה נוספים שחלקם החל כבר לפעול, המיועדים לרופאים עולים אשר אינם בעלי רשיון לעסוק ברפואה בישראל.

הקורסים המנוהלים בשיתוף משרד הבריאות ומשרד הקליטה מתמקדים בתחומים: פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, דיאטניות, פרמדיקס וכן קורס לתעסוקלנות רפואית.

שר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, אשר פתח את הקורס אמר כי, כבר ב־1989 היו בישראל 13,000 רופאים, בין השיעורים הגבוהים בעולם לרופא פר נפש, ומאז ועד היום עלו 13,000 רופאים נוספים.

נפתח מוקד לסיוע וקידום עסקים קטנים בנצרת

יוזרשות לעסקים קטנים בישראל בשיתוף עיריית נצרת הבנק "כרמנלות דיסקונט" פתחו לאחרונה מוקד חדש לסיוע וקידום עסקים קטנים בנצרת.

המוקד החדש מיועד להשתלב בתוכניות לפיתוח כלכלי של העיר נצרת ולסייע בהערכות לקראת שנת 2000, שנה בה צפויים לפקוד את העיר כ־2 מיליון תיירים שיגיעו לביקור במסגרת חגיגות 2000 שנה להולדת ישו.

משלם רמזי (עובד בנק הפועלים לשעבר) ומנהל המוקד לסיוע וקידום העסקים הקטנים (מסו"ק) בנצרת מסר, כי סקר אותו ערכה עיריית נצרת מגלה, כי בין 70% ל־80% אחוזים מכלל בעלי העסקים בנצרת מבקשים להרחיב את עיסקיהם או לחילופין לפנות ולהקים עסק מסוג חדש.

קטלוג ממוחשב למתכנני מים

חברת יתגלן מוצרי פלסטיקה מקיבוץ שער הגולן העוסקת בפיתוח וייצור צינורות ואביזרים למים חמים וקרים וחברת המחשבים "תקיפי" השלימה בימים אלה את הפקתו של קובץ פרטים ממוחשב המיועד למתכנני רשתות מים מוניציפליות.

הקובץ הממוחשב מאפשר לראשונה לתכנן רשת מים עירונית על כל מרכיביה ולשלב בה פריטים הכוללים: צנרת ואביזרי "פקסגול" ואביזרי חיבור של מפעל "פלסאון" מקיבוץ מעגן מיכאל.

קובץ הפרטים הממוחשב אשר הופק על גבי דיסקט מקל על תהליך השרטוט של רשתות מים המורכבות מאביזרי צנרת סטנדרטיים להם זקוק המתכנן בעבודתו היומיומית. הקובץ הממוחשב מאפשר לראשונה לערכן מידות האביזרים שונים במערכת בדרך אשר תסייע למתכנן בביצוע הפרוייקטים.

יצרן אמריקני זכה במכרז חברת החשמל לאספקת 20 אלף מגיני ברק

מאת סופרנו בתל־אביב

היצרן האמריקני "אוהדו־בראסי" נקבע כזוכה במכרז חברת החשמל בשווי של כ־1.7 מיליון דולר, כולל אופציה, לאספקת 20 אלף מגיני ברק לרשת הארצית של חברת החשמל.

ועדת המכרזים העליונה של דירקטוריון חברת החשמל בראשותו של עוזי אמוראי החליטה לקבוע את היצרן מאוהיו כזוכה במכרז לאחר שהצעתו היתה הזולה ביותר וענתה לדרישות הטכניות של המכרז

ההחלטה לקבוע את החברה מארה"ב כזוכה במכרז ראויה לציון על רקע זאת שבמכרז התמודדו כמה יצרנים אירופיים מובילים.

ועדת המכרזים החליטה למסור ליצרן מאוהיו, המיוצג בארץ ע"י הסוכן "אטקה", הזמנה לאספקת 10,000 מגיני ברק בשנה הראשונה ואם הבדיקות שייעשו במקביל ע"י חברת החשמל יאששו את הציפיות, תמומש האופציה להזמנת כמות דומה של מגיני ברק גם בשנה השנייה.

מורשת
הוצאת ספרים בע"מ
טלפון 03-6049485
שמדת להחליף את מקומה הנוכחי
מעוניינת לשכור
מחסנים לספרים (כ־140 מר"ר)
+ משרד צמוד (כ־40 מר"ר)
באיזור גוש דן
בהצעות נא לפנות מלפונית משעה 8.00 עד 13.00.

בס"ד
המרכז התורני טכנולוגי נחלים
לשנת הלימודים תשנ"ו **דרושים**
★ **ר"מ רב מחנך** – להוראת התנך ותורה שבע"פ. יועדפו בעלי תעודות עם נסיון בהכנת תלמידים לבחינות בגרות.
★ **מדריכים חברתיים – רווקים** – לעבודה עם תלמידים בפנימיה בשעות הערב. יועדפו בוגרי ישיבות הסדר. מגורים וכלכלה במקום – העבודה מתאימה לסטודנטים.
★ **אם בית מרכזית** – לרכז עבודת אמהות הבית בפנימיה. התפקיד מתאים למורות שפרשו מהוראה. תועדפנה בעלות נסיון עם תלמידים בפנימיה.
★ **אמהות בית** – לעבודה עם תלמידים בפנימיה. תועדפנה בעלות נסיון בעבודה עם נוער בגיל ההתבגרות.
פרטים נוספים בטלפון: 03-9329338
בימים א'-ה' בין השעות 08:00-15:00

בס"ד
עיריית בני־ברק
חופשה במוח' הגבייה וההנחות
הריני להביא בזה לידיעת הציבור, כי בשל חופשת הקיץ יהיו משרדי מחלקת הגבייה וההנחות של העירייה סגורים החל מיום ראשון, י"ז באב התשנ"ה (13.8.95) ועד יום שישי, כ"ב באב התשנ"ה (18.8.95), כולל יום שישי.
בברכה,
הנהלת המחלקה

למנכ"ל חברתנו
מר שלמה לוי ורעיתו
ברכת מזל טוב לבבית להולדת
ה נ כ ד ה
בת לדוד ודורית לוי
יהי רצון שתזכו, עם ההורים, לרוות ממנה רוב נחת
משהב
חברת לשיכון, בנין ופיתוח בע"מ
מועצת המנהלים, ההנהלה והעובדים

בס"ד
לבית־ספר תיכון תורני
דרושים/ות לשנה"ל תשנ"ו
★ **יועץ/ת חינוכי/ת**
★ **מורה למחשבים**
★ **מהנדס/ת חשמל בל/ת נסיון בהוראה**
★ **מורה לאזרחות והיסטוריה**
★ **רב לביה"ס**
★ **רכז חברתי בוגר ישיבה תיכונית**
★ **מורה לאנגלית**
★ **מורה לעברית**
נא להתקשר בשעות הערב 22.00 – 19.00
לטל 02-860568

ישיבת האידרא
מיסודו של מרן הרב הראשי הגרש **גורן** זצ"ל
ברכות ואיחולים לבביים
לרבנית **צפיה גורן** תחי'
לד"ר **אהוד ותחיה** שפירא
ליוסי ועינת ישפה
להולדת הנינה, הנכדה והבת **מוריה**
תזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים ביחד עם כל יוצאי חלציכם.
בברכה
הנהלת הישיבה ותלמידיה

לארגון הנוער הציוני ארצי דרוש
דובר צעיר
נא לפנות לת.ד. 10513, רמת־גן 52150, עבור "דובר"

קבלת מודעות אבל
הצופה
177-022-9977
לוח ומסחריות
24 שעות ביממה
בחיוג חינם!

קחו אויר
מוזיאון חיל־האויר בחצרים מחכה לכם
לראשונה מוצג מטוס ה"לביא" במוזיאון
מוזיאון חיל־האויר נפתח לקהל הרחב ביוני 91'. מטרתו לאסוף ולהנציח את מורשת הקרבות ואנשיו. המוזיאון מכיל כ־100 כלי־טיס (חלקם במצב טיסה) תערוכת שלל נ"מ, בניין תערוכה מרהיב ומטוס בואינג 707 המשמש כאולם הקרנה לסרטי מורשת.
בכניסה למוזיאון פועלת קפיטריה וחנות מזכרות.
מוצעת הדרכה הניתנת ע"י חיילים/ות.
שעות הפתיחה: א' – ה' 17.00 – 08.00,
ימי ו' וערבי חג 13.00 – 08.00
הכניסה בתשלום • טלפון לברורים 07-906853/5

חן הצפון, פתח תקוה. סיפור הצלחה.
תוך 3 חודשים הפכה השכונה ללהיט של הציבור הדתי
עתיד ירוק בלב כפר אברהם
חן הצפון פתח תקוה
שכונת מגורים לציבור הדתי
בסביבה כפרית רגועה, במקום שכיף לגדל ילדים, אתם יכולים להגשים חלום של שנים.
לגור בדירה יוקרתית ומרווחת ולהיות חלק מקהילה דתית איכותית.
להנות משפע היתרונות שמציע לכם כפר אברהם ולהיות קרובים לכל מקום במרכז.
עשרות משפחות שקראו היטב את המפה, כבר קשרו את עתידן למקום.
הצטרפו גם אתם להצלחה
שכב – דירות יוקרה 4, 4.5, 5 חדרים
בנייה בסטנדרט גבוה
מפרט עשיר • מעלית שבת
מרפסת סוכה ומרפסת שרות
כיור כפול • שלושה חדרי שרותים
הכנה למדיח ומיזוג אויר מרכזי
גני ילדים ובתי ספר דתיים
בתי כנסת • מרכז קניות
גינות נוי • בני עקיבא
בקרו בדירה לדוגמא
משרד מכירות באתר
רח' שמואל הנגיד, כפר אברהם-פ"ת
טל. 03 - 9348455
היזם: אדגר בע"מ מקבוצת צור שמיר
חברה לביטוח בע"מ
המבצע: חברת אשטרום בע"מ
תכנון: א.יסקי, י.סיון - אדריכלים
חן הצפון פתח תקוה – זה יוצא חן בעיניך
Effect open

הסתדרות הפועל המזרחי ירושלים
במלאת שנה להסתלקותו של חברנו היקר
ר' יעקב בורנשטיין ז"ל
חבר מוסדות התנועה במשך שנים רבות
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום חמישי כ"א במנחם אב תשנ"ה (17.8.95)
המשפחה, חבריו, ידידיו ומוקירי זכרו
נפגשים ברחבת בית העלמין בגבעת שאול בירושלים בשעה 4.30 אחה"צ

המפלגה הדתית־לאומית המזרחי הפועל־המזרחי
במלאות ארבעים ושלש שנים לפטירתו של
השר ר' דוד צבי פנקס ז"ל
תתקיים אזכרה ליד קברו שבבית העלמין הישן ברח' טרומפלדור בתל־אביב ביום החמישי כ"א במנחם אב תשנ"ה (17.8.95) בשעה 17.30 אחה"צ
דברים לזכרו: הרב ד"ר י. אלפסי
מוקירי זכרו של המנוח מתבקשים להשתתף

לשלמה לוי ובו"ב
השתתפותנו באבלכם
על פטירתה של אחותך
קרולה באור ז"ל
קרן לביטוח זקי טבע בחקלאות בע"מ
ההנהלה והעובדים

ביום השנה לפטירת יקירינו
המשגיח הרב
שלמה זאב דיטש זצ"ל
ושלושת ילדיו
נעמי אהרון ולאה ז"ל
מרת **חיה אסתר רבי** ע"ה
בנה **דניאל רבי** ז"ל
יתקיים שיעור לעילוי נשמתם במוצש"ק, פרשת עקב כ"ג במנחם אב 19.8.95 בשעה 21.30 בביתנו רח' נתיב היובל 24 כפר אברהם פתח תקווה
נעלה לקברם ביום ראשון כ"ד במנחם אב 20.8.95 בשעה 16.45 בחלקת משפחת רבי.
בשעה 17.45 בחלקת משפחת דיטש, בבית העלמין סגולה פתח תקווה.
המשפחה